

වතුරාර්යසත්තාවබෝධයට ධර්ම දේශනා

මහමෙව්නා
සදහම් ප්‍රකාශන

නුවණින් ලොව ඵලිය කරනා

මහා ඉඤ්චරයාණෝ...

පූජ්‍ය කිරිබත්ගොඩ ඥාණානන්ද හිමි

මහමෙව්නා සදහම් ප්‍රකාශන

මහමෙව්නාව භාවනා අසපුව

විඳුලාව, පොල්ගහවෙල.

දුර / ලැක්ස් : 037 2244602

ඊ මේල් : mahamevnawa@mahamevna.org

www.mahamevna.org

මහමෙව්නා සදහම් ප්‍රකාශන
**නුවණින් ලොව ඵලිය කරනා
මහා ඉසිවරයාණෝ...**
ශ්‍රී බු.ව. 2551 ක් වූ නිකිණි මස

© සුජ්‍ය කිරිඳිගොඩ ආදාණානන්ද හිමි

**පරිගණක අකුරු සැකසුම,
පිටකවර නිර්මාණය සහ ප්‍රකාශනය**

මහමෙව්නා සදහම් ප්‍රකාශන

මහමෙව්නාව භාවනා අසලුව

වඩුවාව, පොල්ගහවෙල.

දුර / ෆැක්ස් : 037 2244602

ඊ මේල් : mahamevnawa@mahamevna.org

වෙබ් අඩවි : www.mahamevna.org

මුද්‍රණය

ඉලේෂන් ඔෆ්සෙට් (පුද්.) සමාගම

කටුනායක ගුවන්තොටුපල,

මිනුවන්ගොඩ පාර, ආභිඅම්බලම.

දුර : 011 2254490 / 2254636

දසබලසේලප්පහවා හිබ්බානමහාසමුද්දපරියහිතා
අට්ඨංග මහීගසලිලා ජීනවචනහද්දි චිරං චහතුති

දසබලයන් වහන්සේ නමැති ශෛලමය පර්වතයෙන් පැන නැගී
අලා මහා නිවන නම් වූ මහා සාගරය අවසන් කොට ඇති
ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නම් වූ සිහිල දිය දැහැන් හෙබි
උතුම් ශ්‍රී මුඛ බුද්ධ චරිත ගංගාව (ලෝ සතුන්ගේ සැසඳ දුක නිවීමෙන්)
බොහෝ කල් ගලාබැසීයා සේකවා !

(සලායනන සංයුත්තය - උද්දාන ගාථා)

නිවන් පුරව යන කොඳුරු මාවත...

-කේවඨිඞ සුත්තය-

ශුද්ධාවන්ත ජන්වතුනි,

මා ඔබට අද කියා දෙන්න අදහස් කළේ, **දීඝ නිකායේ** දේශනාවක්. දීඝ නිකායේ පළවෙනි කොටසේ තමයි මේක තියෙන්නේ. මේ දේශනාවේ නම **කේවඨිඞ සුත්තය**. මේ දේශනාව කරන කාලයේ බුදු රජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටියේ රජගහ නුවර මගධ දේශයේ, නාලන්දාව කියන ප්‍රදේශයේ පවාරික අඹ වනයේ. නාලන්දාව ඉතා ප්‍රසිද්ධ ගමක්. මේ ගම **සාරපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ** ගේ ගම. එහි පවාරික අම්බවනයේ තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටියේ.

කේවඨිඞ කියලා පින්වත් ගෘහපතියෙක්, ඒ කියන්නේ ගිහි පින්වතෙක්. බුදු රජාණන් වහන්සේ බැහැදකින්න ආවා. ඇවිල්ලා බුදු රජාණන් වහන්සේට වන්දනා කරලා පැත්තකින් වාඩි වෙලා බුදු රජාණන් වහන්සේට මෙහෙම කාරණය කියනවා.

ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්න ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්...

"ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ නාලන්දාව ඉතාම දියුණුයි. ඉතාම සමෘද්ධිමත්. විශාල ජනකායක් නාලන්දාවේ වාසය කරනවා. ඒ වගේ ම විශාල පිරිසක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීමෙන් ඉන්නවා. ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ නාලන්දා නගරයේ ඉර්ධි

ප්‍රාතිහාර්යය දැක්වීම පිණිස එක හික්ෂුන් වහන්සේ නමකට පවසන සේක්වා” කියලා කිව්වා.

එතකොට මේ නාලන්දාවේ ජනතාව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි තව තවත් පහදීවි. ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්ත හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් යොදවන්න. එතකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, (න බෝ අහං කේවසීධි හික්ෂුනං ඵ්වං ධම්මං දෙසේමි) “කේවසීධි, මම හික්ෂුන්ට ඔය විදිහට ධර්මය දේශනා කරන්නේ නෑ. (ඒන තුමිනේ හික්ඛවේ, ගිහිනං ඕදාන වසානං උත්තර් මනුස්ස ධම්මා ඉද්ධි පාටිහාර්යං මහසිකරෝතා’ති) මම කියන්නේ නෑ හික්ෂුන්ට ඔබ ගිහින් ගිහි ජනතාවට ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්ත කියලා. එබඳු ධර්මයක් මම දේශනා කරන්නේ නෑ” කියනවා.

ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යයෙන් නම් පහදීවි...

එතකොට මේ කේවසීධි කියන කෙනා බුදු රජාණන් වහන්සේ ට කියනවා “අනේ ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කළේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සම්බන්දයෙන් එහෙම නරක අදහසින් නොවේ. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ නාලන්දාව හරිම සමෘද්ධිමත්. විශාල ජනකායක් වාසය කරනවා. ඉතින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්ත සැලැස්සුවොත් තවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීම වැඩිකරගනිවි කියලයි.”

එතකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ දෙවන වතාවටත් ප්‍රකාශ කරනවා “මම හික්ෂුන් වහන්සේලාට ඔය විදිහේ ධර්මයක් නම් දේශණා කරන්නේ නෑ. මහණෙනි, ඔබ දැන් මෙහේ ඉන්න ගිහියන් ට භාස්කම් පෙන්නන්න කියලා එහෙම ධර්මයක් නම් මා දේශනා කරන්නේ නෑ.” කියලා.

ප්‍රාතිහාර්යය තුනක්...

ඊට පස්සේ තුන් වෙනි වතාවටත් වියා කියනවා, “ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම නරක සිතින් කියපු දෙයක් නෙවෙයි. මේ නාලන්දාව හරිම සමෘද්ධිමත්, විශාල ජනකායක් බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදිලා ඉන්නේ. ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්ත හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් යෙදවුවොත් තවත් ඒ පැහැදීම වැඩි වෙයි.” එතකොට බුදු රජාණන් වහන්සේ බොහෝම ලස්සන දෙයක් ප්‍රකාශ කළා. කේවසීධි මම අවබෝධ කරගෙන තියෙනවා ප්‍රාතිහාර්යය තුනක්. බුදු රජාණන්

වහන්සේ ස්වයංභූ ඤාණයෙන් අවබෝධ කරගෙන තියෙනවා ප්‍රාතිහාර්යය වර්ග තුනක්.

- 01. ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය
- 02. ආදේසනා ප්‍රාතිහාර්යය
- 03. අනුශාසනා ප්‍රාතිහාර්යය

මෙන්න මේක තමයි ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය කියන්නේ...

බුදු රජාණන් වහන්සේ පැහැදිලි කරනවා කේවඩ්ඩං "කේවඩ්ඩං, ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය මේ විදිහයි කියනවා (අනේක විනිතං ඉද්ධි විධං) අනේක ආකාරයේ ඉර්ධි පෙත්වන්ත පුළුවන් වීම. එක්කෙනෙක් වගේ ඉඳගෙන බොහෝ දෙනෙක් වගේ පෙත්වන්ත සළස්වනවා. බෝහෝ තැන්වල එකම විදිහට පේන්න සළස්වනවා. ධිත්ති, කඳු, ගල්ගුනා, විහිවිඳ ගෙන එහාට මෙහාට යන්න පුළුවන්. අකාශයේ යනවා වගේ කඳු අතරින් යන්න පුළුවන්. වතුරේ බැහැපු කෙනෙක් වතුරේ උඩට යටට යනවා වගේ පොළොවේ කිම්දෙන්න පුළුවන්. පොළොවේ ඇවිදිනව වගේ ජලයේ ඇවිදින්න පුළුවන්. කුරුල්ලෙක් ඉඟිලෙනවා වගේ අහසේ පළඟක් බැඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. මේසා ඉර්ධිමත් සඳු හිරු දෙක අතින් ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්. බඹ ලොව දක්වා ම කයෙන් වසඟ කරන්න පුළුවන්."

දැන් බලන්න මේවා තමයි ඒ කාලේ තිබුණු ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය. දැන් ඉතින් අපේ රටේ මිනිස්සු අළු ඊකක් මැව්වොත් කවුරුන් අයිත් ඉතින් වෙන මොකවත් ඕන නෑ. ඒක තමයි භාස්කම. අළු වුට්ටක් මවන්න පුළුවන් නම්, මොනවා හරි වුට් සෙල්ලම් බඩුවක් මවලා දෙන්න පුළුවන් නම් මහා විශාල දෙයක් හැටියට පේන්නේ. ඒ තරම් ම ලෝකයේ ඉර්ධිය කියන එක නෑ. ඒවා අළු මැවීම වගේ ඒව. ඒක මේ නියපොත්ත ට තරම් වත් දෙයක් නෙවෙයි. ඒ කාලේ තමයි මේ මහ විශාල දේවල් වෙලා තියෙන්නේ. ඔන්න ඕකට යි කියනවා ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය කියන්නේ කියලා.

ශුද්ධාව නියෙන කෙනෙක් නම් පැහැදේව්...

බුදු රජාණන් වහන්සේ මෙහෙම කියනවා "කේවඩ්ඩං, භික්ෂුවක් ඔය ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය දැක්කුවොත් ශුද්ධාවන්ත කෙනා නම් පැහැදෙනවා. ශුද්ධාවන්ත කෙනා නම් ඒ ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය සතුවින් බලා සිටිනවා. එක්කෙනෙක් වගේ ඉඳගෙන බොහෝ දෙනෙක් වගේ

පේනවා. බොහෝ තැන් වල එකම විදහට පෙන්න සලස්වනවා. අහසේ කුරුල්ලෙක් වගේ ගමන් කරනවා. පොළොවේ කිම්දෙන්න පුළුවන්. ජලයේ සක්මන් කරන්න පුළුවන්. මේවා දැකලා ශ්‍රද්ධාවන්ත කෙනෙක් ශ්‍රද්ධාවන්ත නැති කෙනෙක් එක්ක කියනවා ‘අපේ ස්වාමීන් වහන්සේ මහා ඉර්ධිමන්. මහා ආශ්චර්යය යි. මහානුභාවයි. මේ මේ විදිහයි’ කියල කියනවා. කියන කොට අර ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනා ගාන්ධාරි කියලා විජ්ජාවක් කියනවා. එහෙනම් ඔහෙලාගේ ස්වාමීන් වහන්සේ කරනවා ඇත්තේ ඒ විජ්ජාව තමයි. ඒ විජ්ජාවටත් පුළුවන් කියනවා එක්කෙනෙක් ව ඉඳගෙන බොහෝ අය සේ පෙනී සිටින්න, අහසින් ගමන් කරන්න. ජලයේ සක්මන් කරන්න. පොළොවේ කිම්දෙන්න කියලා.” එතකොට ඒව ගන්ධාරි විජ්ජාවටත් කරන්න පුළුවන්. එතකොට අලු මැවිල්ල කියන්නෙ ගන්ධාරි විජ්ජාවටත් වඩා බාල එකක්.

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, ශ්‍රද්ධාවන්ත පුද්ගලයාට ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනා ඔහොම කියන්න බැරිද? “අනේ ස්වාමීනි එහෙම නම් කියයි” කියනවා. ඔන්න ඔය ආදීනව හිසා, ඔය නරක පැත්ත හිසයි කියනවා මම ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය ගැන පැහැදීමක් නැත්තෙ. පිළිකුල් කරන්නේ. ලැජ්ජා කරන්නේ. පැහැදීමක් නැති හේතුව ඒකයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය ගැන පැහැදීමක් නෑ.

හිත බලා දහම් දෙසීම...

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ අහිත් ප්‍රාතිහාර්යය තමයි **අදේශනා ප්‍රාතිහාර්යය**. කේවඛිඛ භික්ෂුවක් ඉන්නවා, වයාට පුළුවන් ඕනෑම පුද්ගලයෙකුගේ හිත දිනා බලලා කියන්න දැන් ඔයා මේ කාරණය තමයි හිතන්නේ ඔයා මේ මේ විදහට කල්පනා කරනවා. ඊලඟ මොහොතේ ඔයට මේ සිතිවිල්ල එනවා. ඒක අහගෙන ඉන්න කෙනා මොකද වෙන්නේ පුදුමයට පත් වෙනවා. භික්ෂුවක් මේක ශ්‍රද්ධාවන්ත කෙනෙකුට ගිහින් කියනවා. ඒ කෙනා පැහැදීමට පත් වෙලා ගිහින් කියනවා ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනෙකුට. අපේ ස්වාමීන් වහන්සේ මහා ඉහළයි. මහා ඉර්ධි සම්පන්නයි. මහානුභාව සම්පන්නයි. හිත දිනා බලලා කටා කරනවා හරි පුදුමයි කියලා.

විජ්ජාවක් පෙන්නව වෙන්න ඇති...

අර ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනා කියනවා “ආ.... ඕක මොකක් ද? මණිකා කියලා විජ්ජාවක් තියෙනවා හෙව. මණිකා කියන විජ්ජාවටත් ඕක කරන්න පුළුවන්. අනේ ඕක නම් කරනවා ඇත්තේ අර මණිකා

කියන විජීජාවෙන් තමයි.”

බුදු රජාණන් වහන්සේ අහනවා කේවඬ්ඬි අර ශ්‍රද්ධාවක් නැති අවබෝධයක් නැති පුද්ගලයා ශ්‍රද්ධාවන්ත පුද්ගලයාට ඔහොම කියන්න බැරිද? අනේ ස්වාමීනි, කියන්න හමී පුළුවනි. ඕකේ ආදීනවය දැකලයි කියනවා ආදේශනා ප්‍රාතිහාර්යය ගැන මගේ පැහැදීමක් නැත්තේ. කළකිරීමක්, පිලිකුලක් ම තියෙන්නේ. බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉරිදි ප්‍රාතිහාර්යය පාන්නට අදේශනා ප්‍රාතිහාර්යය පාන්නට පුළුවන්කම තිබුණට උන්වහන්සේ ට පැහැදීමක් තිබුණේ නෑ.

මෙන්න නියම ප්‍රාතිහාර්යය...

උන්වහන්සේ ඒ එකකටවත් පැහැදීමක් තිබුණේ නැත්නම් අළු වුට්ටක් මැව්වා කියලා අපි කොහොමටවත් පහදින්න ඕන නෑ. බොද්ධ ජනතාව හැටියට අපි හොදට දැනගන්න ඕන බුද්ධිමත් විදහටයි අපි පහදින්න ඕන. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “කේවඬ්ඬි අනුශාසනි කියලා ප්‍රාතිහාර්යයක් තියනවා. භික්ෂුව අනුශාසනා කරනවා, ‘පින්වත්නි, මේවා ප්‍රාමක විතර්ක, ඒවා විතර්ක කරන්න එපා. මේවා හොඳ විතර්ක. මේවා විතර්ක කරන්න. පින්වතුනි, අකුසල් මෙහෙති කරන්න එපා. කුසල් මෙහෙති කරන්න. මේවා අකුසල්. මෙහෙති කරන්න එපා. කුසල් මෙහෙති කරන්න. මේවා අකුසල්. මේවා අත්හරින්න. මේවා කුසල්. මේවාට පැමිණ වාසය කරන්න.’ මෙන්න මේකටයි කේවඬ්ඬි අනුශාසනි ප්‍රාතිහාර්යය කියලා කියන්නේ. මෙන්න මේ අනුශාසනි ප්‍රාතිහාර්යය කිරීමටයි බුදු රජාණන් වහන්සේලා මේ ලෝකයට පහළ වෙන්නේ. කේවඬ්ඬිට බුදු රජාණන් වහන්සේ හොඳ විස්තරයක් කියලා දෙන්න හදන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙලා...

කේවඬ්ඬි මේ ලෝකයේ තවාගත සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ වෙනවා. උන්වහන්සේ සම්මාසම්බුද්ධ යි. විජීජාවරණ සම්පන්න යි, සුගත යි, ලෝකවිදු, අනුත්තරෝ පුරිසදම්ම සාරථී යි, සත්ථා දේවමනුස්සානං, බුද්ධෝ, භගවා කියන මේ ගුණයන්ගෙන් යුක්තයි. ඒ බුදු රජාණන් වහන්සේ දෙවියන් සහිත, මරුන් සහිත, බඹුන් සහිත, ශ්‍රමණ බ්‍රහ්මණයන් සහිත, මේ දෙවි මිනිසුන් සහිත ලෝක සත්වයා තුළ තමන් වහන්සේ විසින් අවබෝධ කරගත් ධර්මය දේශනා කරනවා. (සෝ ධම්මං දේසේති) බුදු රජාණන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරනවා. (ආදීකලපාණං, මජ්ඣිමනිකායාණං,

පර්යෝජන කලාණං) මුළු, මැද, අග ඉතා යහපත්. (සාන්ථං සධ්‍යංජනං) පැහැදිලි අර්ථ සහිත, ව්‍යාංජන සහිත, (ව්‍යංජන කියන්නේ, ප්‍රකාශන) වචන සහිත කිසිම අවුලක් නැති පිරිසිදු නිර්මල වචන. ඒ නිර්මල වචන වල පැහැදිලි නිර්මල අර්ථ මතු වෙනවා.

උන් වහන්සේගේ මේ වචන වැරදි. මේ වචන වල මේ ඇලපිල්ල වැරදි. ඔය වචන ඔහෙම නෙවෙයි මෙහෙම තියෙන්නෙ ඕන කියලා එක වචනයක් වෙතස් කරන්නේ නෑ. ඒවා සෑම එකක් ම නිර්මල අර්ථ මතු වන වචන. (කේවල පරිපුණ්ණං පාරිසුද්ධං ධුන්මවරියං අභිවදන්ති) පාරිශුද්ධ පිරිසිදු නිවන් මග ප්‍රකාශ කරනවා. (තං ධම්මං සුනාති) ගෙදරක වාසය කරන කෙනෙක් මේ ධර්මය අහනවා. ධර්මය අහනකොට (සෝ ධම්මං සුත්වා තථාගතෝ සද්ධං පටිලභති) ඒ ධර්මය අහලා තථාගතයන් වහන්සේගේ අවධෝධය පිලිබදව ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වෙනවා.

විජ්ජාවෙන් ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවෙනව ද?

ධුදු රජාණන් වහන්සේ නාලන්දාවේ කේවඞ්ඞ කියන කෙනාටයි මේ දේශනාව කරන්නේ. වියාට ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණා. උන් කලින් එකේ දී එහෙම නෙවෙයි උනේ. “අයියෝ ඒක මොකක් ද? ගාන්ධාරි කියලා විජ්ජාවක් තියෙනවනේ. ඔහෙලාගේ හාමුදුරුවෝ ඒ විජ්ජාව පෙන්වනවා ඇති” කියලා. අර හිත ගැන බලලා කිව්වම මොකද කියන්නේ මණිකා කියලා විද්‍යාවක් තියෙනවා ඔහෙලාගේ හාමුදුරුවෝ ඒ විජ්ජාව පෙන්වන විජ්ජාකාරයක් වෙන්න ඇති කියලා. මේ නියම ධර්මය ප්‍රකාශ කළාට පස්සේ මේ ධර්මය අහපු කෙනාට ඇති වෙන්නේ තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදීමක් ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වෙනවා. ඇති වෙලා. (සෝ සද්ධාලාභේන සමන්තාගතෝ) ශ්‍රද්ධා ලාභයෙන් යුතු වෙලා.

ගිහි ගෙදරින් පැවිදි බීමට...

මේ ශ්‍රද්ධා ලාභය තමයි අපි ඇති කරගන්න ඕන. ඒක ඇති කරගන්නවා කියන එක ලේසි වැඩක් නෙවෙයි. ඒකට හොදට නුවණකුත් තියෙන්න ඕන. ධුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන ආකාරයට ම නුවණින් විමසන්න තමන්ට පුළුවන් කමක් තියෙන්න ඕන. ඒ ශ්‍රද්ධා ලාභයෙන් යුක්ත වෙලා වියා කල්පනා කරනවා මෙහෙම. ඇයි ධුදු රජාණන් වහන්සේ කෙළින් ම නිවන කරා යාමටයේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ. වියා කල්පනා කරනවා “(සම්බාධෝ සාරාවාසෝ)

මේ ගෙදර ඉන්න එක මහා කරදර සහිතයි. (රජාපවේ) කෙලෙස් ගොඩවල් විතරයි. (අබිනෝකාසෝ පබ්බජිත) පැවිදි වුණොත් නම් අකාසේ වගේ. (හ හිදං සුකරං අගාරං අප්ඤ්ඤා වස්තන පරපුණ්ණං ඵ්කත්ත පරසුද්ධං සංඛලිතං ඔත්මවරයං වරතං) මේ තරම් පාර්ශුද්ධ නිවන් මඟ මට ගෙදර ඉඳගෙන නම් කරන එක ලේසි වැඩක් නෙවෙයි. ඒ නිසා මම කෙස් රැවුල් බාලා පැවිදි වුණොත් තමයි හොඳ.”

නෑදෑයෝ මට එපා !

ඊට පස්සේ කියනවා ඔක්කොම නෑදෑයන් අත්හරිනවා. ටිකක් හෝ වේවා ගොඩක් හෝ වේවා නෑදෑයෝ ටික අත්හරිනවා. ඔක්කොම දේපල වස්තුව ටිකක් වේවා ගොඩක් වේවා එයා අත්හරිනවා. අතහැරලා කසාවත් දරාගෙන, (කසාවත් කියන්නේ කහපාට නෙමෙයි කසට කහට පෙච්චි වස්ත්‍ර ඇඳගෙන) ගිහි ජීවිතය අතහැරපු පැවිද්දෙක් බවට පත් වෙනවා. අන්න එහෙමයි ඒ කෙනා පැවිදි ජීවිතේ ඇති කරගන්නේ.

සිල්වන් ජීවිතයක් ගෙවනවා...

එතකොට ඊට පස්සේ මොකද කරන්නේ? පැවිදි වෙලා ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංචර සීලයෙන් සංචර වෙනවා. (ආචාර ගෝචර සම්පන්නෝ) නියම විදිනේ ඇවතුම් පැවතුම් ඇතිව වාසය කරනවා. (අණුමත්තේසු වජ්ජේසු භයදස්සාවි) අණුමාත්‍ර වූ වරදෙහිත් භය දැකිමිත් වාසය කරනවා. ඊළඟට සමාදන් වූ සික්ෂා පද වල හික්මෙනවා. ඉතාම කුසල සහගත කාය කර්ම වලින් යුතුව වාසය කරනවා. පිරිසිදු ජීවිතයක් ගෙවනවා. සීල සම්පන්න වෙනවා.

ඉඳුරන් දමනයටත් පුරුඳු වෙනවා...

ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මහස කියන ඉන්ද්‍රියන් භය සංචර කරගන්නවා. (හෝජඤ්ඤේ මත්තඤ්ඤ) ආහාරයේ පමණ දන්නවා කියන්නේ ආහාර ගැනීමේ අර්ථය දන්නවා. (සතිසම්පජ්ඤ්ඤන) සිහි නුවණින් යුක්ත වෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ හැමවි මහා කලාණ උත්තමයන් වහන්සේ හම්බ වුණාම මේ මනුෂ්‍යයන් කරන දේ තමයි කියන්නේ.

සත්තු නො මරා ඉන්නෙ මෙහෙමයි...

ඊට පස්සේ බුදු රජාණන් වහන්සේ කේවඬ්ඬට තෝරලා දෙනවා

කේවඩ්ඩි දැන් තික්ෂුවක් සිල්වත් වෙනවා කියන්නේ මේකයි (පාණාතිපාතං පාභාය) සතුන් මැරීම අත්හරිනවා. (පාණාතිපාතං පට්චරතෝ) සතුන් මැරීමෙන් වළකිනවා. (නිහිත දණ්ඩෝ) දඬු මුගුරු පාවිච්චි කරන්නේ නෑ. (නිහිත සත්තෝ) අවි ආයුධ පාවිච්චි කරන්නේ නෑ. (ලජ්ජි දයාපන්නෝ) සතුන් ට හිංසා කරන්න ලැජ්ජයි. දයාවෙන් ඉන්නවා. (සබ්බපාණ භූත නිතානුකම්පී විහරති) සියළු සත්වයන් කෙරෙහි නිතානුකම්පීව වාසය කරනවා. මේක අයිති සීලයට.

කය සංවර කරගන්නවා...

ඊලඟට වියා නුදුන් දේවල් ගන්නේ නෑ. අදින්නාදානයෙන් වළකිනවා. (දින්නාදායී) දීපු දෙයක් විතරක් ගන්නවා. (දින්නා පාටිකංඛී) දුන් දේ විතරක් පිළිගන්න කැමති වෙනවා. (අපේණෙන) හොර හිතක් නැතුව, (සුචිභූපේන) පිරිසිදු ජීවිතයකින් වාසය කරනවා.

ඊලඟට (අබුන්මචාරියං පාභාය) අබුන්මචාරී බව දුරු කරනවා. (බුන්මචාරී හෝති) බුන්මචාරී කෙනෙක් වෙනවා. බඹසර සුරකිනවා (ආරාචාරී විරතෝ මේථුන ගාමධම්මා) ග්‍රාම ධර්මයක් වන මේථුනයෙන් වැළකී වාසය කරනවා. මේකත් සීලයක්.

වචනයන් සංවර කරනවා...

ඊලඟට (මුසාවාදං පාභාය මුසාවාදයං පට්චරතෝ හෝති) බොරු කීමෙන් වළකිනවා. (සච්චවාදී) ඇත්ත කථා කරනවා. (සච්චසන්ධෝ) සත්‍ය ගළපන කෙනෙක්. (පේතෝ) ස්ථිර වචන ඇති කෙනෙක්. (පච්චායිකෝ) අනුන්ගේ පිළිගැනීමට ලක්වෙන වචන කථාකරන කෙනෙක්. (අච්චසංවාදකෝ ලෝකස්ස) ලෝකයා හා අර්බුද නදන්නේ නෑ. ඒකත් සීලයටයි අයිති.

(පිසුණං වාචාං පභාය පිසුණාය වාචාය පට්චරතෝ හෝති) කේළම අත්හරිනවා. මොකක් ද කේළම? (ඉතෝ සුත්චාන අමුත්‍රා අක්ඛාතා ඉමේසං හේදාය. අමුත්‍රවා සුත්චා න ඉමේසං අක්ඛාතා අමුසං හේදාය) මෙතනින් අහගෙන ගිහිල්ලා එතන කියන්නේ නෑ මෙතන බිඳවන්න. අතනින් අහගෙන ඇවිත් මෙතන කියන්නේ නෑ එතන බිඳවන්න. සාමාන්‍යයෙන් ඒක තමයි හරියට තියෙන්නේ. මෙතන අහගෙන ගිහිත් කියනවා. "අපි මෙහෙම කථා කරකර හිටියා බලන්නකෝ අපි හිතුවේ නෑ ඔයාට මෙහෙම කියයි කියලා. මෙහෙමයි මෙහෙමයි ඔයාට කිව්වේ" කියලා කියනවා. "හා.... එහෙමද?" ඊට පස්සේ වියා ඒ ඊක අහගෙන

ගිහිල්ලා එතන කියනවා. මේක තමයි හරියට තියෙන්නේ. මෙයින් අත්මිදෙන්න ඕන. අත් මිදිලා, (ඉති භින්නානං වා සන්ධානා) බිඳිවිට අයව සමඟි කරවනවා. (සංහිතාවා අනුප්පදානා) සමඟි වෙවිට අය තව තවත් සමඟි කරවනවා. (සමග්ගාරාමෝ සමග්ගරතෝ සමග්ග නන්දි සමග්ග කරණං වාවං භාසිතා හෝති) සමඟියට කැමති වෙනවා. සමඟියෙන් සතුටු වෙනවා. සමඟිය ඇති වීමේ වචන කථා කරනවා. මේක තමයි හික්ෂුවකගේ සිල්වත් බව.

පරුෂ වචනය දුරු කරලා, පරුෂ වචනය බැහැර කරලා, (සා චාවා නේලා කන්තසුධා) කණට මිහිරි, (පේමණීයා හදයංගමා පෝරි) පෙම්වත්, හෘදයාංගම, ශිෂ්ඨ සම්පන්න (බහුජනකන්නා බහුජන මනාපා) බොහෝ ජනයාට කාන්ත වූ, බොහෝ ජනයාට මනාප වූ, වචන කථා කරනවා.

සම්පප්පලාප සම්පූර්ණයෙන් ම අත්හරිනවා. ඊලඟට සම්පප්පලාප අත්හරලා කාලවාදී, (භූතවාදී, අත්ථවාදී, ධම්මවාදී, විනයවාදී) සුදුසු කාලයේ දී කථා කරන ඇත්ත ම කථා කරන අර්ථවත් වැඩ සලකන කථාවක් ම, ධර්මය ම කථා කරන, හික්මීම ඇති කරන වචන ම කථා කරනවා. කථා කරලා (හිධානචිංචං වාවං භාසිතා හෝති කාලේන) හදවතේ රඳවගන්න පුළුවන් වචන ම කථා කරනවා.

සිල් ගුණ දම් රැක යන මග නිවනේ...

අන්ත ඒ වගේ යහපත් වචන කථා කරන කෙනෙක් බවට පත් වෙනවා. මේක තමයි ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංචර සීලය. මේ ප්‍රාතිමෝක්ෂ සීලයට අයත් සිල්පද ධර්මයේ සඳහන් වෙන තව තියෙනවා. ඊළඟට මේ කෙනා වළකින දේවල්. ගස් වැල් සිඳලීමෙන් වළකිනවා. විකාල හෝජනයෙන් වළකිනවා. නැටුම් ගැයුම් වැයුම් විසූක දර්ශන නැරඹීම් ආදියෙන් වළකිනවා. මල් සුවඳ දැරීම් ආදියෙන් වළකිනවා. විසිතුරු වස්ත්‍රාදිය දැරීමෙන් ඇඟ සැරසීමෙන් වළකිනවා. උස් අසුන් මහා අසුන් පරිහරණයෙන් වළකිනවා. මිල මුදල් පරිහරණයෙන් වළකිනවා. අමු මස් පිළිගැනීමෙන් වළකිනවා. ස්ත්‍රී කුමාරිකාවන් පිළිගැනීමෙන් වළකිනවා. දැසි දස්සන් පිළිගැනීමෙන් වළකිනවා. ඒ කාලේ සතුනුත් පිළිඅරගෙන තියෙනවා. චළචෝ, බැටළචෝ, කුකුල්ලු, ගෝන්නු, ඇත්තු ගවයන් ආදිය පිළිගැනීමෙන් වළකිනවා. කෙත්වතු පිළිගැනීමෙන් වළකිනවා. දුත වැඩ වලින් වළකිනවා. වෙළඳනෙළදාම් වලින් වළකිනවා. මිනිසුන්ට නොයෙකුත් කරදර කිරීම් වලින් වැළකිලා ජීවත් වෙනවා. මේ ඔක්කොම අයිති හික්ෂුවකගේ සීලයට.

ශ්‍රද්ධාවෙන් දේ වළඳල කරන වැඩ...

රිලගට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා "නමුත් කේවසිධි ඒ කාලේ ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන බොජුන් වළඳලා මේ විදිහට බඩු රැස් කරනවා කියනවා. කෑම බීම, ඇඳුම් පැළඳුම්, ගෙවල් දොරවල්, යාන වාහන, ආමිස ආදිය චිකතු කරමින් මහ ඉහළින් ඉන්නවා. මේ විදිහට ඉන්නේ නෑ කියනවා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයෝ. ඒ කාලෙ ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ශ්‍රද්ධාවෙන් දීපු දානේ වළඳලා යනවලු එක එක නැටුම් බලන්න. සංගීත සංදර්ශන, කළගෙඩි සෙල්ලම්, අස්ථි යුද්ධය, බිලි පුජා, දෙවියන් ට කරන නැටුම් බලන්න යනවා. උණ ගස් ඔසවා කරන ක්‍රීඩා, ඇත් පොර, අස් පොර, ගොන් පොර, එළ පොර, කුකුල් පොර, පොලු හරඹ, මල්ලව පොර බලන්න යනවා. හමුදා විසුරුවන තැන් ඒ කාලේ හිටපු ශ්‍රමණ බුන්මණවරු බලන්න යනවා. ඒවා බලන්න යැමෙන් වැළකී සිටීමත් සිලයක්.

හොඳ හොඳ සෙල්ලම්...

ඒ කාලේ හිටපු ශ්‍රමණ බුන්මණවරු නොයෙක් ක්‍රීඩා අටපා කෙළිය, දස පා කෙළිය, අහස් කෙළිය, කඩුළු පැනුම, කිල්ලි ගැසුම, දාදු කෙලිය, නළා පිඹුම, කරණම් ගැසුම, රට පැදුම දණු ක්‍රීඩා ආදිය මේ සියල්ලන්ගෙන් ම බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයා වැළකී වාසය කරනවා.

සැප පහසුවෙන් ඉන්න තමයි හිත...

ඒ වගේ ම මේකේ තියෙනවා උච්චාසයන මහාසයන තෝරලා. කේවසිධි ඇතැම් ශ්‍රමණ බුන්මණ වරු ඉන්නවා ශ්‍රද්ධාවෙන් දුන් දානස වළඳලා උච්චාසයන මහාසයන වල යෙදී. (ආසින්දු) දික් සිඟලා පුටුව (පල්ලංකං) විශාල පළං, මහා කොදු පලස, එළු ලොම් වලින් කරපු ඇතිරිය, සුදු ලොම් වලින් කරපු ඇතිරිය, ඝන මල් යෙදු එළු ලොම් ඇතිරිය, පුළුන් මෙට්ටය, සිංහ රූප වලින් විසිතුරු කළ එළු ලොම් ඇතිරිය, දෙපැත්තේ ම එළු ලොම් ඇති ඇතිරිය, එක පැත්තක පමණක් එළු ලොම් වලින් කර ඇතිරිය, රන් නූලෙන් කැටයම් කළ ඇතිරිය, කෙසෙය්‍ය නූලෙන් කර ඇතිරිය, හස්තින් පිට එළුන ඇතිරිය, අශ්වයින් පිට එළුන ඇතිරිය, අදුන් දිවි සමින් කරන ලද ඇතිරිය, කදළි මුව සමින් කරන ලද ඇතිරිය, රතු කොට්ට දෙපයට යෙදු උස යහන් මහ යහන් ඒ කාලේ අතින් අය පරිහරණය කරනවා. ඒත් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් ඒවා කරන්නේ නෑ කියනවා. වටිනා සුඛෝපභෝගී ආසන තමයි මේකෙන් ගන්න තියෙන්නේ.

සිරුර හැඩ කරගැනීමට කරල තියෙන දේවල්...

ඒ කාලේ හිටපු ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ශුද්ධාවෙන් දෙන බොජුන් වළඳලා ඇඟ සරසනවා. කොහොමද, සුවඳ සුනු වලින් ඇඟ උලනවා. අත් පා ආදිය මනා කොට සකස් කර ගැනීමට තෙල් ගා මඬිනවා. සුවඳ දියෙන් නානවා. උරහිස් වල මස් වැසීමට මුගුරු වලින් තලනවා. කැඩපතින් මුහුණ බලමින් සරසනවා. ඇස් වල අඳුන් ගානවා. මල් පළඳිනවා. භාස්තාභරණ දරනවා. හිස කුඩුම්බි දරනවා. විසිතුරු සැරයටි දරනවා. විසිතුරු බෙහෙත් නළ දරනවා. කඩු දරනවා. විසිතුරු කුඩ දරනවා. විසිතුරු පාවහන් දරනවා. නළල් පට බඳිනවා. සෙමර මල් චිදනා දරනවා. මේ ආදි දේවල් වලින් ඇඟ සරසනවා. (මණ්ඩන විභූසනට්ඨානං) මේවායින් වැළකිලා වාසය කරනවා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයා.

චකතු වුනොත් කරන්න තියෙන්නෙ වැඩ දෙකයි...

ඒ කාලේ හිටපු සමහර ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ශුද්ධාවෙන් දුන් බොජුන් වළඳලා මේවා කර කර ඉන්නවා. රජුන් ගැන, සොරුන් ගැන, ඇමති වරු ගැන, යුද්ධ ගැන, හය ගැන, ආහාර පාන ගැන, ස්ත්‍රීන් ගැන, පුරුෂයින් ගැන, නළු හිළියන් ගැන, කුමාර කුමාරිකාවන් ගැන, වළන් හදන තැන වෙච්ච දේවල්, නාන තොටේ වෙච්ච දේවල්, ලෝකේ ගැන, මුහුදු කෑම ගැන, කර්ම කර්ම ඉන්නවා කියනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් චිහෙම නෑ, බුදු රජාණන් වහන්සේ ශ්‍රාවකයන් ට කොහොමද උපදෙස් දිලා තියෙන්නේ. (සන්තිපතිතානං චෝ භික්ඛවේ ද්වං කරණියා ධම්මිවා කර්මා අරියෝ වා තුණ්හිතාවෝ) “පින්වත් මහණෙනි, එක් වූ විට කරුණු දෙකක් කරන්න. ධර්මය කර්ම කරන්න. චිහෙමත් නැත්නම් ආර්ය වූ හිස්ඉබ්බිදතාවයෙන් ඉන්න. (භාවනාවක් කරන්න)”

පුලුවන් නම් ලිහාගන්න ගැටේ...

ඒ කාලේ හිටපු තවත් ශ්‍රමණ බුන්මණවරු මොකද කරන්නේ ශුද්ධාවෙන් දෙන දානේ වළඳලා බණ වූටිටක් ඉගෙන ගෙන වාද කරනවා. “තමුසේ දන්නේ ඕක ද? මම දන්නේ මේක ඔය ධර්මය ඔහොම කිව්වට වරදවා කිව්වේ. ඕක ඔහොම නෙවෙයි කියන්නේ. මං කිව්ව එක ද ඉස්සර වෙලා කිව්වේ. ඉස්සර වෙලා කියපු එක පස්සේ හැරෙයි කියනවා. මං දැන් ඉතින් පටලවලා තියෙන්නේ. මං දැන් වාදේ පටන් ගත්තා. පුළුවන් නං ලිහා ගන්න” කියලා වාද

කරනවාලු. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයෝ එක් වුණාම විභෙම වාද කරන්නේ නෑ. එයින් වැළකී වාසය කරනවා.

ජංගල තැපැල් සේවයන් කරලා...

ඊලඟට සමහර ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ඉන්නවා එක එක්කෙනාගේ පණිවිඩ පණත් එහාට මෙහාට අරගන යනවා. විභෙම කරන්නේ නෑ කියනවා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයා.

අපේ හාමුදුරුවෝ නම් හරි ම හෝක් !

සමහර ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ඉන්නවා ශ්‍රද්ධාවෙන් දුන් බොජුන් වළඳලා කුහකකම් කරනවා. මොකක්ද කුහකකම කියන්නේ. ලාභ සත්කාර ඇදගන්න වාටු බස් කියනවා. "ගිය අවුරුද්දේ නම් හෝනා මහත්තයලා මේ වෙතකොට ගෙදර දානේ දුන්නා නේ ද? මේ කාලේ කොහොමද කුඹුරු සරු නැද්ද? ඒ කාලේ මේ වෙත කොට අඹ හම්බ වුණා. දැන් අඹ හැදෙන්නේ නැද්ද ගස් වල?" එතකොට කඩෙන් හරි ගෙනල්ල දෙනවනේ. ඒවට තමයි කියන්නේ කුහකකම් කියලා. ඊලඟට පොඩි දුරුවෝ අවතම "එන්න බබා" කියලා වඩා ගන්නවා. ඒකට පහදුනවා. "අනේ අපේ හාමුදුරුවෝ අපේ පුතාව, දුවව වඩා ගන්නා." ඒවායින් තමයි ලාභ හොයන්නේ. මේවාගෙන් වැළකී සිටිනවා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයා.

රෙදි මියො කෑවා ම වෙන්හෙ මේකයි...

ඊලඟට හිටපු සමහර ශ්‍රමණ බුන්මණවරු ශ්‍රද්ධාවෙන් දීපු බොජුන් වළඳලා ශාස්ත්‍ර කියනවා. (සාස්තර) අංග ශාස්ත්‍ර, නිමිති ශාස්ත්‍ර, උල්කාපාත ශාස්ත්‍ර, සිහින ඵලා ඵල, ලක්ෂණ ශාස්ත්‍ර, මුෂිකා වින්න විද්‍යාව, රෙදි මියෝ කෑවම ඒ රෙදි කෑලි අරගෙන යනවා. බලලා මේක අපලයි කියනවා. (දැනුත් තිබ්බා නම් තමයි අගේ....) අග්නිහෝම, අංග විද්‍යා, වාස්තු විද්‍යා, සීම විද්‍යා, භූත විද්‍යා, සර්ප වෙදකම, මියන් කෑවතම තියන වෙදකම, ඔක්කොම තියෙන වෙද හෙද කම් ටික කරනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෝ ඒවා කරන්නේ නෑ කියනවා.

අරක තිබ්බොත් හොඳයි. මේක තිබ්බොත් හොඳ නෑ...

සමහර අය ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන බොජුන් වළඳලා එක එක ඒවාගේ ගුණ අගුණ ලකුණු කියනවා. "අසවල් මැණික තිබ්බොත් තමයි ලාභ

ලැබෙන්නේ අසවල් මැණික තිබුණොත් මුසලයි. අසවල් විදිහට මුහුණ තිබුණොත් සිරියාවයි” කියනවා. “නැත්නම් මුසලයි” කියනවා. ඊළඟට එක එක ලකුණු කියනවා. දැරුවෝ ගැන, සතුන් ගැන, කඩු ගැන, කියලා මිත්‍යාපීවයෙන් පිවත් වෙනවා. නමුත් බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් මිත්‍යා ආපීවය අත්හැරලා වාසය කරනවා.

තිරිසන් විද්‍යාව කියන්නේ මේවට තමයි...

ඊළඟට ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන දාහේ වැළඳු ඒ කාලේ සමහර ශ්‍රමණ බුන්මණවරු නැකැත් බලලා තියෙනවා. අසවල් නැකැතට වැඩ පටන් ගත්තොත් මෙහෙම වෙනවා. අසවල් නැකැතට පටන් ගත්තොත් යුද්දේ දිනනවා. අසවල් නැකැතට පටන් ගත්තෝ රජීජුරුවන්ට හරියනවා. කිය කියා විරස්ථින විද්‍යාවෙන් (තිරිසන් විද්‍යාවෙන්) කල් ගෙවනවා. එයින් වැළකිලා පිවත් වීම සිලය යි.

තවත් සමහරු පැවිදි වෙලා කරනවා අසවල් කාලෙට සූර්ය ග්‍රහණය වෙනවා. අසවල් කාලෙට චන්ද්‍රග්‍රහණය වෙනවා. අසවල් කාලෙට මේ දෙදෙනා හිසි මගින් යනවා. අසවල් කාලෙට මේ දෙදෙනා පටලවා ගන්නවා. අසවල් කාලේට තූමිකම්පා ඇති වෙනවා. අසවල් කාලේට උල්කාපාත ඇති වෙනවා. අසවල් කාලෙට නැකැත් තරු උදා වෙනවා. බහිනවා. ඒ නිසා මේ මේ අපල සිද්ධි වෙනවා කියලා විස්තර කියලා පිවත් වෙනවා. ඒකට කියනවා මිත්‍යා ආපීවය. මෙහි මිත්‍යා ආපීව රාශියක් තියෙනවා. ඊළඟට සමහර කෙනෙක් මේ කාලෙට පායනවා. මේ කාලෙට වැසි වසිනවා. මේ කාලෙට දියුණු වෙනවා. මේවා කියලා පිවත් වෙනවා. සමහර අවාහ විවාහ සඳහා නැකැත් හඳලා දෙනවා. අඹු සැමියන් එක්වෙන නැකැත් හඳලා දෙනවා. වෙන් වෙන්න හඳලා දෙනවා. ජේන කියනවා. මේ වගේ මිත්‍යා ආපීවයෙන් පිවත් වෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ මිත්‍යා ආපීව රාශියක් දේශනා කරනවා.

ඔටුනු පළන් රජෙකු වගෙයි...

තර්ථාගත ශ්‍රාවකයා මේවා මොනවත් කරන්නේ නෑ. කේවඞ්ඞි මේ ආකාරයට හික්ෂුව සීල සම්පන්න වෙලා අසංවරකමින් ඇති වෙන කිසිදු බඩාවක් හයක් ඇති වෙන්න නොදී සංවරව වාසය කරනවා. ඒක මේ වගේ කියනවා. ඔටුනු පළන් රජෙක් සතුරු කරදර හැකුව සතුටින් වාසය කරනවා වගෙයි කියනවා සීලයෙන් සම්පූර්ණ වෙච්ච හික්ෂුව එයින් ලබන සතුට. හික්ෂුව ඒ වගේ සීල සංවරයෙන් යුතු

නිසා තමන් තුළ අසංවරකමින් ඇති වෙන වක අනතුරක්වත් දැකින්හේ නෑ. මේ නිසා සීල සම්පත්තියෙන් යුක්ත වෙලා බොහෝම සතුටු වෙලා මේ සීලයෙන් (සෝ ඉමනා අරයේන සීලක්ඛන්ධේන සමන්තාගතෝ) ආර්ය සීලස්කන්ධයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා.

(ඉධ කේවච්චි භික්ඛු) කේවච්චි, භික්ඛුව (වක්ඛුනා රූපං දිස්වා) ඇතෙන්නේ රූපය දැකලා (හ නිමිත්තන්තාහි හෝති නානුඛ්‍යඤ්ජනන්තාහි හෝති) නිමිති ගන්නේ නෑ අනු කොටසක්වත් ගන්නේ නෑ. (යත්වාධිකරණමේතං වක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං චනරං තං අභිජ්ඣධා දෝමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යං) ඇලීම ගැටීම ඇති වෙනව ද ඇයි අසංවරව වාසය කිරීමෙන් මේ අසංවරකමින් තොරව (තස්ස සංවරාය පටිජ්ඣධති) ඇස සංවර කර ගන්න පෙළඹෙනවා. (රක්ඛති වක්ඛුන්ද්‍රියං) ඇස නැමති ඉන්ද්‍රිය රැක ගන්නවා. (වක්ඛුන්ද්‍රියේ සංවරං ආපජ්ජති) ඇස නැමැති ඉන්ද්‍රිය සංවර කර ගැනීමට පැමිණෙනවා.

හොඳ සිහි නුවණකිනුත් යුක්ත වෙන්න මීනෙ.

දැන් මේ ශ්‍රාවකයා සීලයෙන් සංවර වෙලා ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මහස යන මේ හය සංවර කර ගන්නව. එය තමයි ඉන්ද්‍රිය සංවරය. බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළේ භික්ඛුව ඉස්සර වෙලා ම ඇති කරගන්නේ මොකක් ද? ආර්ය වූ සීල සංවරය. ඊළඟට ඇති කර ගන්නේ ආර්ය වූ ඉන්ද්‍රිය සංවරය. ඊළඟට එයා මොකද කරන්නේ සතිසම්පජඤ්ඤායෙන් වාසය කරනවා. (අභික්ඛන්තේ පටික්ඛන්තේ සම්පජානකාරී හෝති) ඉදිරියට යන විටත් සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. පසුපසට එන විටත් සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. (අලෝකිතේ චිලෝකිතේ සම්පජානකාරී හෝති) වට පිට හාත් පස බලද්දී සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. (සම්මිඤ්ජිතේ පසාරිතේ සම්පජානකාරී හෝති) අත පය හකුලද්දී දිගහරද්දී සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. (සංඝාටිපත්ත විචර ධාරණේ සම්පජානකාරී හෝති) සිවුරු පාත්‍ර පරිහරණය කරද්දී සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. (අසිතේ පිතේ කායිතේ සායිතේ සම්පජානකාරී හෝති) දාහේ වළඳද්දී, රසි විඳිද්දී, පානය කරද්දී හැම තිස්සේම සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. (උච්චාව පස්සාර කම්මේ සම්පජානකාරී හෝති) වැසිකිලි ගිය ගමන් සිහි නුවණින් වාසය කරනවා. මේ මොකක් ද කෙරෙන්නේ කියලා. (ගතේ ධීතේ නිසින්තේ සුත්තේ ජාගරිතේ නාසිතේ තුණ්හිනාවේ සම්පජානකාරී හෝති) යන වන කල්හි, හිදින කල්හි, හිදන කල්හි, ඇහැරගෙන ඉන්න විට, කටා බස් කරන

විට, හිශ්ශබ්දව ඉන්න විට, නුවණින් යුක්තව වාසය කරනවා. මේක තමයි ඒ හික්ෂුවගේ සති සම්පජ්ඣද්දය. සිහි නුවණින් යුක්තව වාසය කිරීම.

සතුව ලද දෙයකින් සුව සේ හිඳ....

ඊළඟට ලද දෙයින් සතුව වන ආකාරය. (ඉඬ කේවඛ්ඛි හික්ඛු) බුද්ධ ශාසනයේ මහණ වුන හික්ෂුව (සන්තුට්ඨේ හෝති කාය පරිහරයේන විවරේන) ඇඟ දවට ගන්න සිවුරක් ලැබුණ ම පස්සේ ඒකෙන් සතුව වෙනවා. (කුච්චි පරිහාරයේන පිණ්ඩපාතේන) කුසට පිරිමැනෙන ආහාරයෙන් සතුව වෙනවා. (සෝ යේනවා පක්කමති සාමාදායේ ව පක්කමති සෙය්‍යථාපි කේවඛ්ඛි පක්ඛි සකුණෝ) ඒක හරියට කුරුල්ලෙක් වගේ කියනවා. කුරුල්ලට තියෙනවා බරක්. ඒ බර තමයි පියාපත් බර. මේ කුරුල්ලට තියෙන පියාපත් බර වගේ හික්ෂුවට තියෙන්නේ පාත්‍ර සිවුරු බර විතරයි.

ඒ හික්ෂුවට ගමනක් යනකොට ගන්න තියෙන්නේ පාත්‍රත් සිවුරත් විතරයි. විච්චරයි වියාට තියෙන බර. කයට පිරිමැනෙන සිවුරකින් සතුව වෙනවා. කුසට පිරිමැනෙන ආහාරයෙන් සතුව වෙනවා. මේ විදහට ලද දෙයින් සතුව වෙලා වාසය කරනවා.

ධර්මයේ සැබෑ ම ඉලක්කය කරා...

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, කේවඛ්ඛි මෙන්න මේ විදිහට ශාසනේ හික්ෂුව ආර්ය සීලයෙන් යුක්ත වෙලා ආර්ය ඉන්ද්‍රියෙන් සංවර වෙලා, ආර්ය සතිසම්පජ්ඣද්දයෙන් යුක්ත වෙලා, ලද දෙයින් සතුව වෙලා ජීවත් වෙනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ මේ හැම එකකට ම ආර්ය කියන වචනය යොදලා තියෙනවා. කේවඛ්ඛි ආවේ මොකට ද, ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාලා ලාභෙට වැඩේ කරගන්නනේ. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඒක වැඩක් වෙන්නේ නෑ. ඒ වගේ ප්‍රශ්න තියෙනවා. ඒවා නෙමෙයි වැදගත් වෙන්නේ. ආනුශාසනි ප්‍රාතිහාර්යේ තමයි වැදගත්කම තියෙන්නේ කියනවා.

මේ අනුශාසනාව හිසා මේ ජීවිතයක පරිවර්තනයක් විස්තර කරන්නේ, ගිහි ගෙදරක සාමාන්‍ය ජීවිතයක් ගත කළ කෙනා විනෝද වෙච් කකා බිබි සැහැල්ලුවෙන් හිටපු කෙනෙක් නේ. බලන්න ධර්මයට ආවට පස්සේ කොයිතරම් පරිවර්තනයක් වියාගේ ජීවිතයට වෙනව ද?

දැන් ඉතින් හුදෙකලා වෙලා භාවනා කරන්න ඕනෙ...

ආර්ය සීලයෙන් යුක්ත වෙලා, ආර්ය ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙන් යුක්ත වෙලා, ආර්ය සම්පජ්ඣයෙන් යුක්ත වෙලා, ආර්ය සන්තුට්ඨියෙන් යුක්ත වෙලා මේ තික්ෂුව ආරණ්‍යයේ වාසය කරනවා. මේ පුහුණුව ලබාගෙන තමයි ගස් මුල් වල, ගල් ගුහාවල, කඳු අතරේ, ගිරි ගුහාවල, සොහොන් වල, චිලි මහනේ පිදුරු කුටි වල, ජනයා නො ගැවසෙන හිස් තැන් වල දානෙන් පස්සේ කය සෘජු කරගෙන පළඟක් බැගෙන වාඩි වෙනවා. දැන් ඒ තික්ෂුවට තියෙනවා වැඩක් කරන්න. මොකක්ද අවිද්‍යාව මැඩලන්න (ප්‍රභාණය කරන්න.) තියෙනවා.

මෙන්න යෝධයෝ පස් දෙනෙක් එනවා...

අවිද්‍යාව පෝෂණය වෙන්නේ මොකෙන් ද? අවිද්‍යාව පෝෂණය වන ආහාරය මොකක් ද? **පංච නිවරණ**. දැන් පංච නිවරණ මැඩ ගන්නයි සුදානම් වෙන්නේ. ඒකට සුදුස්සෙක් වෙන්න නම් එන පිලිවෙලක් තියෙනවා. අවිද්‍යාවෙන් තොරව **කාමච්ඡන්දය**ට හිත යන්න නොදී වාසය කරනවා. තරහ හිතට ගන්නේ නැතිව වාසය කරනවා. සියලු ප්‍රාණීන් කෙරෙහි හිතානුකම්පිව වාසය කරනවා. **ව්‍යාපාද** නිවරණ මඬිනවා. හිත පිරිසිදු කරගන්නවා. **චීනමිද්ධය** දුරු කිරීමට ආලෝක සංඥාව වඩනවා. දවල් වගේ චලියක් ගැන හැම තිස්සේම හිතනවා. චීන මිද්ධය දුරු වෙනවා. **උද්දච්ච කුකුච්චය** ඇති නොවෙන්න සිත සංසිඳුවා ගන්නවා. **විචිකිච්චාවෙන්** තොරව වාසය කරනවා. මේක තමයි නිවැරදි මාර්ගය කියලා ශ්‍රද්ධාවෙන් වාසය කරනවා. පංච නිවරණයෙන් සිත හිදුනස් කර ගන්නවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ කොයි තරම් ලස්සනට කේවඬිධට විස්තර කරලා දෙන්න ඇද්ද?

ණය ගෙවලා ලබන සතුට...

ඉතින් කේවඬිධට කියනවා මේ විදහට. මනුෂ්‍යයෙක් ණයක් ගන්නවා. ණයක් අරගෙන ව්‍යාපාරයක් කරලා ලාභෙන් තියෙනවා. පරණ ණය ගෙව්වා. ගෙවන කොට ලාභේ ඉතිරි වෙනවා. අන්න ඒ වගේ කියනවා තමන් තුළ නිවරණ නැති වෙනකොට තමන් ට මහා සතුටක් ඇති වෙනවා. ණයක් අරගත්තු කෙනා ණය ගෙවලා අතිරේක ලාභයකුත් ලබලා සතුටු වෙනවා වගේ.

ලෙඩක් සනීප වුණා වගේ...

ඊළඟට ඒක මේ වගේ කියනවා. රෝගයකට පත් වෙලා ලෙඩ

වෙලා මනුෂ්‍යයෙක් ඉන්නවා. මෙයාට කෑම බීම පවා අප්පිරියයි. ඇඟට පණත් නෑ. කාලයක් යනකොට මෙයා මේකෙන් සනීප වෙනවා. කලින් කෑම බීම ගත්තා වගේ වියාට පුළුවන් වෙනවා ඇගේ තිබුණ පණ නැති ගතිය නැති වෙලා යනවා. දැන් මෙයා කලින් මට කෑම කන්නත් බැරුව හිටියා. ඇඟටත් පණ නැතිව හිටියා. සනීප වුනාට පසු දැන් ඒ ආමාරු මොකුත් නෑ කියලා වියා සනතෝෂ වෙනවා. මේ වගේ සතුටු වෙනවා කියලා කියනවා.

හිරෙන් හිඳහස් වුණොත්...

ඊළඟට කෙනෙක් ඉන්නවා හිරේට අහුවෙව්ව බන්ධනාගාර ගතවුණ කෙනෙක් පස්සේ කාලෙක දී ගෙවීමකුත් කරන්නේ නැතිව බන්ධනාගාරයෙන් මෙයා හිඳහස් වෙනවා. මෙයා කල්පනා කරනවා මගේ දේපල වස්තුවට හානියක් වුනේ නෑ. හිරෙනුත් හිඳහස් වෙලා ආවා. අන්න ඒ වගේ කියනවා මේ පංච හිවරණයන්ගෙන් බේරුණාට පස්සේ හිඳහස ලබන්නේ. ඒ වගේම තව කෙනෙක් ඉන්නවා දාසියෙක්. ස්වාමියාගෙන් අහන්නේ නැතිව වැඩ කටයුතු කරන්න බෑ. අනුන්ට යටත් වෙලා තමයි ඉන්නේ මෙයාට අවස්ථාවක් ලැබෙනවා මේ ඔක්කෝගෙන් ම මිදලා හිඳහසේ කටයුතු කරන්න. චිතකොට වියා ලොකු සතුටක් ලබනවා. අන්න ඒ වගේ කියනවා.

කාන්තාරයෙන් එතෙර වුණා වගේ...

ඒ වගේ ම බුදු රජාණන් වහන්සේ තව උපමාවක් කියනවා කාන්තාර ගමනක යෙදෙනවා. කාන්තාර ගමනක් යෙදෙන කොට බයෙන් නෙමෙයි ද යන්න තියෙන්නේ? කරදරයකට පත් වෙයිද? කුණාටුවකට පත් වෙයි ද? කෑම බීම නැති වෙයි ද? කාන්තාරෙන් එතෙර වුණාට පස්සේ ඒ බය ඉවර වෙනවා. අන්න ඒ වගේ සතුටක් කියනවා ඇති වෙන්නේ.

කේවඬ්ඬ, නික්ෂුච ණයක් වගේ, රෝගයක් වගේ, බන්ධනාගාරයක් වගේ, දාස බවක් වගේ, කාන්තාර ගමනක් වගේ, මේ පංච හිවරණ තමන් තුළ තිබෙන තුරුම දැක්කේ පංච හිවරණ වලින් හිඳහස් වුණ හැටියේ වියා ණයෙන් හිඳහස් වුණා වගේ. ලෙඩේ සනීප වුණා වගේ. බන්ධනාගාරයෙන් හිඳහස් වුණා. ස්වාධීන මනුෂ්‍යයෙක් වුණා වගේ. ආරක්ෂක භූමියකට ආවා වගේ තමයි කියනවා. තමන් තුළ පංච හිවරණ නැතිව තිබෙන බව දකින්නේ මෙහෙම පංච හිවරණ දුරු කරලා වාසය කරන කොට මෙයාගේ හිතට මොකද්ද දැනෙන්නේ? ලොකු සතුටක් ප්‍රීතියක් හට ගන්නවා.

ඔන්න ටික ටික හිත සමාධිගත වෙනවා...

(ප්‍රීති කායෝ මහස්ස පස්සමිහති) ප්‍රීතිය ඇති වුණාම කය සැතැල්ලු වෙනවා. (පස්සද්ධි කායෝ සුඛං වේදති) කය සැතැල්ලු වුණාම සැපත් විඳිනවා. (සුඛිනෝ චිත්තං සමාධියති) සැප ඇති වුණාට පස්සේ චිත්ත සමාධියක් ඇති වේ. ඊට පස්සේ මොකද කරන්නේ (චිච්චිචේච කාමේහි චිච්චිච අකුසලේහි ධම්මේහි සචිතක්කං සච්චාරං චචේකං ප්‍රීති සුඛං පධම්මං කධානං උපසම්පජ්ජ විහරති) කාමයන්ගෙන් තොරව, අකුසලයන්ගෙන් තොරව, විතක්ක විචාරයන් සහිත, ප්‍රීතියෙන් හටගත් සැප ඇති පළවෙනි ධ්‍යානය ලබාගෙන වාසය කරනවා. ඒ පළවෙනි ධ්‍යානය ලබාගෙන වාසය කරද්දී වියා ඇති කරගන්නා සතුව ඒ ධ්‍යානය තුල ඇති කරගන්න වින්දනය ලස්සනට විස්තර කරනවා.

මුළු සිරුර පුරාම පැතුරුන ප්‍රීතිය මෙන්න මේ වගේ...

බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ කාලේ තිබ්බලා තියෙනවා මිනිස්සු නාවන මිනිස්සු ඒ අතවැසි භාජනයකට නාන සුණු දාලා ඒ කාලෙන් තිබ්බලා තියෙනවා නාන සුණු ජාතියක්. වතුර ඉහ ඉහා නාන සුණු පිඬු කරන කොට ඒ වතුර ටික ඒ නාන සුණු ටිකට උරා ගන්නවා. උරා ගත්තට පස්සේ සෑම තැනකම ඒ සුණු පිඬු වතුරෙන් තෙත් වෙනවා. ඇතුළත පිටත වතුරෙන් පිරෙනවා. නමුත් ඒ දිය වැගිරෙන්නේ නෑ. උරාගෙන තියෙන නිසා වැගිරෙන්නේ නෑ. මේ වගේ කියනවා පළවෙනි ධ්‍යානයෙන් වාසය කරන කෙනාගේ කය විචේකයෙන් ප්‍රීතියෙන් තෙමෙනවා. කය මුලුල්ලේ ම තෙමෙනවා. මුළු කය ම ස්පර්ශ කරනවා. ඔහුගේ මුළු ශරීරය ම විචේකයෙන් හට ගත් ප්‍රීති සුඛයෙන් සම්පූර්ණ සුවපත් ව වාසය කරනව කියනවා. විතකොට වාසය කළේ විතක්ක විචාර ප්‍රීති සුඛ ඒකාග්‍රතා ඇති පළවෙනි ධ්‍යානයෙන් වාසය කරලා සතුවු වෙනවා. මේක අයිති වන්නේ වියාගේ සමාධියටයි. දැන් දැක්කා නේද සීලය තුළ ඉඳලා කොච්චර දියුණු කර ගන්නවා ද? සමාධියට දියුණු කර ගන්නවා.

විතක්ක විචාර සන්සිඳුවන්නට පුරුදු වෙන්නත් ඕනෙ..

ඊළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, කේවඞ්ඞි හික්ෂුව විතක්ක විචාර සන්සිඳුවලා, ආධ්‍යාත්මික පැහැදීමෙන් යුතුව එකඟ භාවයෙන් යුතුව, විතක්ක විචාර රහිත වූ, සමාධියෙන් හට ගත් ප්‍රීති සුඛය ඇතුළු දෙවෙනි ධ්‍යානය උපදවා ගන්නවා. සමාධි සැපයෙන් මුළු කය ම තෙමමින් ඉන්නවා. ඒක මේ වගේ.

සිසිල් ජලයෙන් නැහැවුණා වගේ....

වතුර විලක් තියෙනවා වතුර විලේ දොරටු හතරෙන් එක දොරටුවකින් වත් වතු එන්නේ නෑ. වතුර ගලන්න දොරටුවක් නෑ. වැස්ස වහින්නේ නෑ. මේ විලට වතුර උනන්නේ ඇතුළේ තියෙන උල්පත් වලින්. උල්පත් වලින් වතුර උන උනා විල සිසිල් කරනවා. බලන්න මේ උපමා වලින් හොඳට තේරුම් ගන්න පුළුවන් සමාධියේ ස්වභාවය. වතුර උන උනා විල සිසිල් කරනවා. සීතල වතුරෙන් හො ගැවුන තැනක් නෑ ඒ විලේ.

ඒ වගේ තමයි කියනවා හික්ෂුව මේ සමාධියෙන් හට ගත් ප්‍රීති සුඛයෙන් ඉන්නකොට සමාධිය තුළින් ම සතුට ඇති වෙනවා කියනවා. ඈ උල්පතින් වතුර උනලා විලේ වතුර සිසිල් කරනව වගේ සමාධිය තුළින් ම මෙයා සිසිල් කරනවා. සමාධි ප්‍රීති සුඛ ස්පර්ශ හො වුන තැනක් මෙයාගේ කයේ හොයා ගන්න නෑ කියනවා. ඒ තරම් සමාධියකින් ප්‍රීතියකින් මේ කය සීතල කරනවා කියනවා. මෙන්න මේකත් වයාගේ සමාධිය යි.

ඊළඟට ප්‍රීතියට ඇලෙන්නෙ නැතුව ඉන්න ඕනෙ...

ඊළඟට තුන් වෙනි කරුණා තමයි මෙයා පුරුදු කරනවා ප්‍රීතියට ඇලෙන්නේ නැතිව ඉන්න. ප්‍රීතිය අනිත්‍ය වශයෙන් බලලා ප්‍රීතියට ඇලෙන්නේ නැතිව ඉන්නේ දෙවැනි ධ්‍යානය උපදවා ගත්තට පස්සේ දෙවැනි ධ්‍යානයෙන් පස්සේ ප්‍රීතියට හො ඇලී ඉන්න පුරුදු කරනවා. පුරුදු කළාට පස්සේ මොකද කරන්නේ. උපේක්ෂාවෙන් සිතියෙන් නුවණින් ඉන්නවා. හැබැයි කයින් සැපක් විඳිනවා. මේකට තමයි කියන්නේ ආර්යයන් වහන්සේලා උපේක්ෂා සහගත සැප සේ වාසය කිරීම කියලා. ප්‍රීති රහිත සැප සේ තමන්ගේ සිත කය දෙක සතුටට පත් කර කර ප්‍රීති රහිත සැපයෙන් මුළු කයයි සිතයි තෙත් කරමින් වාසය කරනවා.

නෙළුම් විලේ නෙළුම් මල් ...

ඒක මේ වගේ කියනවා. නෙළුම් මලක් හෝ සුදු නෙළුමක් හෝ හිල් මානෙල් මලක් හෝ වතුරේ හැඳිලා වතුරේ වැසිලා නමුත් වතුරෙන් උඩට ඇවිල්ලා නැත්නම් ඒක වතුරෙම තියෙනවා නම් ඒක සම්පූර්ණයෙන් ම වතුරෙන් වැසිලා නැද්ද? වතුරෙන් සුදු නෙළුම් පොහොට්ටුව ම තෙම්ලා තියෙන්නේ. මෙන්න මේ වගේ කියනවා මෙයාගේ ශරීරය ප්‍රීතිය රහිත වූ සැපයෙන් තෙම්ලා තියෙන්නේ. කය

පුරා ප්‍රීතිය රහිත සැපය පතුරුවාගෙන තුන්වෙනි ධ්‍යානයෙන් වාසය කරනවා.

මෙන්න හතරවෙනි ධ්‍යානය...

ඊට පස්සේ මෙයාට සැප තියනවා. සැපයටත් ඇලෙන්නේ නෑ, සැපයත් අත්හරිනවා. දුකත් අත්හරිනවා. සොම්නස, දොම්නස අතහරිනවා. හිත උපේක්ෂාවට පත් වෙනවා. උපේක්ෂාවට පත් වෙලා සමාධිය ගැඹුරු වෙනවා. ප්‍රීතිය සැපය තුළ මෙයා නැවතිලා නෑ. හිත බලවත් උපේක්ෂාවට පත් වෙලා **හතර වෙනි ධ්‍යානය** උපදවාගෙන වාසය කරනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා මෙයා පිරිසිදු සිතින් හතරවෙනි ධ්‍යානය උපදවාගෙන වාසය කරනවා. ඒක මේ වගේ කියනවා.

සුදු ඇඳුමින් ගත සරසා...

කේවඛිඛ මනුෂ්‍යයෙක් මුළු ශරීරය ම සුදු වස්ත්‍රයකින් ඔතාගෙන ඉන්නවා. සුදු වස්ත්‍රයෙන් ආවරණය නො වුනු තැනක් නැති වෙනවා. අවරණය නො වුනු තැනක් නැති වෙන්න මුළු ශරීරය ම සුදු වස්ත්‍රයකින් වසාගෙන ඉන්නවා වගේ කියනවා. මේ තික්ෂුව පිරිසිදු සිතින් උපේක්ෂාව පතුරුවාගෙන වාසය කරන්නේ චිහෙමයි කියනවා. **(සෝ ඉමමේව කායං පරිසුද්දේන චේතසා පරියෝදාතේන චරත්වා තිසින්නෝ හෝති)** මෙයා වැඩි වෙලා ඉන්නේ පිරිසිදු සිතින් මුළු කය පුරා ම උපේක්ෂාව පතුරුවාගෙන කියනවා. මේ විදිහට වාසය කරන කොට සැපයත් ප්‍රභාණය කරලා දුකත් ප්‍රභාණය කරලා උපේක්ෂා පරිශුද්ධියෙන් යුතුව හතරවෙනි ධ්‍යානය උපදවාගෙන වාසය කරනවා.

හිත මෘදු වෙලා... අවබෝධයට සුදුසුයි.

දැන් හතරවෙනි ධ්‍යානය උපදවාගෙන වාසය කරන කොට කේවඛිඛට කියනවා කේවඛිඛ තික්ෂුව මේ විදහට ධ්‍යාන උපදවාගෙන කරන කොට එයාගේ හිතේ උපක්ලේෂ බැහැර වෙනවා. කිලුටු ගතිය දුරු වෙනවා. සිත මෘදු වෙනවා. කම්මතිය වෙනවා. ඒ කියන්නේ හිත ඕනෑම දෙයකට යොදවන්න පුළුවන් වෙන විදිහට සකස් වෙනවා. **(ධීතේ)** කියලා කියන්නේ හිත ස්ථිරව පවතිනවා. **(අනේඤ්ජප්පත්තේ)** කිසිම දේකට නො සෙල්වෙන ස්වභාවය හෙණ හඬ ගැනුවත් ඒ හඬ අරමුණ ගන්නේ නැති මට්ටමට පත් වෙනවා. පත් කරගෙන **(ඤාණ දස්සනය චිත්තං අභිනිහරති.)** ඤාණ දර්ශනය පිණිස හිත හදා

ගන්නවා. ඤාණ දර්ශනය කියලා කියන්නේ මෙයයි. මේ කය (රූපී වාතුම්මහාතුනිකො මාතාපෙත්තිකස්මවො ඕදනකුම්මාසුපවයො අතිච්චවිජාදන පරමද්දනහෙද නවිද්ධංසන්ධම්මො ඉදංව පන මේ විඤ්ඤාණං වත්ථ සිතං වත්ථ පට්ඨද්ධන්ති) ඤාණ දර්ශනය කියලා මෙතන කියන්නේ මේ අනිත්‍ය වූ සතර මහා ධාතූන්ගෙන් හටගත්තු මේ කයත් වියා මෙන්ම දකිනවා විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය කය හා ප්‍රතිබද්ධවයි. විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය තියෙන්නේ කියලා දකිනවා.

මැණිකක් ඇතුලෙ නූලක්...

ඒක මේ වගේ කියනවා. ලස්සන වෙවරොඩි මැණිකක් තියෙනවා. ඒහාට මෙහාට ඇතුළු පේන මැණිකක් තියෙනවා. ඒක මැද්දෙන් නූලක් අමුණලා තියෙනවා. රතු පාට හෝ නිල් පාට හෝ රන්වන් පාට හෝ නූලක් අමුණලා තියෙනවා. ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් මැණික ගත්තම වියාට මැණිකත් පේනවා. මැණික අස්සේ තියෙන නූලත් පේනවා. අන්න ඒ වගේ කියනවා ඤාණ දස්සනය ලැබීම.කොහොමද වියාට කයත් නියම ආකාරයෙන් දකින්නත් පුළුවන්. විඤ්ඤාණයේ ක්‍රියාකාරීත්වයත් නියම ආකාරයට දකින්න පුළුවන්. අන්න ඒ දැක්ම අයිති වෙන්නේ වියාගේ ප්‍රඥාවටයි. කයේ නියම ස්වභාවයත් විඤ්ඤාණයේ නියම ස්වභාවයත් අයිති වෙන්නේ මොකටද ප්‍රඥාවටයි.

තණ කොළ ගහකින් ගොබල ඇඳල ගන්නා වගේ...

වහෙම දැක්කට පස්සේ (මනෝමයං කායං අභිනිමිමන්තාය චිත්තං අභිනිහරති අභිනින්නාමේති) මනෝ කය මේකෙන් චිලියට ගන්න හිත සකස් කරගන්නවා කියනවා. ඒක මේ වගේ කියනවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ගිහි කෙනෙකුට උගන්වන්නේ තණ කොළ ගහකින් ගොබය ඇඳලා ගන්නවා වගේ, කොපුවකින් කඩුව ඇඳලා ගන්නවා වගේ, පෙට්ටියකින් සර්පයෙක් චිලියට ඇඳලා ගන්නවා වගේ කියනවා. මේ ශරීරයෙන් මේ මනෝකය ඇඳලා ගන්නේ. මනෝකය චිලියට ගත්තට පස්සේ (සෝ ඉමං නා කායං අඤ්ඤං කායං අභිනිමිමානාති) මේ කයෙන් මනෝකය චිලියට අරගෙන වෙන කයක් මවන්න පුළුවන්. (රූපිං මනෝමයං සබ්බං ගංපච්චංගං අභිනිඤ්ඤායං) සියලු අඟ පසඟ තියෙන ඕන කෙනෙකුට අල්ලන්න පුළුවන්. ශරීරයක් මවනවා. මේක කරන්නේ ප්‍රඥාවෙන්. (ඉධම්පිස්ස හෝති පඤ්ඤාය) මේක අයිති වෙන්නේ ප්‍රඥාවට. චතකොට කයයි, විඤ්ඤාණය සම්බන්ධ වෙලා තියෙන ආකාරය මැණික අස්සේ නූල යනවා වගේ ඒක ඤාණ දර්ශනය.

දැන් ඉතින් ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාත්‍රන පුළුවන්...

ඊළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, මේ විදිහට හිත කර්මණ්‍ය වුණාට පස්සේ වයාට පුළුවන් මනෝකාය මවන්නත් නොයෙක් ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය පාත්‍රනත් පුළුවන්. එක්කෙනෙක් වගේ ඉඳලා බොහෝ දෙනෙක් ඉන්නවා වගේ පෙනෙන්න, බොහෝ දෙනෙක් එක් කෙනෙක් වගේ පෙන්නන්න පුළුවන්, ඕනෑම තැනක් පසාරු කරගෙන යන්න පුළුවන්. ආකාසේ ගමන් කරන්න පුළුවන්. පොළොවේ කිම්දෙන්න පුළුවන්, ජලයේ සක්මන් කරන්න පුළුවන්, ඉර්ධිමත් හිරු සඳු දෙක ඉර්ධිමය වශයෙන් ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්, බඹ ලොව දක්වා මේ කය වසගයේ පවත්වන්න පුළුවන්.

කැමති කැමති විදිහට වළන් හදන්න...

බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා ඒක මේ වගේ කියලා. දක්ෂ කුඹල් කාරයෙක් ඉන්නවා, වයා මැටි වල පදම දන්නවා නම් වළං හදවන ක්‍රමය දන්නවා නම්, වයාට ඕනෙ නම් එක එක හැඩයෙන් වළං හදන්න බැරිද? අන්න ඒ වගේ කියනවා ඉර්ධි ප්‍රාතිහාර්යය.

දෙවියෝ කතා කරන දේන් අහනවා...

ඒ වගේ ම ඇත්දත් කැටයම් කරන්න පුළුවන් මනුෂ්‍යකුට ඇත්දත් ලැබුණම ඕන ඕන ආකාරයට ඇත් දැතින් කැටයම් කරනවා. ඒ වගේ රත්තරන් අඹන කෙනෙකුට රත්තරන් ලැබුණට පස්සේ රත්තරන් බඩු හදනව වගේ මේ ඉර්ධි ප්‍රතිහාර්යය දැක්වීමේ නුවණ. ඊළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා. මේ හික්ෂුවට දැන් හිත හොඳට සකස් වෙලා හින්දා දිව්‍ය ශ්‍රවණය ලබාගන්න පුළුවන්. ඕනෑම තැනක දෙවියෝ කථා කරන ඕනම දෙයක් අහලා ඒක පාරට ම ඒකෙ වෙහස හඳුන ගන්න පුළුවන් කියනවා.

බෙර සද්දේ හොඳට දන්න කෙනෙක් ගමනක් ගියාට පස්සේ බෙර හඬ ඇහෙනවා. බෙර හඬ ගැන හොඳට දන්න නිසා දැනගන්නවා මේක අසවල් බෙර හඬ, මේක අසවල් බෙර හඬ කියලා. ඕන එකක් වෙන්න වෙත වශයෙන් හඳුනා ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඒ වගේ ඕන දෙයක් හඳුන ගන්න දිව්‍ය ශ්‍රවණය ලබා ගන්න පුළුවන් කියනවා.

අනිත් අයගෙ සිත දැනගන්න ආස ද?

ඊළඟට ඕනෙ නම් ඒ හික්ෂුවට මේ දේත් කරන්න පුළුවන්

කියනවා. පුද්ගලයන්ගේ, වෙනත් සත්වයන්ගේ සිතේ ස්වභාවය තමන්ගේ සිතේ දැන ගන්නවා. (සාරාංශ වා වින්තං සරාංශ වින්තන්ති පජානාති. විතරාංශ වා වින්තං විතරාංශ වින්තන්ති පජානාති) රාග, ද්වේෂ, මෝහ ඇති වුණාම දැන ගන්නවා. මෙයාගේ සිත විසිරලා තියෙන්නේ, විසිරලා කියලා දැන ගන්නවා. මෙයාගේ සිත සංසිද්දිලා තියනවා නම් සංසිද්දිලා තියෙන්නේ කියලා දැන ගන්නවා. ධ්‍යානයක් උපදවාගෙන නම් දැනගන්නවා. මෙයා තාම ධ්‍යාන උපදවාගෙන නෑ කියලත් දැන ගන්නවා. කෙලෙස් රහිත නම් කෙලෙස් රහිතයි කියලා දැන ගන්නවා. කෙලෙස් සහිත නම් කෙලෙස් සහිතයි කියලා දැන ගන්නවා. ඔක්කොම දැන ගන්න පුළුවන් කියනවා. ඒ තමයි පරචිත්ත විජානන ඥාණය.

මුණේ කැලැල් තියෙනවා නම් ...

ඊළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඒක මේ වගේ කියලා. ඕනෑම මනුෂ්‍යයෙකුට පුළුවන් කන්නාඩියක් ලඟට ගිහින් බලන්න. කාන්නාඩිය ලඟට ගියාම තමන්ගේ ස්වරූපය මුණේ කැලැල් තියෙනවා නම් අඩු පාඩු තියෙනවා නම් මේ සියල්ල ම මනාකොට පේනවා. මේ වගේ කියනවා අනුන්ගේ හිත මනාකොට පේනවා.

කලින් ගත කළ ජීවිත දකින්නත් පුළුවන්...

ඒ වගේ ම කේවඞ්ඞි වියාට ඔය විදිහට හිත පුරුදු කළාට පස්සේ පුබ්බේ නිවාස ඥාණය බලන්න පුළුවන් කියනවා. තමන් කලින් හිටපු ජීවිත ගැන එක ජීවිතයක්, ජීවිත දෙකක්, ජීවිත සීයක්, ලක්ෂයක්, කෝටියක්, කල්ප ගණන් ආපස්සට බලන්න පුළුවන් කියලා කියනවා. අසවල් ලෝකේ මං මේ විදහටයි හිටියේ. මගේ නම මේකයි. මං කෘතේ ධීවේ මේවා. මං මරුරුණේ මෙහෙමයි. අසවල් තැන මං ඉපදුනා. මේ විදිහට ඔක්කොම විස්තරය තමන් ට ම බලාගන්න පුළුවන් කියනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඒක මේ වගේ කියලා. මනුෂ්‍යයෙක් ගමක ඉඳලා වෙන ගමකට යනවා. ඒ ගමේ ඉඳලා තව ගමකට යනවා. දැන් වියාට සිහි කරන්න පුළුවන් මං අර ගමෙත් ඉඳලා තියෙනවා. ඒ කාලේ මං අසවල් තැන හිටියේ. මේවා තමයි කෘතේ ධීවේ. ඊට පස්සේ අපි ගියා අසවල් ගමට පදිංචියට. ගිහිල්ලා හිටියා. අපට මේවා මේවා කන්න ලැබුණා. ඊලඟට අපි ගියා අසවල් ගමට. ඒ කාලේ දුර්භික්ෂයක් තිබුණා. ඒ කාලේ අපි කෘතේ මේවා

මේවා, කියලා තමන් ආපු ගමන ගැන මේ මේ විදිහට සැප දුක් විදිමින් ආපු ගමනක් ය කියලා තමන් ට තමන් ගැනම දැන ගන්න පුළුවන්. ඒක ප්‍රබ්ධේනිවාසානුස්සති ඤාණය.

දිවැස් ලබන්නන් පුළුවන්...

ඊලගට බුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කර දෙනවා **දබ්බවක්ඛු ඤාණය**. සිත දියුණු කර ගත්තට පස්සේ මිනිස්සු මැරෙන හැටි බලන්න පුළුවන් වෙනවා. සත්වයන් චුත වෙන හැටි දකින්න පුළුවන්. උපදින හැටි දකින්න පුළුවන් වෙනවා. ලාමක තැන් වල, උසස් තැන් වල උපදිනවා. ලස්සනට කරනට උපදිනවා. සුගතියේ දුගතියේ උපදිනවා. (යථා කම්මුපගේ සත්තේ පජානාති) කර්මානුරූපව මේ සත්වයින් උපදින හැටිත්, චුත වෙන හැටිත් දකින්න පුළුවන් වෙනවා. එතකොට එයාට මෙහෙම හිතෙනවා. අනේ මේ හවත් සත්වයෝ ජීවත් වෙලා ඉන්නකම් සිත කය වචනය තුන් දොරින් දුෂ්චරිතයේ යෙදිලා මිත්‍යාදෂ්ටික වෙලා ආර්යයන් වහන්සේලාට ගරහලා මරණින් පසු නිරයේ ගහිල්ලා දුක් විදිනවා කියල.

තව කොටසක් ඉන්නවා සුගතියේ ගිහින් ඉපදිලා ඉන්නවා. අනේ මේ අය කාය, මනෝ, චරී සුවරිතයේ යෙදිලා, ආර්යයන් වහන්සේලාට ගරහන්නේ නැතිව සම්මා දිරිධීක වෙලා කය බිඳී මරණින් මතු සුගතියේ ඉපදුන අය දකින්න ලැබෙනවා. මේ විදිහට සුගති දුගති දෙකේ ඉපදුන අය දකින්න ලැබෙනවා. දබ්බවක්ඛු ඤාණය ලැබූ කෙනාට මේක ම යි **චතුපපාත ඤාණය** කියලා කියන්නේ.

තට්ටු නිවසක උඩට ගියොත්...

ඒක මේ වගේ කියලා කියනවා, හතරමං හන්දියක තට්ටු නිවාසයක් තියෙනවා. ඒකේ උඩ තට්ටුවට ගිහිල්ලා පහළ බලනවා. බලන කොට පේනවා සමහර මිනිස්සු ගෙවල් ඇතුළට යනවා. සමහර මිනිස්සු ගෙවල් වලින් ච්ඡියට එනවා. සමහරු මඟ යනවා. සමහරු හන්දි වල වාඩි වෙලා ඉන්නව. මෙන්න මේ වගේ සත්වයින් ව දකිනවා කියනව.

චතුරාර්ය සත්‍යය කරා...

ඊට පස්සේ බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළා, මේ ශ්‍රවකයා චතුරාර්ය සත්‍යටත් හිත යොමු කරනවා. එයා අවබෝධ කරගන්නවා මේක තමයි දුක. මේ තමයි දුක හට ගන්න හේතු චුත කාරණා. මේක

තමයි දුකෙන් හිදුනස් වීම කියලා අවබෝධ කරනවා. මේ මාර්ගයෙන් තමයි දුකෙන් හිදුනස් වෙන්න තියෙන මාර්ගය, මේවා තමයි ආශ්‍රව, ආශ්‍රව හට ගන්නේ මෙහෙමයි. ආශ්‍රව නිරුද්ධ වෙන්නේ මෙහෙමයි, ආශ්‍රව නිරුද්ධ වෙන මාර්ගය මේකයි කියලත් දැන ගන්නවා.

මෙන්න මේක තමයි අනුශාසනී ප්‍රාතිභාර්යය....

දැන් මේ කියපු ඤාණ ටික ඔක්කොම අයිති වෙන්නේ ප්‍රඥා ස්කන්ධයටයි. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා කේවඬ්ඛ ඔන්න ඕක තමයි අනුශාසනී ප්‍රාතිභාර්යය. අවබෝධයෙන් ම යි දේශනා කරන්නේ කියලා කියනවා.

කේවඬ්ඛ වක දවසක් මේ වගේ දෙයක් සිදු වුණා. හික්ෂුවකට හිතක් පහළ වුණා. සතර මහා ධාතූන් සම්පූර්ණයෙන් ම නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහෙද කියලා දැන ගන්න. හිතලා මෙයා සමාධිය දියුණු කරගෙන ඉස්සර වෙලා චාතුම්මහාරාජික දිව්‍ය ලෝකයට ගියා. ගිහින් චතුම්මහාරාජික දෙව්වරු හමුවෙලා ඇහුවා. "පින්වත් දෙවියනි, පධ්වී, අපෝ, තේපෝ, වායෝ, සතර මහා ධාතූන් නිරුද්ධ වෙනතේ කොහෙද?" කියලා. දෙව්වරු කිව්වා "අනේ අපි දන්නේ නෑ. සතර වරම් දෙව්වරු හමු වෙලා අහන්න" කියනවා.

සකු දේවේන්ද්‍රයා දන්නෙන් නෑ...

සතර වරම් දෙව්වරු කියනවා "ආයුෂ්මතූන් වහන්ස, අපි නම් දන්නේ නෑ. ඒක තච්චිසාවෙන් අහලා බලන්න" කියනවා. තච්චිසා දෙව් ලොවට ගිහින් සකු දේවේන්ද්‍රයා හමු වෙලා අහනවා. "දේවේන්ද්‍රය සතරමහා ධාතු නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහේ ද?" "අනේ ස්වාමීනි, යාම කියලා දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා. එහේ ගිහින් අහලා බලන්න කියනවා. එහේ ගිහින් අහනවා "අනේ ස්වාමීනි අපි දන්නේ නෑ ඒක." සුයාමා කියලා දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් ඉන්නවා චියා ලඟට යොමු කරනවා. සුයාම දිව්‍ය පුත්‍රයා කියනවා "මම දන්නේත් නෑ. තුසිතයට ගිහින් අහන්න" කියනවා. තුසිතයෙන් ගිහින් ඇහුවා ම කියනවා "අපි නම් දන්නේ නෑ. හොඳ දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් ඉන්නවා සන්තුසිත කියලා, චියා මුණ ගැහිලා බලන්න" කියනවා.

මහා බ්‍රහ්මයාත් නො දන්න කරුණ...

එතනට ගියාම "චියාත් දන්නේ නෑ" කියනවා. මේ විදිහට කෙමෙන් කෙමෙන් බඹ ලොව දක්වා යනවා. "අනේ ස්වාමීන් වහන්ස,

අපි නම් දන්නේ නෑ. මහා බුන්මයා තමයි ඔය කාරණය දන්නවා නම් දන්නේ. ලෝක නිර්මාණය කරපු කෙනා වියා. වියා නම් දන්නවා ඇති.”

“මහා බුන්මයා කොහොමද හමු වෙන්නේ?” කියලා අහනවා. වියා ඉන්න තැනක් කියන්න නම් බෑ. නමුත් මහා බුන්මයා පහළ වෙනකොට ආලෝකය ඇති වෙනවා. එතකොට අපි තේරුම් ගන්නවා මහ බුන්මයා පහළ වෙනවා කියලා. එහෙනම් මම ආපු එකේ මහ බුන්මයා හමු වෙලා ම යනවා කියලා ඒ හික්ෂුව එහිම හිටියා.

අහන දේට උන්නර දෙන්න..

ඊක වෙලාවකින් මහ බුන්මයා පහළ වුණා. මහා බුන්මයා ලඟට ගිහින් අහනවා “පඬුව, අපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතු ඉතුරු නැතිව නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහෙද?” කියලා. එතකොට මෙයා කියනවා. “හික්ෂුව, මම තමයි මහ බුන්මයා. මාව කාටවත් යටත් කරන්න බෑ. යටත් වෙන්නෙත් නෑ. මම ලෝක සත්වයා වසඟයට අරගෙන ඉන්නේ. මම තමයි ලෝකය මැව්වේ. මම තමයි නිර්මාතෘ. මට තමයි මේ සියළු සත්වයන්ගේ දෙවිපියාණන් කියලා කියන්නේ.”

මහා බුන්මයාට ඒ හික්ෂුව කියනවා “මහා බුන්මය, මම ඔයාගෙන් ඕක අහන්න ආවා නෙමෙයි. ඔහෝ මහා බුන්මයා කියලා අපි දන්නවා. මං ආවේ සතර මහා ධාතු නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහේද කියලා අහන්නයි.” පිරිස මැද්දේ මහා බුන්මයා ඒක ම කියනවා. තුන් වෙනි පාරත් ඇහුවට පස්සේ මහා බුන්මයා මොකද කරන්නේ ඒ හික්ෂුවගේ අතින් අල්ලගෙන පැත්තකට එක්ක ගියා. එක්කන් ගිහින් කියනවා. හික්ෂුව පිරිස මැද්දේ ඕක ඇහුවේ. එතකොට ඒ අය දැන ගන්නවා මම ඒ කාරණෝ දන්නෙ නෑ කියලා. මම දන්නෙත් නෑ. මම සාක්ෂාත් කරලත් නෑ කියනවා. හික්ෂුව, ඔබවහන්සේට තමයි වැඩේ වැරදුනේ. ඔබවහන්සේ විසඳුම තියෙන කෙනාව අහනැරලා මොකද මේ ආවේ අපි ලඟට. කවුද? බුදු රජාණන් වහන්සේ. මා හිතන්නේ මුගලන් හාමුදුරුවෝ වෙන්න ඇති රහත් වෙන්න කළින් ගිය ගමනක්.

වැරදුනේ ඔබටයි...

ඔබ වහන්සේට යි වැරදුනේ. ගිහිල්ලා ශාස්තෘන් වහන්සේ ගේ අහන්න කිව්වා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ලඟ විවෙලේ ම පහළ වුණා. පහළ වෙලා වන්දනා කරලා ඇහුවා. ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පඬුව, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ සතර මහා ධාතු නිරුද්ධ වෙන්නේ කොහේ ද? බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා හික්ෂුව ඔහ්න

ඉස්සර නැව්වල පරතෙර හොයා ගන්න මිනිස්සු මොකද කරන්නේ කුරුල්ලෝ අරගෙන යනවා. අතර මං වුණාම කුරුල්ලෝ අතහැරලා කොහේ හරි තැනක යම් දිශාවකට ගියා නම් ඒ පැත්තේ දූපතක් තිබුණා නම් ආපසු කුරුල්ලා එන්නේ නෑ. නැත්නම් ආයිමත් හැරලා නැවට ම එනවා. ඒ කුරුල්ලා නැගෙනහිරට, බටහිරට, දකුණට ගියා ගොඩබිමක් හොයාගන්න බැරැවේ ආපසු නැවට ම ආවා. ඔහෙත් ඒ වගේ වැඩක් තමයි කළේ කිව්වා.

මෙන්න සතර මහා ධාතු ඉතුරු නැතිව තිරුද්ධ වෙන තැන...

තික්ෂුව ප්‍රශ්නය අහන්න ඕන ඔහෙම හෙවෙයි කියනවා. (කත්තනු බෝ හන්නේ ඉමේ චත්තායෝ මහා භුතා අපරිසේසා තිරුජ්ඣතිති) සතර මහා ධාතු ඉතිරි නැතිව තිරුද්ධ වෙන්නේ කොතන ද? (කත්ථ ආපෝ ච පධ්වි, තේජෝ, වායෝ, න ශාධති) පධ්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, සතර මහා ධාතු පිහිටන්නේ නැත්තේ කොහෙද? (කත්ථ දීඝං ච රස්සං ච ආනුංතුලං සුභා සුභං) දීර්ඝ, කෙටි, කුඩා, මහත්, සුභ, අසුභ යමක් හෝ පිහිටන්නේ කොහේද? (කත්ථ නාමං ච රූපං ච අසේසං උප රුජ්ඣතිති) නාමරූප දෙක ඉතිරි නැතිව තිරුද්ධ වෙන්නේ කොහෙද? උත්තරේ මේකයි.

(විඤ්ඤාණං අනිදස්සනං අනන්තං සබ්බතෝ පභං චත්ථ ආපෝ ච පධ්වි තේජෝ වායෝ න ශාදති ත දීඝං ච රස්සං ච අනුං තුලං සුභා සුභං චත්ථ නාමං ච රූපං ච අසේසං උපරුජ්ජති විඤ්ඤාණස්ස නිරෝධෙන චත්ථේ තං උපරුජ්ඣති) මේ අනිදුර්ගන විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ රහතන් වහන්සේ ගේ විඤ්ඤාණය. අනන්තං සබ්බතෝ පභං කියලා කියන්නේ ප්‍රමාණවත් කළ හෝ හැකි ලෙස ආලෝකමත් වූ අන්න ඒ විඤ්ඤාණයේ පධ්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ පිහිටන්නේ නෑ. එතන ම දීර්ඝ කෙටි මොකත් පිහිටන්නේ නෑ. විඤ්ඤාණස්ස නිරෝධෙන චත්තේතං උපරුජ්ජති නාම රූප සියල්ල ම තිරුද්ධ වෙලා යනවා කියලා කියනවා. නාම රූප තිරුද්ධ වෙලා යාමෙන්. තිරුද්ධ වෙනවා කියන්නේ රහතන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑමෙන් සියල්ල තිරුද්ධ වෙලා යනවා.

නුවණින් ලොව විලිය කරනා මහා ඉසිවරයාණෝ...

ඕන්න ඕක තමයි කියනවා ජීවිතයට තියෙන ලොකුම ප්‍රශ්නයට තියෙන පිළිතුර. බුදු රජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළාට පස්සේ කේවිඬ්ඬ බොහෝම සතුවු වෙලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ දේශනය සතුවන්

පිලිගත්තා. මෙතන බුදු රජාණන් වහන්සේ බොහොම ලස්සන ට අනුශාසනී ප්‍රතිහාර්යය තුළින් සීලය ත්, සමාධිය ත්, ප්‍රඥාව ත් මනා කොට පෙන්නනවා. ඒ නිසා සීල, සමාධි, ප්‍රඥාවෙන් යුතු උතුම් ශාසනය තුළ අපටත් ශ්‍රී සද්ධර්මය අවබෝධ වේවා!

ආයු ! ආයු !! ආයු !!!

පිරිසිදු අවබෝධයක් කරු...

-කිංසුකෝපම සූත්‍රය-

ශ්‍රද්ධාවන්ත ජනවතුනි,

අද අපි ඉගෙන ගන්නේ **කිංසුකෝපම සූත්‍රය**. මේ දේශනය සඳහන් වන්නේ **සංයුත්ත නිකාය 4** නම් උතුම් පොත් වහන්සේ ගේ. මේ සූත්‍ර දේශනාවේ තේරුම තමයි කෘල ගසක් උපමා කරගෙන වදාළ දෙසුම. කෘල ගස් ඔබට තේරුම් ගන්න අපහසු නම් අපි කියමු ඒකට ඇහැල ගසක් කියලා. විබඳු ගසක් උපමා කොට වදාළ දේශනාවට යි කිංසුකෝපම සූත්‍රය කියන්නේ.

කොයි ධර්මයන් එකයි ද?

මේ සූත්‍ර දේශනාව තියෙන්නේ භික්ෂුන් වහන්සේ නමක් තවත් භික්ෂුන් වහන්සේලා සමඟ ධර්ම කරුණක් අනනව. අනන කොට ඒ අය එක එක විදිහට පිළිතුරු දෙනවා. පිළිතුරු දුන්නා ම මේ භික්ෂුන් වහන්සේ සතුව වෙන්නේ නැහැ මේ පිළිතුරු ගැන. මෙයා ඒක බුදු රජාණන් වහන්සේ ට ගිහින් ප්‍රකාශ කරනවා. "භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම මේ කාරණය අසවල් අසවල් ස්වාමීන් වහන්සේලා ලඟට ගිහින් ඇසුව. එක එක විදිහට මට උත්තර දුන්නා."

අපි දැන ගත යුතු බොහෝ දේවල් මේ සූත්‍රයේ තියෙන නිසයි මම මේ මාතෘකාව වශයෙන් තොරාගත්තේ. මේ සමාජයේ බොහෝ

දෙනෙක් කියනවා සෑම ධර්මයකින් ම කියනන්නේ එක ම පාර කියලා. කොයි ධර්මයත් ධර්මය යි. සෑම තැනින් ම යන්න තියෙන්නේ එක ම තැනට කියලා. එහෙම එකක් නැහැ. ඒ වගේ ම සමහරු කියනවා කොයි භාවනාව කළත් එකයි. කොයි භාවනාවෙනුත් අවබෝධ කරනවා. එහෙම එකකුත් නැහැ. මොකද, මේ සූත්‍රයේ විමසගෙන, විමසගෙන යන කොට තේරෙනවා නියමාකාර බුද්ධි වචනය අනුගමනය කිරීමෙන් තොරව මොන සම්ප්‍රදාය අනුගමනය කළත් පලක් නැහැ කියන එක. කෑල ගසේ උපමාව අරගෙන මේ බුදුන් වදාළ ධර්මය තවත් කෙනෙකුට කියන්න පුළුවනි. නෑ.... නෑ.... ඔය ක්‍රමයෙන් තියෙනවා මේ ක්‍රමයෙන් තියෙනවා. ඒ ක්‍රම දෙකෙන් ම ඔය කියන දේ ලැබෙනවා කියලා. එහෙම එකක් නැහැ. ඒක මේ සූත්‍රය විමසීමෙන් තේරෙනවා. ඒ සඳහා යි අපි සූදානම් වෙන්නේ. එතකොට තේරෙනවා මේක කොයි තරම් ගැඹුරු කාරණයක් ද කියලා.

කැමති තොටුපළකින් නිවනට?

සමහරු කියනවා ගඟකට බහින්න පුළුවන් ඕනෑ ම තොටුපළකින්. ධර්මයත් එහෙමයි කියලා. ඕනෑම තොටුපළකින් නෙවෙයි බහින්න කියලා. බුදුරජානණ් වහන්සේ වදාළ ක්‍රමයක් තියෙනවා. ඒ ක්‍රමයට යි ඇතුළු වෙන්න තියෙන්නේ. ධර්මයට ඕනෑ ම තොටුපළකින් බහින්න පුළුවන් නම් ඉතින් අන්‍ය තීර්ථකයෝ නිවන් දකිනවා. ඇයි ඉතින් ඒගොල්ලෝ පුරුදු කරනවනේ. එහෙම ක්‍රමයක් නැහැ. අපි බලමු කලින් කියපු ස්වාමීන් වහන්සේගේ කාරණය ගැන.

අවබෝධය පිරිසිදු වෙන්නෙ කොහොම ද?

එක්තරා හික්මුන් වහන්සේ නමක් තවත් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ලඟට යනවා. ගිහින් මෙහෙම අහනවා. **(කිත්වාචනානු බෝ අවුසෝ හික්මුනෝ දස්සනං සුවසුද්ධං හෝති)** පින්වත් ස්වාමීන් වහන්ස, හික්මුවක ගේ අවබෝධය පිරිසිදු වන්නේ කවර කාරණා වලින් ද? ඒ හික්මුන් වහන්සේ පිලිතුරු දෙනවා ප්‍රිය ආයුෂ්මතුනි, යම් කාලෙක ස්පර්ශ ආයතන හයේ හට ගැනීමත්, නැති වීමත් යථාභූතයෙන් දන්නවා ද, එපමණකින් ම හික්මුවගේ දර්ශණය පිරිසිදු වෙනවා. අවබෝධය පිරිසිදු වෙනවා. මේ ප්‍රකාශය කළේ නිකම් ම කෙනෙක් නෙවෙයි. අවබෝධ කරපු කෙනෙක්. මොකක් ද ඇහුවේ. අවබෝධය පිරිසිදු වෙන්නේ කෙහොම ද? **“දස්සනං සුවසුද්ධං”** කියන්නේ අවබෝධය පිරිසිදු වීම. ඉතින් කීවා ස්පර්ශ ආයතන හයේ, මොකක්ද මේ ස්පර්ශ ආයතන හය? ඇස, කණ, භාසය, දිව, කය, මහසේ

(සමුදයං ච අත්ථංගමං ච යථාභූතං පජානාති) මේක අපි පරිවර්තනය කරන්නේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් යථාභූතයෙන් දන්නවා කියලා. ඇති වීමත් නැතිවීමත් කියලා කියන්නේ අභිත්‍යය ද? මෙතන විස්තර කරන දේ අපි වෙනත් සූත්‍රයකින් ගමු. මෙන්න තියෙනවා ඇසේ සමුදය. (චක්ඛුං භික්ඛවේ අජානං අපස්සං යථාභූතං) ඇස පිළිබඳ ඇත්ත තත්වය දන්නේ නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම් (රූපේ අජානං අපස්සං යථාභූතං) ඇතැට පේන රූප ගැන ඇත්ත තත්වය දන්නේ නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම් (චක්ඛු විඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභූතං) ඇසේ ඇතිවෙන විඤ්ඤාණයේ ඇත්ත තත්වය දන්නේ නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම් (චක්ඛු සම්චස්සං) ඒ සම්බන්ධය දන්නේ නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම්, (යම්පිදං චක්ඛුසම්චස්ස පච්චයා උප්පජ්ඣති වේදයිතං සුඛං චා දුක්ඛං චා අදුක්ඛමසුඛං චා) ඒ කියන්නේ රූප ඔස්සේ ඇස සිතත් එක්ක එකතු වුණා ම ඒ ඇති වෙන විඳීම. ඒ කියන්නේ අපි දන්නවා වේදනා කියන්නේ ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගන්නා එකක් කියලා. ඉතින් ඒ ස්පර්ශයෙන් හට ගන්නා වේදනා ගැන (අජානං අපස්සං යථාභූතං) ඇත්ත හැටියට දන්නේ නැත්නම්, දැකින්නේ නැත්නම්, (චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජති) රූපය කෙරෙහි සිත ඇලෙනවා. (චක්ඛු විඤ්ඤාණේ සාරජ්ජති) ඇසේ විඤ්ඤාණය කෙරෙහි සිත ඇලෙනවා. (චක්ඛුසම්චස්සේ සාරජ්ජති) ඇසේ ස්පර්ශය කෙරෙහි සිත ඇලෙනවා. ස්පර්ශය හිසා ඇති වෙන සැප දුක කෙරෙහින් සිත ඇලෙනවා. ඇලුනා ම මොකද වෙන්නේ සිත මුළු වෙනවා. සිත මුළු වුනාට පස්සේ ආශ්වාදයට අනුව වාසය කරනවා. එතකොට සිතේ පංච උපාදානස්කන්ධය ම වැඩෙන්න ගන්නවා. එතකොට වැඩෙන්නේ නැවත නවයක් සකස් කරල දෙන තණ්හාවයි. තණ්හාව වැඩෙන කොට කායික මානසික පීඩා ඇති වෙනවා. ඕක තමයි ස්පර්ශ ආයතන හයේ සමුදය. එතකොට මේ කියන්නේ හිකං අභිත්‍යයක් ද? මෙතන හට ගැනීම තියෙන්නේ, මොකේ හට ගැනීම ද? දුකේ හට ගැනීම. ඇස තුළින් දැකින එකයි එස්සායතන සමුදය කියන්නේ. දුකේ නිරෝධය ඒ තුළින් දැකිනවා නම් ඒ තමයි එස්සායතන අස්ථංගමය.

ඇති වීම නැති වීම හරියට ම තේරුම් ගනිමු...

“සමුදං ච අත්තංගමං ච” කීවොත් සාමාන්‍ය කෙනෙක් හිතන්නේ ඇති වීම නැති වීම කියලා. ඒක බොහෝම ලාවට දැනෙන එකක්. එහෙම දැන ගැනීමක් ද මේ කියන්නේ. මෙහිදී කියන්නේ දුක හට ගැනීමේ ආකාරය දැකිනවා. ඒ තුළින් දුක නිරුද්ධ වන ආකාරය දැකිනවා. එතකොට තේරුම් ගන්න, කොච්චර බරපතල කාරණයක් ද

මේ විස්තර කරන්නේ කියලා. නිකන් බලල බැලීමට පේනනේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, සිතේ හට ගැනීමත් නැති වීමත් යථාභූතයෙන් දැක්නවා කියන කොට කෙනෙක් හිතන්නේ අනිත්‍ය කියලා. මොකද ඇති වීම නැති වීම කියන වචන ඔස්සේ අපි ඉගෙන තියන්නේ අනිත්‍යය කියන එක. නමුත් මොකේ ඇති වීම ද දැක්න්නේ? දුකේ ඇති වීම නැති වීම.

ස්පර්ශායතනයන්ගේ හටගැනීම...

සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ධම්මානුපස්සනාව ට මේක සම්බන්ධයි. ධම්මානුපස්සනාවේ තියෙනවා (වක්ඛුඤ්ච පජානාති) ඇස ගැන යථාභූතයෙන් දන්නවා. (රූපේ පජානාති) රූප න් දන්නවා. (යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ඣධි සඤ්ඤෝපනං තඤ්ච පජානාති) මේ දෙක එකතු වෙලා ඇති වන බන්දනයන් දන්නවා. මේ කිව්වේ ඒ විස්තරේ තමයි. තන්දනය හට ගන්න ආකාරය තමයි මේ විස්තර කරලා තියෙන්නේ. ඊ ළඟට පෙන්වනවා (යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤෝපනස්ස උප්පාදෝ හෝති තඤ්ච පජානාති) හට නො ගත්ත බන්ධනය හටගන්න කොට ඒකත් දන්නවා. ඒක තමයි එස්සායතන සමුදය.

ස්පර්ශායතනයන්ගේ නැතිවීම...

ඇස පිළිබඳ නැතිවීම මොකක් ද ? (යථා ච උප්පනස්ස සඤ්ඤෝපනස්ස පහානං හෝති තඤ්ච පජානාති) හට ගත් බන්ධනය දුරු වෙනවද ඒකත් දන්නවා. (යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤෝපනස්ස ආයතිං අනුප්පාදෝ හෝති තඤ්ච පජානාති) ප්‍රහාණය වෙච්ච බන්ධනය ආයෙ හටගන්නේ නැහැ කියලා තමුන්ට අවබෝධ වෙනව ද ඒකත් දන්නවා. එතකොට අපි නිකං කථා කරන ඇති වීමක්, නැති වීමක් ගැනද මේ කියන්නේ? මේ තනිකර ම අවබෝධයක් තුළ පිහිටලා කරන වැඩපිළිවෙලක්. ඒක සාමාන්‍ය ලෝකයා පාවිච්චි කරන්න පුළුවන් මේ කියන්නේ අනිත්‍ය ගැන කියලා. ඒක මේ බුද්ධ වචනයෙන් පේනවා මේ කියන්නේ මොකක් ගැන ද? අනිත්‍ය ගැන ද? චතුරාර්ය සත්‍යය ගැන ද?. අනිත්‍ය තමයි. ඒත් කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය ගැන.

ඇහේ ඇතිවීම නැතිවීම බලනව ද?

ඒත් අපි නිකං කිව්වොත් මේ ඇසේ ඇති වීම නැති වීම බලනවා කියලා ඒක බොහෝම ප්‍රාමක දර්ශනයක් නේ ද? ඔච්චි විතන ගැඹුරට

දහමක් කටා වෙන්නේ නැහැ. සාමාන්‍ය කෙනෙක් කියන්න පුළුවන් ඇති වීම නැති වීම ඕකනේ කියලා. ඒත් මේකෙන් පේන්නේ ඒක නෙවෙයි. ධුදු රජාණන් වහන්සේ විස්තර කරලා තියෙන්නේ ගැඹුරින් සොයා බලන්න. හරියට කෙනෙක් ගහක් වටේ භාර භාර ගහ උගුල්ලා දානවා වගේ.

මෙන්න පිරිසිදු ම අවබෝධය...

ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස ඔස්සේ මේ දුක මුල් බැස ගත්තු හැටි විමස විමසා බලන්න තියෙන වැඩ පිළිවෙලක් මේක. අන්න එතකොට මතක තබා ගන්න මේ පිළිතුර දෙන්නේ රහතන් වහන්සේ නමක්. උන්වහන්සේ පෙන්නුවා යම් කෙනෙකුට ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් අවබෝධයෙන් දැන ගන්නවා ද වයාට තියෙනවා පිරිසිදු අවබෝධයක් කියලා. දැන් එතකොට අවබෝධයෙන් දැන ගන්නවා කිව්වේ නිකං අවබෝධයක් නෙවෙයි නේ ද?

හේතු එල දහම අවබෝධ වන පිළිවෙළට ඇතිවෙන අවබෝධයක් වෙන්න ඕනෙ...

දැන් මේකේ කියනවා වයා දකිනවා දුක හට ගන්න හැටි. කොහොමද ඇස ගැන දන්නේ නැහැ. රූපය ගැන දන්නේ නැහැ. ඇසේ ඇති වෙන විඤ්ඤාණය ගැන දන්නේ නැහැ. ඇසේ ස්පර්ශය ගැන දන්නේ නැහැ. ඇසේ ස්පර්ශයෙන් ඇති වෙන විඳීම ගැන දන්නේ නැහැ. දන්නේ නැති නිසා ඇසෙන් ඇලෙනවා, රූපෙන් ඇලෙනවා, ඇසේ විඤ්ඤාණයෙන් ඇලෙනවා, ස්පර්ශයෙන් ඇලෙනවා, ඉන් ඇති වෙන විඳීමෙන් ඇලෙනවා. මේ ඇලීම නිසා මොකද වෙන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධයක් ම වැඩෙනවා. ඉතින් එකෙන් තණ්හාව වැඩෙනවා. හවය සකස් කරනවා. එතකොට කායික මානසික දුක් ද්‍රෝමිතස් මෙයා විඳින්නට පටන් ගන්නවා. මේක තමයි ඇස පිළිබඳ ඇත්ත තත්වය. ඕක තමයි ඇසේ ඇති වීම කියන්නේ. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස කියන ආයතන හයට ම මේ තත්වය තමයි උදාවෙලා තියන්නේ. එහෙම නො වීම පිණිස තමා තුළ කොච්චර අවබෝධයක් තියෙන්න ඕනෙ ද කියන කාරණය පිළිබඳව නුවණින් සලකන කෙනෙකුට තේරෙනවා. දැන් තේරෙනව නේද මේක නිකම් ම නිකම් අනිත්‍යක් නොවෙයි. මේක හේතුවල දහමක අවබෝධයක් ඇති කර ගන්න පිළිවෙලයි. ඔය පිළිවෙල ම විස්තර කරනවා ඊ ලඟට ත්.

පංච උපාදානස්කන්දයේහි ඇතිවීම හැතිවීම...

ඊ ළඟට අර ස්වාමීන් වහන්සේ තව ස්වාමීන් වහන්සේ හමක් ලඟට යනවා. මොකද හේතුව කළින් පිළිතුරට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ සතුටු වුනේ නැහැ. ඉතින් දැන් අහනවා. “ස්වාමීනි. හික්ෂුවක් තුළ පිරිසිදු අවබෝධයක් ඇති වෙන්නේ කුමන කාරණා වලින් ද?” උන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා ස්වාමීනි, යම් කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්දයේ (සමුදයං ච අත්ථංගමං ච) ඇති වීමත් හැති වීමත් දැන ගන්නවා ද එ පමණකින් ම හික්ෂුවකගේ අවබෝධය පිරිසිදු වෙනවා. මොකක් ද මේ පංච උපාදානස්කන්දය කිව්වේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන උපාදානස්කන්ද පහ. ඒකෙන් කියනවා ඇතිවීම හැතිවීම කියලා. ඒ කියන්නේ අද නාවනා මධ්‍යස්ථාන වල කථා කරන අතිතය ද? මෙතන කියන්නේ ඒ විදිනේ සාමාන්‍යයෙන් මතුවන දෙයක් නෙවෙයි.

උපාදානස්කන්ද වල හටගැනීමත් දැනගන්නවා...

පින්වත් මහණෙනි, රූපයේ ඇති වීම කුමක් ද? වේදනාවේ හට ගැනීම යනු කුමක් ද? සඤ්ඤාවේ හට ගැනීම යනු කුමක් ද? චේතනාවේ හට ගැනීම යනු කුමක් ද? සිතේ හට ගැනීම යනු කුමක් ද? මෙහි දි විස්තර කරනවා රූපයන්ගේ හට ගැනීම (ඉඛ භික්ඛවේ භික්ඛු අභිනන්දති) පින්වත් මහණෙනි, හික්ෂුව සතුවින් පිළිගනී. (අභිවදති) ඒ ගැන නෙයෙක් විදහට සිතයි, කියයි. (අප්ඤෝසාය තිට්ඨති) ඒ කෙරෙහි සිත බැස ගනී. (කිඤ්ච අභිනන්දති, අභිවදති, අප්ඤෝසාය තිට්ඨති) කුමක් ගැන ද මේ සතුවින් පිළිගන්නේ. වර්ණනා කරන්නේ, සිත බැසගන්නේ. (රූපං අභිනන්දති) රූපය පිළිගනී. රූපය කිව්වේ සතර මහ ධාතූන්ගෙන් හට ගත්තු දේ. (අභිවදති) ඒක ගැන තමයි වර්ණනා මුඛයෙන් කථා කරන්නේ. (අප්ඤෝසාය තිට්ඨති) ඒකේ තමයි සිත ගිලෙන්නේ. (තනු රූපං අභිනන්දතෝ අභිවදතෝ අප්ඤෝසාය තිට්ඨතෝ) මෙසේ ඔහු රූපය සතුවින් පිළිගන්න කොට ඒ ගැන වර්ණනා කරන කොට ඒ ගැන සිත බැස ගන්න කොට ගිලෙන කොට (උප්පජ්ඣති නන්දි) ආශාව උපදී. (යා රූපේ නන්දි) රූපය කෙරෙහි යම් ආශාවක් උපදී ද (තදුපාදානං) ඒක තමයි බන්ධනය. ඒක තමයි දැඩි ලෙස අල්ලගන්නවා කියන්නේ. (තස්ස උපාදාන පච්චයා නවෝ) ඒ දැඩිව අල්ලා ගැනීම හේතු කොටගෙන මත්තේ පැවැත්ම පිණිස කර්ම විපාක සකස් වෙනවා. (භව පච්චයා ජාති) භවය නිසා උපදිනවා. (ජාති පච්චයා ජරා මරණං සෝක පරිදේව දුක්ඛ දොමනස්ස උපායාසා සම්භවන්ති) මෙසේ ජරා මරණ දුක් දොමනස් උපදිනවා.

(ඒව මේ තස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්දස්ස සමුදයෝ හෝති) මේක තමයි දුකේ හට ගැනීම කියන්නේ. (අයං භික්ඛවේ රූපස්ස සමුදයෝ) පින්වත් මහණෙනි, ඕකයි පංච උපාදානස්කන්ධය තුළ රූපය හට ගැනීම කියන්නේ.

මේක නිකම් ම නිකන් හට ගැනීමක් නම් නෙවෙයි...

චතකොට රූපයේ ඇති ඒම කියන්නේ නිකම් ම නිකන් චකක් ද? මොකක් ද? දුකේ හට ගැනීම. දැන් බලන්න ධර්මය හැටියට අහනවා හරියට තේරුම් නො ගත්තොත් අපි ධර්මය නෙවෙයි අහලා තියෙන්නෙ වෙන දෙයක්. ධර්මය නම් අහන දෙයින් අවබෝධයක් කරා යන්න ඕන. කළින් කීවා ආයතන සමුදයේ තියෙන්නේ මහ සමායතනික සූත්‍රයේ. මේක තියෙන්නේ පටිසල්ලාන සූත්‍රයේ. මේ විදිහට වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, විස්තර වෙනවා. විඤ්ඤාණය ගැන මෙහෙම යි විස්තර වෙන්නේ.

විඤ්ඤාණය අභිනන්දනා කරනවා. විඤ්ඤාණය මැනවින් පිළිගන්නවා. විඤ්ඤාණයේ ගිලිලා ඉන්නවා. මොකද වෙන්නේ. මෙසේ මැනවින් පිළිගන්න කොට, කථා කරන කොට ගිලී සිටින කොට (උප්පජ්ඣති නන්දි) ආශාවක් උපදී. (යා විඤ්ඤාණං නන්දි) විඤ්ඤාණය කෙරෙහි යම් ආශාවක් තියෙනවා ද (තදුපාදානං) ඒක තමයි උපාදානය. (තස්සුපාදාන පච්චයා හවෝ) උපාදානය නිසා විපාක විදින්නට කර්ම රැස්වෙනවා. (හව පච්චයා ජාති) කර්ම විපාක සකස් වීමක් හැදුනොත් තමයි උපතක් තියෙන්නේ. (ජාති පච්චයා ජරා මරණං) ඉපදීම නිසා ජරා මරණ දුක් දොම්නස් හට ගන්නවා. චතකොට දුකේ හට ගැනීම කියන්නේ මේක. එහෙම නම් පංච උපාදානස්කන්ධය ගැන සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ධම්මානුපස්සනාවේ උගන්වන්නේ මේක තමයි.

හැබෑ ධර්මය දන්නෙ නැත්නම්, ඔබ අමාරුවේ...

ඉතින් බුදු රජාණන් වහන්සේ වදාළ මේ සැබෑ ධර්මය දන්නේ නැතුව නිකම් ම නිකම් අනිත්‍යයි අනිත්‍යයි කියලා මෙනෙහි කලාට නම් ඒයාට මේක අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. මෙනෙහි නො කර දැනීම දැනීම කිය කියා හිටියට අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. මොකද අවබෝධ නො වෙන්නේ? ඊට උවමනා කරන දැනුම තමා තුළ නැති නිසා. මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ සමුදය කියන්නේ දුකේ ඇති ඒම. චතකොට අස්ථංගමය කියන්නේ නැති ඒම. මොකේ නැති ඒම ද දුකේ නැති

වීම. මහණෙනි, රජපයේ නැතිවීම යනු කුමක්ද? වේදනාවේ නැතිවීම යනු කුමක්ද? සංඤාවේ නැතිවීම යනු කුමක්ද? විඤ්ඤාණයේ නැතිවීම යනු කුමක්ද?

මෙන්න පංච උපාදානස්කන්ධයේ නැතිවීම...

මේකේ තියෙනවා (ඉඬ නික්බවේ, නික්බු නාභිනන්දනි, නාභිවදනි, නාජිකේධිසාය තිට්ඨති) මහණෙනි, නික්බු ව නො පිළිගනී. වර්ණනා නො කරයි. බැස නො ගෙන සිටී. කුමක් ද සතුටින් පිළිනොගන්නේ (රජපං නාභිනන්දනි) රජපය නො පිළිගනී. වේදනාව, සංඤාව, සංඛාර විඤ්ඤාණය නො පිළිගනී. ඒ ගැන වර්ණනා නො කරයි. බැස නො ගනී. මොකද වෙන්නේ. (තස්ස රජපං අභභිනන්දනෝ, අභභිවදනෝ, අනජිකේධිසාය තිට්ඨතෝ) රජපය නොපිළිගන්න කොට, වේදනාව, සංඤාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණය නොපිළිගන්න කොට, හොද පැත්ත ගැන කථා නො කර ඉන්න කොට, එහි නො ගිලී සිටින කොට, මොකද වෙන්නේ? (යා රජපේ නන්ද) ඒ කියන්නේ රජප වේදනා, සංඤ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කෙරෙහි යම් ආශාවක් තිබුණ ද (සා නිරුජ්ඣති) ඒක නැති වෙනවා. (තස්ස නන්දී නිරෝධා උපාදාය නිරෝධෝ) ආශාව නිරුද්ධ වීමෙන් බන්ධනය නිරුද්ධ වෙනවා. දැඩි ලෙස අල්ලා ගැනීම නිරුද්ධ වෙනවා. (උපාදාන නිරෝධා භව නිරෝධෝ) දැඩි ලෙස අල්ලා ගැනීම නිරුද්ධ වීමෙන් කර්ම සකස් වීම නිරුද්ධ වෙනවා. (භව නිරෝධා ජාති නිරෝධෝ) කර්ම විපාක සකස් වීම නිරුද්ධ වීමෙන් ඉපදීම නිරුද්ධ වෙනවා. උපත නිරුද්ධ වීමෙන් ජරා මරණ ශෝක පරිදේව දුක් ද්‍රෝමිනස් නිරුද්ධ වෙනවා. මේක තමයි රජපයේ නැති වීම. වේදනාවේ නැති වීම. සංඤාවේ නැති වීම, සංස්කාරයේ නැති වීම. විඤ්ඤාණයේ නැති වීම.

මෙන්න දුක් ඇති වීම - නැති වීම

දේශනාවේ තියෙනවා (ඉති රජපං, ඉති රජපස්ස සමුදයෝ, ඉති රජපස්ස අත්ථංගමෝ) මෙය රජපය යි, මෙය රජපයේ හට ගැනීම යි, මෙය රජපයේ නැති වීම යි. වේදනාව, සඤ්ඤාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය කියන්නේ මෙය යි. වේදනාව සඤ්ඤාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණයේ ඇති වීම කියන්නේ මෙය යි. වේදනාව සඤ්ඤාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණයේ නැති වීම කියන්නේ මෙය යි. ඔන්න ඔහොම තියෙනවා. ධම්මානුපස්සනාවේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ සමුදය අස්ථංගමය දකිනවා කියලා. මෙතන පංච උපාදානස්කන්ධය ඇති වීමත් නැති වීමත් කියන කොට කියන්නේ කුමන ඇති වීමක් නැති

වීමක් ගැන ද? හොඳින් මතක තියා ගන්න මේ කියන්නේ දුකේ ඇති වීමත් හැකි වීමත් බලනවා කියලා.

අනිත්‍ය ගැන අමුතු කතා...

විහෙම හො කර තනිව හිත හිතා යන අය කියනවා අනිත්‍ය ගැන කතා. ඒ අය කියනවා හැම දෙයක් ම අනිත්‍යයි. හැම දෙයක් ම හැම ක්ෂණයකින් හැකි වෙනවා. ඒ ගොල්ලෝ විහෙම කියලා කියනවා මේක විද්‍යාවෙනුත් ඔප්පු වෙනවා. විද්‍යාවෙන් සොයා ගන්නවා කියලා. නමුත් දැන් තේරුම් කරන්නේ විහෙම දෙයක් ගැන ද? මේ කියන්නේ කෙළින් ම චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධය කරා තමා ගෙන යන වැඩ පිළිවෙලක් ගැන. මෙතන අනිත්‍ය විහෙම දෙයක් හොවෙයි. දුකක හට ගැනීම වියා හේතුවල දහමක් තුළින් දකින්න ඕන. දුක හැකි වීම හේතු හැකි වීමෙන් වල හැකි වෙන ධර්මතාවය ඔස්සේ වියා දකින්න ඕන. අන්න ඒ දර්ශනය තමා තුළ ඇති වීමෙන් තමයි තමන් ආර්යශ්‍රාවකයෙක් බවට පත් වෙන්නේ.

අනිත්‍ය මවන උදවිය...

දැන් සමහරු කියනවා ස්වාමීන් වහන්ස, මට නම් හොඳට අනිත්‍ය පේනවාකියලා. අපි වැඩිපුර කරන්නේ අනිත්‍ය මවන එක. නමුත් මෙතන අනිත්‍ය කියන එක හොඳ හැටි පැහැදිලිව දුක අවබෝධ කරන එකක්. මෙයා අවබෝධ කරන්නේ දුකයි. සමුදය කියන්නේ දුකේ සමුදය. අස්ථංගමය කියන්නේ දුකේ හැකි වීම. ඇති වීම කියන්නේ දුකේ ඇති වීම. හැකි වීම කියන්නේ දුකේ හැකි වීම. විහෙතම් අපි අවබෝධ කරන ධර්මය තුළ දුකේ ඇති වීම හැකි වීම තියෙන්නට ඕන. විය අවබෝධ වෙන්නට ඕන. විහෙම දෙයක් හැත්තම් අපි යන වැඩ පිළිවෙල ධර්මය හො වෙයි.

අවබෝධය පිරිසිදු වෙන තවත් ක්‍රමයක් ...?

මේ හික්ෂුන් වහන්සේ ට මෙය තේරුම් ගන්න බැරි වුණා. වියා මේ පිළිතුරෙන් සැහිමකට පත් වුනේ නැහැ. තව ස්වාමීන් වහන්සේ හමක් ළඟට ගියා. ගිහිත් මෙහෙම අහනවා. “ස්වාමීන් වහන්ස, කෙනෙකුගේ අවබෝධය පිරිසිදු වෙන්නේ කොහොම ද?” අර ප්‍රශ්නය ම යි අහන්නේ. එක තැනකින් ඇහුවා ම කිව්වා “ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇති වීමත් හැකි වීමත් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැක්කොත් වියාගේ අවබෝධය පිරිසිදුය” කියලා. මේකෙන් සැහිමකට පත් හො

වී දෙවැනි කෙනා ලඟට ගිහින් ඇහුවා. ඊට පස්සේ පිළිතුරක් ලැබුණා. "කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධයේ සමුදයත් අස්ථංගමයත් ඒ ආකාරයෙන් ම දැන ගත්තොත් එයාට පිරිසිදු අවබෝධයක් තියෙනවා.

දැන් අහන්නේ තුන් වෙනි කෙනාගෙන්. එයා තමයි දැන් කරුණු පැහැදිලි කරන්නේ. (යතෝ ච ඛෝ අචුසෝ චතුන්නං මහා භූතානං සමුදයඤ්ච අත්ථංගමඤ්ච යථාභූතං පජානාති) සතර මහා භූතයන්ගේ සමුදයත් අස්ථංගමයත් යථා ස්වරූපයෙන් දැන ගත්ත ද, දැක ගත්ත ද මෙපමණකින් ම ඔහුගේ අවබෝධය පිරිසිදු වෙනවා. කළින් කිවා ආයතන, පස්සේ කිව්වා පංච උපාදානස්කන්ධය, දැන් සතර මහා භූත.

සතර මහා ධාතු ගැනත් දැනගනිමු...

සතර මහා භූත ගැන බුදු රජාණන් වහන්සේ බොහෝ දේවල් දේශනා කරලා තියෙනවා. උන්වහනසේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට දීපු අවවාදයක් තියෙනවා රාහුල සුත්‍රයේ (අංගුත්තර නිකාය) (යා ච රාහුල අප්පකධත්තිකා පඨවි ධාතු ඛාහිර පඨවි ධාතු) පින්වත් රාහුල, තමා යැයි සළකන පඨවි ධාතුවත්, ඛාහිර ව පවතින පඨවි ධාතුවත්, ගත්තහම (පඨවි ධාතු ඊවයිතා) මේ දෙක ම එකයි. (නේතං මම නේසෝ හමස්මිං න මේසෝ අත්ථා'ති) ඒ නිසා මෙය මම හො වෙයි, මගේ හො වෙයි, මගේ ආත්මය හො වෙයි කියලා ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ඔබ අවබෝධ කරගන්න. මෙහෙම අවබෝධයක් ඇති වුණා ම පඨවි ධාතුව කෙරෙහි සිත කළකිරෙනවා. අපෝ ධාතුවත් එහෙමයි. තේපෝ ධාතුවත් එහෙමයි. වයෝ ධාතුවත් ඒ විදිහට විස්තර වෙනවා. ඊට පස්සේ කියනවා යම් දවසක රාහුල මේ සතර මහා ධාතු තුළ තමා කියලා කිසිවක් දකින්නේ නැතිනම්, කිසිවක් දන්නේ නැතිනම් තමාට අයත් කියලා කිසිවක් දකින්නේ නැතිනම්, එයාට කියනවා තණ්හාව සිදුපු කෙනා කියලා. සංයෝජන ඉක්මවා ගිය කෙනා කියලා. එයා තමයි මාන්තය නැති කිරීමෙන් දුක් කෙළවර කරපු කෙනා. අරහත් භාවයට පත් වෙනවා.

මෙන්න දුකේ උපත...

බුදු රජාණන් වහන්සේ තව තැනක් පෙන්වනවා "පඨවි ධාතුවේ උපතක් තියේ ද එය දුක් උපතයි. අපෝ ධාතුවේ, තේපෝ ධාතුවේ, වයෝ ධාතුවේ යම් උපතක් තියේ ද එයයි දුකේ උපත. මේ සතර මහා ධාතු දෙස ශ්‍රාවකයා කුමක් හැටියට ද බලන්නේ කුමක හට ගැනීමක්

ලෙස ද? දුකේ හට ගැනීමක් ලෙසයි. විනෙන්ම පට්ඨ ධාතුව බලන්නෙන් අර ක්‍රමයට ම යි. පංච උපාදානස්කන්ධයේ රූප ගැන බලපු විදිහ මතක ද? මොකක් ද? වියා රූප අභිනන්දනා කරනවා. වර්ණනා කරනවා. වීඛි බැසගෙන ඉන්නවා. චිතකොට මොකක් තුළ ද බැස ගෙන ඉන්නේ? රූපය තුළ. රූපය කිව්වේ සතර මහා ධාතූන්ට. ඒක තමයි චිතන තියෙන තණ්හාව. තණ්හාව ඇති වුණාම ඒ හිසා උපාදානය ඇති වෙනවා. උපාදානය හිසා භවය ඇති වෙනවා. භවය හිසා ජාති, ජාති හිසා ජරා මරණ දුක් හට ගන්නවා. යම් කෙනෙක් සතර මහා ධාතූන් කෙරෙහි අවබෝධයක් නැති හිසා දුක පවතින හැටි දැක්කොත් වියා මොනවද අවබෝධ කරන්නේ සතර මහා ධාතූන්ගේ සමුදය. වියා ඒකට තියෙන ඇල්ම ප්‍රභාණය වෙනවා දැක්කොත් වියා මොකක්ද දැකලා තියෙන්නේ සතර මහා ධාතූන්ගේ අස්ථංගමය. අපට දැන් පේනවා මේක ලේසි දෙයක් නෙවෙයි. බොහෝම කල්පනාවෙන් අවබෝධ කළ යුතු දෙයක්.

හරකෙක් මරලා කෑලි කරනවා වගේ...

ප්‍රඥාවෙන් අවබෝධ කළ යුතු දෙයක්. සාමාන්‍ය කෙනෙක් සතර මහා ධාතූන් ගැන කථා කරනකොට තියෙන්නේ සුළු දෙයක් කියලා මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තියෙනවා සතර මහා ධාතූන් ගැන කථා කරන තැන. "භික්ෂුව මේ ශරීරයේ තියෙන පට්ඨ ධාතුව, අපෝ ධාතුව, තේපෝ ධාතුව, වයෝ ධාතුව කියන කොටස් වෙන් කර කර බලනවා. උන්වහන්සේ ඒක උපමාවකින් පෙන්වන්නෙ කොහොම ද? හරක් මරන මනුස්සයෙක් හරකෙක් මරලා හතරමං හන්දියක තියලා විකුණනවා. වියාට හිතෙනවා ද හරකා විකුණනවා කියලා? වියාට විනෙන්ම හිතෙන්නේ නැහැ. වියාට හිතෙන්නේ මස් විකුණනවා කියලා. විබඳු දැනීමක් අපට සතර මහා ධාතූ තුළින් දකිනවා නම් වියා දන්නවා දුක හටගන්නෙ මෙහෙමයි. දැන් තේරෙනවා මේ කියන්නේ කුමකට ද කියලා. දුක අවබෝධ කර ගැනීම පිණිසත් දුකෙන් නිදහස් වීම පිණිසත් තමයි මේ සියල්ල තියෙන්නේ. මේ දෙක ඉලක්ක කර නො ගත් දහම් දැනුම කවදාවත් වියා දුකින් මුදවන්නේ නෑ. වියා ඉලක්ක නොකර ගත් දැනුම හුදෙක් වාදයක් පිණිස හුදෙක් සෝභාවක් පිණිස තියෙන එකක්. දැන් අපි කාරණා තුනක් කථා කළා.

අවබෝධය පිරිසිදු කරගන්න තවත් ක්‍රමයක්...

මේ ස්වාමීන් වහන්සේ තුන් වෙනි ස්වාමීන් වහන්සේගේ පිළිතුරටත් සතුටු වෙන්නේ නැහැ. වියා තවත් භික්ෂූන් වහන්සේ හමක්

ලගට ගියා. ගිහින් අහනව ස්වාමීනි හික්ෂුවක ගේ අවබෝධයේ පිරිසිදු බව ඇති වෙන්නේ කෙතකින් ද? කුමන කාරණා හිසා ද? කියලා. ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා **(යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං)** යම් සමුදය ධර්මයක් වේද ඒ සියල්ල නිරෝධ ධර්මයට අයිති කියලා අවබෝධ කරනවා ද, ඒ පමණකින් අවබෝධය පිරිසිදු වේ.

හටගන්නා නම් යම් දෙයක් මෙලොවේ...

දැන් ඔබ මේ කොටස හිතර අහලා නැද්ද? කොහෙද තියෙන්නේ? **ධම්මවක්ක සුත්‍රයේ** තියෙන්නේ. **(යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං)** කියලා. පරිවර්තනය කුමක් ද? පින්වත් මහණෙනි, යම් කලෙක යමක් හටගැනීම ස්වභාව කොට ඇත්තේ නම්, ඒ සියල්ල නැති වී යන ස්වභාවය කොට ඇත්තේ යයි තතු සේ දැනියි. නමුත් පින්වතුනි, ඒකේ සැබෑ අර්ථයක් මතු වෙන්නේ නැහැ. සැබෑ අර්ථය මොකක් ද? හේතුවල දහමක් තුළ දුකේ හට ගැනීම අවබෝධ කරනවා ද ඒක තමයි සමුදය ධම්ම. සමුදය කියන එක මතක තියාගන්න දුකේ සමුදය. **(සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං)** ඒ හේතුවන් නිරුද්ධ කිරීමෙන් සියලු දුක් නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් කියන එකයි ශ්‍රාවකයාට එන්නේ.

සැබෑ අවබෝධය කරා...

ඒ අවබෝධය වන තාක් ශ්‍රාවකයාට පැහැදිලි ධර්ම මාර්ගයක් හමු වෙන්නේ නැහැ. වියා පැහැදිලි ධර්ම මාර්ගයකට යන්නෙන් නැහැ. දැන් කෙනෙක් කියනවා. යම් දෙයක් හට ගත්ත ද ඒ සියල්ල නැති වී යන සුළුයි කියලා. මෙහි තිබෙන්නේ ළපටි අර්ථයක්. ඒකේ නැහැ ජීවිතය පිළිබඳ ගැඹුරු අර්ථයක් තියෙන කථාවක්. මේ නිසයි සමහර තැන් වල මාර්ගවල දීලා ඥාන අධිෂ්ඨාන කරන්න කියන්නේ. ඉතින් ඤාණ තොගයක් අධිෂ්ඨාන කරනවා. බුදුන් වහන්සේ ගේ කිසිම දේශනාවක එහෙම නැහැ. එහෙම ධර්මයක් නැහැ. ඤාණ අධිෂ්ඨාන කළාට පස්සේ සිත විසින් නොයෙක් දේවල් මවන්නට ගන්නවා. මවන මවන එක ගුරුවරයාට කිව්වම ගුරුවරයා ලකුණු දෙනවා. ඒ ලකුණු අරන් තමා හිතා ගන්නවා දැන් හරි කියලා. මොකද ගුරුවරයන් හිතාගෙන ඉන්නේත් එහෙමනේ. කවුරුවත් සත්‍ය දැකල ද? සත්‍ය නම් දැකලා නැහැ. මේ සත්‍ය දකිනවා කියන එක ලේසි කටයුත්තක් නො වෙන්නේ ඒ නිසා. සත්‍ය අවබෝධ කළ කෙනෙකුගේ පැහැදිලි දර්ශනයක්, අවබෝධයක් අපි දැනගෙන තියෙන්න ඕන. ඒක දැන

ගත්තේ නැත්නම් අපට ඒක අවබෝධ කරන්න බැහැ.

හේතු වල දහම ම අවබෝධ කරගන්න ඕනෙ...

ඉතින් හොදට මතක තියා ගන්න ඇති ඒම නැති ඒම කීව ම දුකේ සම්ප්‍රදය හේතුවල දහමක් තුළ අවබෝධ කරන්න ඕන. ඇයි හේතුවල දහමක් තුළින් අවබෝධ කරන්න ඕන කීවේ? හේතුවල දහමක් තුළින් දකින කොට තමයි වියාට තේරෙන්නේ ආත්මයක් නැහැ කියලා. එහෙම නැත්නම් නිකන් 'අනාත්මයි අනාත්මයි' කීවට අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. හේතුවල දහම අවබෝධ වීමෙන් තමයි අනාත්ම ස්වභාවය අවබෝධ වෙන්නේ.

මෙවිචර වෙලා අපි කටා කළේ හේතුවල දහමක් ගැන. ඇස ගැන කටා කරන කොට කීවා කෙනෙක් ඇස, ඇසට පෙනෙන රූප, ඇසේ විඤ්ඤාණය, ඇසේ ස්පර්ශය, වීර්‍යන් ඇති වෙන වේදනාවේ ඇත්ත තත්වය දන්නේ නැත්නම් වියා මේ ඔක්කොගේ ම ඇලෙනවා. ඇලුනට පස්සේ වැඩෙන්නේ තණ්හාව. තණ්හාවේ ලක්ෂණය මොකක් ද? (පොනෝභවිකා) උපතක් හදලා දෙනවා. පුනර්භවයක් නැවත විපාක විඳීමට අවස්ථාවක් හදලා දෙනවා. ඒකේ ලක්ෂණය මොකක් ද? (තත්‍රතත්‍රානිනන්දනි) ඒ ඒ තැන ඒ ඒ දෙය පිළිගන්නවා. ඒක තමයි තණ්හාවේ ලක්ෂණය. ඒ ලක්ෂණ තමාගේ හිතේ වැඩෙනවා. තමන් මොකුත් දන්නේ නැහැනේ. වැඩුනට පස්සේ භවයක් හට ගන්නවා. භවයෙන් ජාති ජරා මරණ දුක් දොම්නස් හට ගන්නවා. මේකෙන් මිඳීමක් නැහැ.

ඇත්ත තත්වය අවබෝධ කළ යුතුයි.

එහෙනම් අපට පේනවා අපි අවබෝධ කළ යුත්තේ ඇත්ත තත්වය නම් ඒ ඇත්ත තත්වය අවබෝධ කිරීමේ දී හේතුවල අතර සම්බන්ධයක් ඔස්සේ දුකක් සකස් වෙන බව. අවබෝධ වුණොත් අන්න වියා ඇත්ත තත්වය දැකපු කෙනා. වියාට පුළුවන් දුකෙන් මිදෙන්නට. හේතුව, වියා දුක හට ගන්න හැටි දකින හිසා දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්. ඕනම දෙයක් එහෙමනේ. අපි හිතමු ඔහ්න පාචේ යනකොට වළක් තියෙනවා ඒක දැක්කොත් වියාට පුළුවන් ඒකේ වැටෙන්නේ නැතුව යන්න. දැක්කේ නැත්නම් බැහැ. අන්න ඒ වගේ දුක අවබෝධ කළේ නැත්නම් දුකෙන් මිදෙන්න බැහැ. දුක කියන එක අවබෝධ කරන එකක්. ඒක නිකම් ම නිකම් අවබෝධයක් නෙවෙයි. තමා තුළින් ඇති වෙන පැහැදිලි අවබෝධයක්.

අසරණයිනිට සැබෑ සරණක්...

මම ලගදී ගමනක් ගිහින් එනකොට ලොකු විශාල පල්ලියක තරුණ මහළු විශාල පිරිසක් දණගහගෙන අත් ඔසවාගෙන උඩ බලාගෙන දෙවියන්ට මොකක්දෝ දුකක් කියනවා. මොකද මේ අසරණ භාවය නිසයි. මේ අත් ඔසවාගෙන යන්නේ අසරණභාවය සිතේ තිබුණ නිසා. වියාලට මොනවද මීන වුනේ සරණක්. ඉතින් අත් ඔසවා ගෙන සරණ ඉල්ලනවා. යම් වේලාවක මෙයාගේ අසරණභාවය නැති වුණා නම් මොකද වෙන්නේ? මෙයා අත්දෙක උස්සයි ද? උස්සන්නේ නැතැ ඇයි අසරණභාවය නැති නිසා. එහෙනම් අසරණභාවය තිබීමෙන් තමයි සරණක් හොයන්නේ. ඇයි මේ අසරණ වෙන්නේ? අසරණ වෙන්නේ මේ කාරණා වලට. වියා කැමති ලාභ ලබන්න විතරයි. අලාභ විදින්න කැමති නැතැ. සැප විදින්න කැමතියි. දුකට කැමති නැතැ. කීර්ති ප්‍රසංසා බලන්න විතරයි කැමති නින්දා ලබන්න කැමති නැතැ.

අට ලෝ දහමට කම්පා නො වන්න...

එහෙනම් සත්වයා අසරණ වෙන්නේ කුමකින් ද? අටලෝ දහමින් අසරණ වෙන්නේ. මේක ම යි හේතුව. හොඳට හොයලා බලන්න අටලෝ දහමින් අසරණ වුණ සත්වයා ට ජීවිතය ගැන කියා දීපුතම මොකද වෙන්නේ. අටලෝ දහමට මුහුණ දීමේ හැකියාව වියාට ඇති වෙනවා. රහතන් වහන්සේට තියෙනවා තාදී ගුණය. "තාදී" කියන්නේ නොසෙල්වෙන, කුමකින් ද නො සෙල්වෙන්නේ? අටලෝ දහමින් සෙලවෙන්නේ නැතැ. මෝක්ෂය කරා යන කෙනාගේ ලක්ෂණයක්. මොකක්ද අටලෝ දහමින් නො සෙල්වීම.

සාමාන්‍ය ජීවිතයේ ස්වභාවය තමයි අටලෝ දහමින් කම්පනයට, ප්‍රකම්පනයට, සැලීමට පත් වීම. ඇයි මේ අසරණ වෙන්නේ මමය, මාගේය, මට අයත් ය කියන හැඟීම මුල් කරගෙනයි මෙයා අසරණ වෙන්නේ. දැන් මෙයා මමත්වයෙන් ඒ කියන්නේ ආත්ම දෘෂ්ඨියෙන් සිත මිදුනා නම් වියා දකින්නේ හේතුවල දහමක පැවැත්ම නම් හේතුවල දමින් ඇත්ත තත්වය දකින්න පුරුදු වෙන වියා මම මගේ කියන දෙයින් දැඩිව අල්ල ගන්න ගතිය බුරුල් වෙනවා. එතකොට අටලෝ දහමට මුහුණ දීමේ ශක්තිය වැඩි වෙනවා. වියා අසරණයි ද? නැතැ. වියාට සරණක් තියෙනවා. මොකක්ද ඒ? යථාර්ථය පිළිබඳ වියාට තියෙන අවබෝධයයි සරණ. ඒක ඇති කරගන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළින්.

පැනලා යන්න කිසි නැතක් නැහැ...

කෙනෙකුට තේරෙනවා නම් මේ සංස්කාරයේ දුකයි කියලා, වෙනස් වෙනවා කියලා, තමාගේ වසඟයෙන් තොරයි කියලා, වියාට කම්පා නො වන මානසික මට්ටමක් සැකසෙනවා. එතකොට වියා ඕන ම දේකට මුහුණ දෙන්න ලැස්තියි. ලාභ, අලාභ, කීර්ති, අපකීර්ති, හින්දා, ප්‍රසංසා, සැප දුක් මේවා හැම තිස්සේ ම වෙනස් වෙන දෙයක්, මේක වලක්වන්න බැහැ. මෙයා හේතුවල දහමට අයිති ලෝකයේ ඇති ස්වභාවය යි දකින්නේ. තමා අවබෝධ කළ ධර්මය පිළිසරණ කරගෙන ඉන්න කෙනා අසරණ නැහැ. වියා අත් උස්සගෙන දණ ගහයිද? එහෙම ඉන්න අය ඇත්ත තත්වය අවබෝධ කළාට පස්සේ බාහිර සරණක අවශ්‍යතාවය නැතිව යනවා. කෙනෙකුට කවදාවත් අට ලෝ දහමට මුහුණ නොදී ඉන්න බැහැ. මුහුණ දෙන්න වෙනවා ම යි. වියා තේරුම් ගන්න ඕන බුදු, පස් බුදු මහ රහතන් වහන්සේලාටත් මේකට මුහුණ දෙන්න තියෙනවා නම් අපි කොහොමද පැනලා යන්නේ. වියා ඇත්ත තත්වය අවබෝධ කරගෙන කම්පා නො වන හිතක් කරා යනවා. අනාථභාවයෙන් සනාථභාවය කරා යනවා. ධර්මය තේරෙන කොට වියා දන්නවා තමන් සතර අපායෙන් නිදහස් කියලා. ඒක සුළුපටු ආරක්ෂාවක් ද?

සතර අපායෙන් මිදෙන්න බැර නම්....

දණගහගෙන අත් ඕසවාගෙන යඤා කරන කෙනෙක් ඉන්නවා. වියා පීචිත කාලය ම යාඤා කළත් වියාට පුළුවන් ද සතර අපායෙන් මිදෙන්න. පීචිත කාලය ම යාඤා කළත් වයසට යන එකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් ද? මරණයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් ද? රෝග පීඩා වලින් මිදෙන්න පුළුවන් ද? ඒ එකකින් වත් මිදෙන්න බැහැ. මිදෙන්නේ කොහොමද? ඇත්ත තත්වය අවබෝධ කරලා. හිතේ අසරණභාවය නැති කර ගැනීමෙන් මිදෙන්න පුළුවන්. අසරණභාවය එන්නේ ඇත්ත තත්වය තුළ පිහිටීමෙන් නෙමෙයි. හැම තිස්සේම භයක්, තැති ගැනීමක්, හරියයි ද කිය කියා සැක කර කර ඉන්න එක, අතීතය කෙරෙහි ශෝක කර කර ඉන්න එක, අනාගතය ගැන සිහින මව මව ඉන්න එක, වර්තමානයේ තැති අරගෙන ඉන්න එක. මේ හැම දෙයක් ම තමා තුළ තියෙන්නේ ඇත්ත තත්වය තමා තුළ නැති තාක් විතරයි. යම් දවසක සත්‍ය තමන් තුළ මතු වෙන්න පටන් ගන්නවා ද ඇත්ත ප්‍රකට වෙන්න පටන් ගන්නවා ද හේතු වල දහමක් විනා තමාගේ වසඟයෙන් තොර දෙයක් බව අවබෝධ වෙන්න පටන්ගන්නවා ද,

තමා දන්නා ඒ ධර්මය තුළින් ඒයා අසරණභාවයෙන් මිඳෙනවා. සරණක් කරා යනවා. දැන් පැහැදිලිව මේක හිතෙන් වෙන වකක් නොවෙයි. අවබෝධයක් ඇති වන වකක්. අවබෝධයක් නැත්නම් අටලෝ දහමට කම්පා වෙනවා ම යි. කෙනෙක් අටලෝ දහමින් කම්පා නො වෙනවා නම් අපි දන්නවා මෙයා ජීවිතය ගැන යම් කිසි අවබෝධයක් තියෙනවා කියලා. ඒකත් හිතට බැහැ. එයත් එක්ක කටා බස් කරලා තමයි තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ.

ප්‍රශ්න වලින් පැහැල යන්න හදන්න එපා !

බලන්න බුදු රජාණන් වහන්සේට ආව සම්භර ප්‍රශ්න වල දී ආනන්ද භාමුදුරුවෝ කම්පා වුණා. එතකොට ආනන්ද භාමුදුරුවෝ සෝතාපන්න කෙනෙක්. ඉතින් ආනන්ද භාමුදුරුවෝ කීවා “ස්වාමීන් වහන්ස, අපි වෙන තැනකට යමු” කියලා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළා, “ආනන්ද එතැනත් මේ වගේ ප්‍රශ්න මතු වුණොත් ආය තැනකට යනව ද? ඉතින් ආනන්ද, අපට ඇවිද ඇවිද නොවැ ඉන්න වෙන්නේ” මේකෙන් පැහැදිලි වුණා ජීවිතය පිළිබඳ ඇත්ත තත්වයට මුහුණ දෙන්න ඕන. දුව දුව බේරෙන්න බැහැ. ඒකෙන් තේරුම් ගන්න ඕන හිතේ තියෙන ස්වභාවය ඉන්න තැන වෙනස් කළා කියලා වෙනස් වෙන්නේ නැහැ.

කැලේ ගියත් ප්‍රශ්නෙ එහෙමීම ම යි...

කෙනෙක් ධර්මය ගැන අවබෝධයක් නැතිව “මම යනවා කැලේට. කැලේට ගිහින් ධර්මය අවබෝධ කරනවා.” කියලා කැලේ මොනවද තියෙන්නේ? ජනයාගෙන් වෙන් වුන විවේකයක් තියෙනවා. කවුරු හරි කියනවා කැලේ ජනයාගෙන් වෙන්වුණ විවේකයක් තියෙනවා. මම ඒ විවේකයෙන් ධර්මය මෙහෙහි කරනවා කියලා. ඒක සාධාරණ කටාවක්. නමුත් කවුරුහරි කිව්වොත් මම කැලේ ගිහින් ධර්මය අවබෝධ කරලා එනවා කියලා. කැලේ ධර්මය නැහැ. කැලේ ගියත් තමන්ගේ ප්‍රශ්නය එතන ම යි. හරියට ප්‍රශ්නය අවබෝධ කළේ නැත්නම්. මේකෙන් අපි තේරුම් ගන්න ඕන කොච්චර ධර්මය කටා කළත්, කොපමණ භාවනා ක්‍රම පුරුදු කළත්, ධර්මය පිළිබඳ පැහැදිලි දැනීමක් තුළින් ප්‍රශ්නය හරියට තේරුම් අරන් නැත්නම් වැඩක් නැහැ.

පුරුදු කරන තරමට තමයි තේරෙන්නෙ...

ඔබට මතක ඇති මම මීට කළින් අතිත්‍ය භාවනා කියලා දිලා තියෙනවා. ප්‍රශ්නය හරියට තේරුම් නොගත්ත අය කියන්න පුළුවන්

ඕය විදුහට කරන භාවනාවක් නැහැ, මොන මුසාවක් ද කියලා. විහෙම කියන්නේ නො දන්නා කම නිසයි. දන්න කෙනා දන්නවා මේකෙන් මොකක් ද කෙරෙන්නේ කියලා. යම් දෙයක් ගැන නුවණින් විමසන්න විමසන්න මොකද වෙන්නේ වියාට ඒ දේ පිළිබඳ තේරුම් ගැනීමේ ශක්තිය වැඩි වෙනවා. නො පැහැදිලි දේ පැහැදිලි වෙන්න පටන් ගන්නවා.

මනස්ගාත වලින් අවබෝධයක් කරා යන්න බැහැ...

බලමු මේ දේශනා වල නිතර කියනවා ඇස ගැන, කණ, නාසය, දිව, කය මනස ගැන නිතර කටා වෙන නිසා තේරෙනවා මේ ගැන කටා නො වන තැනක ආයතන ගැන තේරෙයි ද? නැහැ. ඇයි වියා නිතන්නේ මේක වෙන ම එකක්. භාවනාවෙන් ලැබෙන අවබෝධය වෙන ම එකක් කියලා. තමන් මනස්ගාතයක් හදාගත්තට පස්සේ ඒ මනස්ගාතේ ධර්මයට ගැළපෙන්නේ නැහැ. වියා මොකද නිතන්නේ මේ ධර්මය හෙවෙයි හරි මනස්ගාතය යි හරි කියලා නිතනවා. මොකද හැම තිස්සේ ම වියා තමන්ට තැන දෙනවා මිසක් ධර්මයට තැන දෙන්නේ නැහැ.

මේකේ තියෙන්නේ ඊට වෙනස් එකක්. මේකේ තියෙන්නේ ධර්මයට තැන දෙන එකක්. ධර්මය යි ගුරු කොට ගන්නේ. ධර්මය ම යි නායකයා කොට ගන්නේ. ධර්මය තුළ ඉඳලයි වියා ජීවිතය අවබෝධ කරන්න පටන් ගන්නේ. මේ තත්වය තේරෙන්නේ නැත්නම් වියාට ධර්මය කටා කිරීමේ රසයක් නැහැ. ධර්මය නිරසයි. ධර්මය කටා කිරීමේ රසය තියෙන්නේ ධර්මය තුළ වැඩෙන කොටයි. වියාට ධර්ම කටාව ප්‍රණීත දෙයක්. ඒ නිසා මතක තබා ගන්න අපි යමක් අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරන එක අපතේ යන දෙයක් නොවයි. ඒ වෙලාවට අපි ඉහතේ කාම සංකල්පනාවෙන් මිදිලා. ව්‍යාපාද සංකල්පනාවෙන් මිදිලා. විහිංසා සංකල්පනාවෙන් මිදිලා. ඒ වෙලාවේ ඉන්නේ හෙක්කම්ම සංකල්පනාවේ. අව්‍යාපාද සංකල්පනාවේ. අවිහිංසා සංකල්පනාවේ. වැඩෙන්නේ සම්මා දිට්ඨිය. ඒක නිසා ඒක බොහෝ ම ප්‍රයෝජන වෙන එකක්.

අවබෝධ කරන්න තියෙන්නේ එක ම දෙයක්...

ඉතින් අර අසතුවට පත් වුන ස්වාමීන් වහන්සේ තමාගේ පුශ්ඤයට හතර නමකගෙන් පිළිතුරු හතරක් ලැබුණා. දැන් අපි ඒ උත්තර විමසුවානේ. අපට තේරුණා ප්‍රකාශ කරන ක්‍රමය වෙනස්

උනාට අර්ථය එකයි. අවබෝධ කරන්නට තියෙන්නේ එකම දෙයයි මොකක්ද ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන් ගේ යථාර්ථය යි අවබෝධ කරන්න තියෙන්නේ. දුක හට ගැනීමත්, දුකෙන් මිදීමත් කියන සත්‍යය අපට අවබෝධ කරන්න තියෙන්නේ. ඒ අනුව ප්‍රකාශ කරන දේ වෙනස් වුණාට අවබෝධ කරන දේ එකයි.

ඉතින් අර ස්වාමීන් වහන්සේ බුදු රජාණන් වහන්සේ ලඟට ගිහින් කිව්ව ස්වාමීනි, මම එක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ලඟට ගිහින් ඇහුවා කෙනෙක්ගේ අවබෝධය පිරිසිදු වෙන්නේ කෙතකින් ද කියලා. මට පිළිතුරු ලැබුණා මේ සයකාර ආයතනයන්ගේ සමුදයන් අස්ථංගමයන් යථාර්ථයෙන් දකිනව නම් වියාගේ අවබෝධය පිරිසිදුයි කියලා. මම සැහීමකට පත් නොවී තව කෙනෙක් ලඟට ගියා. උන්වහන්සේ කීවා. පංච උපාදානස්කන්ධයේ සමුදයන් අස්ථංගමයන් අවබෝධයෙන් ඇති සැටියෙන් දැක්කොත් එතකින් වියාගේ අවබෝධය පිරිසිදුයි කියලා. ඉන් සැහීමකට පත් නොවී තව කෙනෙක් ලඟට ගියා. උන්වහන්සේ කීවා සතර මහා ධාතූන්ගේ සමුදයන් අස්ථංගමයන් දැක්කොත් වියාගේ අවබෝධය පිරිසිදුයි කියලා. ඉන් නො සැහුණු මම තව ස්වාමීන් වහන්සේ නමකගෙන් අහන කොට කීවා හේතුවල දහම තුළ හට ගන්නා දේවල් හේතු හැකි වී යෑමෙන් හැකි වී යන ස්වභාවයෙන් යුතුව කියලා. ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම මේ එකකින් වත් සැහීමකට පත් නොවී භග්‍යවතුන් වහන්සේ ලඟට අවා. **(කිත්තාවතානු ඛෝ භන්තෝ කික්ඛුනෝ දස්සනං සුවසුද්ධං හෝති)** භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට කියා දෙන්න කෙනෙකුගේ අවබෝධය පිරිසිදු වෙන්න කුමන කාරණා වලින් ද? බුදුරජාණන් වහන්සේ ලස්සන උපමාවක් කියනවා.

කැල ගහේ උපමාව...

පින්වත් හික්ෂුව, කැල ගසක් තියෙනවා. අපි කියමු ඒකට ඇහැල ගසක් කියලා. මේ ගහ දැක්ක හැකි කෙනෙක් ඉන්නව. වියා යනවා ඒ ගහ දැක්ක කෙනෙක් ලඟට. ගිහින් අහනවා “පින්වත් මනුස්සය, ඔබ දැකලා තියෙනව ද ඇහැල ගහ.” “ඔව්, මම දැකලා තියෙනවා ඇහැල ගහ” කියලා වියා පිළිතුරු දෙනවා. අහනවා “ ඇහැල ගහ මොකක් වගේ ද?” වියා කියනවා “මම ඒක දකින කොට පිවිටිව්ව කණුවක් වගේ” කියලා. කාලෙකට මේකේ කොළ හැලිලා වේලිලා කළු ගැහිලා යනවා. ඒ කාලේ ඒක දකින කෙනෙකුට හිතෙන්නේ මෙක පිවිටිලා ගිය ගහක් වගේ කියලා. පිවිටුණු කණුවක් වගේ. ඒ ගස්වල ඒක එක අවස්ථාවක්. ඉතින් මෙයා මේකෙන් සැහීමකට පත්

වෙන්හෙ නැහැ. මෙයා මේ ගහ දැකල හෙමෙයි කියන්නෙ කියලා.

මෙයා තව කෙනෙක් ළඟට ගිහින් අහනවා. “අනේ පින්වත් පුරුෂය, මට කියා දෙන්න ඔබ ඇහැල ගහ දැකලා තියෙනව ද? කොහොම ද ඇහැල ගහ?” පිළිතුරු දෙනවා. “ඇහැල ගහ දකින කොට මුළු ඇහැල ගහ ම මස් ගලියක් වගේ” කියනවා. ඒ කියන්නේ දළ දලා දළ ටික ඔක්කොම එකට තියෙන කොට පේන්නේ මස් වැදැල්ලක් වගේ අපි එක එක උපමා කියනනේ. ඒ වගේ දළ දාපු ගහ වියා දැක්කේ මස් වැදැල්ලක් වගේ. එක ම ගහට දැන් උපමා එක එක කියනවා. මෙයා ඒ ගැන සතුටට පත් වෙන්නේ නැහැ. මෙයා ගහ ගැන දන්නේ නැතිව ඇති කියලා හිතනවා.

ඊ ලඟට තව කෙනෙක් ලඟට ගිහින් අහනවා ඇහැල ගහ ගැන. වියා කියනවා මම දැකලා තියෙනව. මට කියන්න ඒ ගහ මොන වාගේ ද ? වියා කියනවා ඒක මහරි ගහක් වගේ කියලා. මහරි කියන ගහේ කාලයක් එනවා කොළ ඔක්කොම හැලිලා. කරල් පැලිලා ගහේ පොතු පැලෙනවා. විබදු මහරි ගහක් වගේ තමයි මට ඔය ගහ දකින කොට පෙනුනේ. අපි දන්නවා ඇහැල ගහෙන් කාලේකට කොළ හැලිලා හටු විතරක් තියෙනවා. පස්සේ දළ ඇවිල්ලා කාලෙකදී මල් ම විතරක් තියෙනවා. ඒ වගේ ම මෙයා කියනවා පොතු ඔක්කොම පුපුරලා ගිය මහරි ගහක් වගේ ගහක් තමයි මම දැක්කේ කියනවා. ඉතින් මෙයා මේකෙනුත් සැහීමකට පත් වෙන්නේ නැහැ.

එක එක විදිහට දැක්කත් ඒ එක ම ගහ ම යි...

ගියා ඊ ලඟ කෙනා ලඟට ගිහින් අහනවා ඔබ දැකලා තියෙනවා ද ඇහැල ගහ කියලා. ඔව් මම දැකලා තියෙනවා. කොහොම ද? ඒ ගහ හොදට කොළ තියෙන නුග ගහක් වගේ ගහක් කියනවා මම දැක්කේ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා අන්න ඒ වගේ තමයි (තේන බෝ පහ හික්කු සමයේන චාදි සෝ වස්ස කිංසු බෝ යථා චස්ස පුරිසස්ස දස්සනං) මේ ගහක තියෙනවා නොයෙක් අවස්ථා. ඔය කැල ගහේ බලන්න පොතු හැටිණු, කොළ හැටිණු, දළ ලාපු, මුළුමනින් ම කෙලින් ගැවසී ගත් සෙවණ තියෙන අවදි තියෙනවා. මෙන්න මේ වගේ කියනවා අවබෝධය කියන එකත්. (ඒව මේව බෝ හික්කු යථා යථා අදිමුත්තානං තේසං සප්පුරිසානං දස්සනං සුවිසුද්ධං තථා තථාතේති ථේති සප්පුරිසේති න්‍යාකතං) මෙතන සන්පුරුෂයා කියෙන්නේ කෙලින් ම රහතන් වන්නසේ ට. සන්පුරිස උත්තමයා අවබෝධ කරපු දේ තමයි ඒ විදිහට ප්‍රකාශ කළේ. හැඩැයි මතක තබාගන්න කොහෙන්

ගත්තත් වියා අවබෝධ කරලා තියෙන්නෙ කුමක් ද? හේතුවල දහම. දුක පිලිබඳ යථාර්ථය. තමා තුළ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ඔස්සේ මේ දුක වැඩෙන හැටි. අවබෝධයක් තුළින් දුකින් මිදෙන ආකාරයක් තමයි දැකලා තියෙන්නේ. දැන් අපට පේනවා අවබෝධයකින් තොරව දුක හොයා ගන්නත් බෑ. දුකෙන් මිදෙන්නත් බෑ.

රජ ගෙදර ආරක්ෂාව ...

ඉතින් බුදු රජාණන් වහන්සේ උපමාවක් පෙන්වනවා. (සෙය්‍යථාපි භික්ඛු රජ්ජෝ) අපත නගරයක දැඩි ප්‍රාකාර ඇති දොරටු හයක් තියෙන ප්‍රකාරයකින් වට වූ රාජ්‍යයක රජ කරන රජ කෙනෙක් ඉන්නවා. මේ රජ ගෙදර මුර කරනවා දොරටු පාලකයෝ හය දෙනෙක්. මේ ගොල්ලෝ බොහෝම ඥානවන්ත දොරටුපාලයෝ. අවබෝධයෙන් ම යි කෙනෙක්ව ඇතුළට ගන්නේ. දන්නේ නැති අයට එන්න දෙන්නේ නැතැ. මේ සෑම දොරටුවකින් ම වේගයෙන් ගමන් කරන්න පුළුවන් දූතයෝ දෙන්නා දෙන්නා එනවා. ඇවිල්ලා මේ දොරටුපාලයාගෙන් අහනවා පින්වත, මේ නගරයේ ස්වාමියා කොහෙද ඉන්නේ කියලා. දොරටුපාලයෝ කියනවා ඔබ යන්න යන කොට නතරමං හන්දියක් ඔබට හමුවේවි. එතන තමයි වියා ඉන්නේ. දීර්ඝ ගමන් ඇති දූතයෝ දොරටු හයෙන් ම මේ විදහට උපදෙස් ලබාගෙන ඒ නගරයේ මැදට ගිහින් ඒ ස්වාමියාට ඒ පණිවිඩය කියලා ආපනු ආ පාරෙන් ම ගියා. ඉතින් බුදු රජාණන් වහන්සේ උපමාව විස්තර කරනවා.

අපූරු උපමාවේ කතාව...

(උපම) බෝ මහායං භික්ඛු කතා අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනාය) මේ උපමාව වදාළේ මේ අර්ථය කියා දෙන්නයි. මොකක්ද අර්ථය. (නගරන්ති බෝ භික්ඛු ඉමස්සේතං වාතුමිමහාභුතිකස්ස කායස්ස අධිවචනං. මාතාපෙත්තිකසම්භවස්ස ඕදනකුම්මාසුපවයස්ස අනිච්චිච්ඡාදන පරිමද්දන භේදන විද්ධංසන ධම්මස්ස) මේකේ පෙන්වනවා නගරය කිව්වේ සතර මහා භූතයන්ගෙන් හටගත් කයට කියන තවත් නමක්. ශරීරය ගැන විස්තර කරනවා ඊ ලඟට. මව්පියන්ගෙන් හට ගත්, ආහාර පානාදීන්ගෙන් වැඩෙන අතිත්‍ය වූ ඉලිම් ඇතිල්ලිම් කරලා ශරීරය හැදුවට වෙනස් වන ධර්මතාවට අයිති ශරීරයක් තමයි නගරය කිව්වේ. (ජද්වාරන්ති බෝ භික්ඛු ජන්තේතං අප්පිකධත්තිකානං ආයතනානං අධිවචනං) නගරයේ දොරටු හය කීවේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මහස කියන අප්පිකධත්තික ආයතන හයයි. (දෝවාරකෝති බෝ භික්ඛු සතියා ඒතං අධිවචනං)

සතර සතිපට්ඨානය තමයි දොරටුපාලයා. (සීඝ්‍ර දුතයුගන්ති ඛේ භික්ඛු සමට්ඨපස්සනානේතං අධිවචනං) සීඝ්‍ර දුතයෝ දෙන්නා කියන්නේ සමට් විදුර්භනාවයි. (නගරසාමිති ඛේ භික්ඛු විඤ්ඤාණස්සේතං අධිවචනං) නගරයේ ස්වාමියා තමයි සිත. (මජ්ඣිමනිකායෙ සංඝාටකෝති ඛේ භික්ඛු චතුන්තේතං මහාභුතානං අධිවචනං: පඨවිධාතුයා, අපෝධාතුයා, තේජෝධාතුයා, වායෝධාතුයා) නගරයේ ස්වාමියා ඉන්නේ කොහෙ ද? හතර මං හන්දියේ. හතර මං හන්දිය කිව්වේ මොකට ද? සතර මහා භූත වලට. එහෙනම් සිත පවතින්නේ කුමක් ඇසුරු කරගෙන ද? සතර මහා ධාතූන් ඇසුරේ. ඒගොල්ලෝ ඇවිත් කීව වචනය යථාභූත වචනයයි. (යථාභූතවචනන්ති ඛේ භික්ඛු නිබ්බානස්සේතං අධිවචනං) නිර්වාණය තමයි යථාභූත වචනය කිව්වේ. ඒගොල්ලෝ පණිවිඩය කියලා ආ පාරින් ම ගියා. ආපු ගියපු පාර මොකක් ද? (යථාගත මග්ගෝති ඛේ භික්ඛු අරියස්සේතං අට්ඨංගිකස්ස මග්ගස්ස අධිවචනං) ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. බලන්න මේක ලස්සන උපමාවක්.

සමට්ඨයන් විදුර්භනාවන් අවබෝධය පිණිස ඕනෙ...

දැන් ජේනවා සමට් විදුර්භනා දෙකම ඕන. යම් කෙනෙක් කියනවා නම් සමට්ඨ ඕන නෑ. විදුර්භනා ව විතරක් ඇති කියලා. ඒකේ තේරුම වියා බුද්ධි වචනය දන්නේ නැහැ. කෙනෙක් කියනවා නම් සමට්ඨ විතරක් කලාම ඇති විදුර්භනාව අවබෝධ වෙයි කියලා. එයාටත් බුද්ධි වචනය අවබෝධ වෙලා නැහැ. බුද්ධි වචනයේ තියනවා සමට්ඨයන් විදුර්භනාවත් තමාගේ අවබෝධය පිණිස සකස් වෙනවා කියලා.

මෙතෙරින් එතෙරට...

මතකද බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය පහුරක් උපමා කොට ගෙන දේශනා කරනවා. ඒකේ උන්වහන්සේ පෙන්නවනවා මෙතෙර භය සහිතයි. අනතුරු සහිතයි. එතෙර භය රහිතයි. ආරක්ෂා සහිතයි. මැදින් ගඟක් ගලනවා මේ ගඟෙන් එතෙර වුණොත් හරි. කොතොම හරි එතෙර වෙන්න ඕන. හේතුව කුමක් ද? මෙතෙර භය සහිතයි. සැක සහිතයි, ආහාරක්ෂිතයි. වියා ඉක්මනින් ම ඉක්මනින් ම යමක් නොයලා පහුරක් හදා ගන්නවා. ගඟට දලා නිකන් හිටියොත් හරි යයිද? නැහැ. අතින් පයින් මහත් වෙහෙසක් අරගෙන එතෙරට යනවා. ගියාට පස්සේ වියාට පුළුවන් ද පහුර අතහරින්නේ නැතුව එතෙර වෙන්න. බෑ. ඒ නිසා වියා පහුර අතහරින්න ඕන එතෙර වෙන්න. අතහරින කල් එතෙර වෙන්නෙ නැහැ.

චිතෙර වෙන්න පමණයි 'ධර්මය'ත්...

උන්වහන්සේ පෙන්නවනවා මෙයා චිතෙර වුණා. එයා කල්පනා කළොත් මේ පහුර මට චිතෙර වෙන්න ගොඩාක් උපකාරී වුණා ඒ නිසා හිසේ තියාගෙන ගියොත් හොදයි කියලා. එයා පවුරට කරන්න ඕන දේ කරන්නේ නෑ. බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්නවනවා ධර්මයත් ඒ වගේයි. ඔබ ධර්මය අතහැරිය යුතුයි කියලා. අතහරින්නේ කොතන දී ද? අරහත්වයට පත් වෙන්නේ ධර්මය පවා අත්හැරීමෙන්. ඒ කියන්නේ අපි කියමු සමථය වඩනවා. වඩන්නේ හැම දෙයක් ම අල්ලගෙන. විදුර්ශනාව වඩන්නේත් අල්ලගෙන. අවබෝධයේ ප්‍රමාණයටයි අත්හැරෙන්නේ. දැන් කියමු සමථය වඩපු කෙනා සමාධියක් වඩනවා කියලා සමාධිය වඩන්න වඩන්න එහි තිබෙන ප්‍රීති සුවයට ඇලෙන්න ගියොත් මොකද එයාට වෙන්නේ? එයා ඔරුව තුළ ඉන්නවා විතරයි. ඔරුව පදින කෙනෙක් නෙවෙයි. එහෙනම් ඒ හැම දෙයක් ම එයා හේතුවල දහමක් යථා ස්වභාවය දකිමින් වාසය කළොත් ඔරුව පදින කෙනෙක්. උන්වහන්සේ ඒ වගේ ප්‍රකාශ වලින් ධර්මය පෙන්නවා දුන්නේ මොකද? මේ දේශනා වල සියයට ලක්ෂ වාරයක් පිරිසිදු ධර්මයක් තියෙන්නේ. ඒකයි සියයට සියයක් නො කියා සියයට ලක්ෂයක් කිව්වේ.

ධර්මය බැහැර කොට සොයන විමුක්තිය....

නමුත් මේ ධර්මයෙන් බැහැර ගිහින් තමයි අද විමුක්තියක් හොයන්න පෙළඹෙන්නේ. මොකද හේතුව? ධර්මය පිළිබඳ වඩනා මාර්ගයේ වැරද්දක් නැත්නම් ධර්මය කියා දෙන කෙනා කියා දෙන්නේ ධර්මය පිළිබඳ අවබෝධයෙන් නෙවෙයි. එහෙම නැත්නම් එයා කියා දෙන්නේ ධර්මය වෙනම. සම්ප්‍රදාය වෙනම. සම්ප්‍රදාය වෙනම ධර්මය වෙනම කිව්වොත් ඒත් අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. නැත්නම් තමන්ගේ මත කියාගෙන යනවා.

හිතාගෙන සකස් කරගන්න දේවල් ධර්මය හැටියට කියන්න පටන් ගන්නවා. මොකද වෙන්නේ. එයාට ධර්මය දකින්න තියෙන අවස්ථාව නැති වෙලා යනවා. දැන් දේශනාවෙන් පැහැදිලි වෙනවා නගරය නම් ශරීරය. නගර ස්වාමියා නම් සිත. සිතටයි අවබෝධය ලැබෙන්නේ. දොරටු හයක් තියෙනවා ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස. මේවට බාහිරින් එන්නේ මොනවද? අරමුණු. දොරටුපාලයා කවුද ? සිහියයි. ඇතුල් කිරීමේ දී භාවිත කරන්නේ සමට විදුර්ශනා කියන දෙක. භාවිතයට ඕන කරන මාර්ගය ආර්ය අෂ්ටාංගික

මාර්ගයයි. අපි අපේ ජීවිතය අවබෝධ කරන මාර්ගයේ හිටියොත් අපටත් පුළුවන් මේ ජීවිතයේ දී ම ධර්මය දකින්න. නැත්නම් ධර්මය දකින්න අවස්ථාවක් නැහැ.

අවබෝධ වෙන්න නම් මිත්‍යා දෘෂ්ටි නැති වෙන්න ඕනෙ...

ලඟදි වැඩසටහනක දී කෙනෙක් මගෙන් ඇහුවා ස්වාමීනි, අපි ධර්මය අහනවා බුද්ධි කාලේ නම් ධර්මය අහන කොට ධර්මය අවබෝධ කරනවා. නමුත් මේ රටේ කොපමණවත් ධර්මය කථා කරනවා. අවබෝධ කරන පිරිස අඩුයි. මොකද මේකට කාරණය කියලා? හේතුව බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ කාලයේ දී ඉස්ස ඉස්සෙල්ලා ම මේ ධර්මය කීවේ පෘතග්ජන උදවිය ද? නැහැ. අපි දන්නවා හැට වක් නමක් රහතන් වහන්සේලා ඉස්සෙල්ලා ම හිටියා. අරහත්තවය කියන්නේ ධර්මයෙන් ම නිර්මිත රජපයක්. රහතන් වහන්සේලයි ධර්මය දේශනා කළේ. පෘතග්ජන අය නෙවෙයි. එහෙම දේශනා කරගෙන යද්දි ඒ අයගෙන් සමාජයට මිත්‍යා දෘෂ්ටියක් යනවා ද? මිත්‍යා දර්ශනයක් යන්නේ නැහැ. මිත්‍යා සංකල්පයක් යන්නේ නැහැ. මිත්‍යා වචනයක් යන්නේ නැහැ, මිත්‍යා ක්‍රියාවක්, කිසිම මිත්‍යාවක් යන්නේ නැහැ. පිට වෙන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරන දේ ම යි. අහන එක්කෙනාට අවබෝධ වෙනවා. ඒක නිසයි මුල් කාලයේ විශාල පිරිසක් මේ ධර්මය අවබෝධ කරන්න පටන් ගත්තේ.

අවබෝධ වෙන්න නම් අවබෝධ වෙන විදිනේ ධර්මයක් අහන්න ඕනෙ....

කාලයක් ගිහිල්ලා ගිහිල්ලා ධර්මය අවබෝධ කරන පිරිස අඩු වෙන්න අඩු වෙන්න විශේෂයෙන් ම අපේ රට ගත්තොත් ධර්මය කථා කිරීම නැවතුනා. කථා කළේ මොනවා ද? ජාතක කථා. ඉස්සර ඔබට මතක ඇති ධර්ම දේශනාවල කියන්නේ කතන්දර. මොනවා හරි කතන්දරයක් කියලා දෙනවා. ඒකෙන් කියා දෙනවා දෙමාපියන්ට සලකන හැටි. ඉවසන හැටි. ඉවසපු හැටි උපදෙස් දීදි කියා දෙනවා. හැමදාම පෘතග්ජන හවයේ හේද ඉන්නේ. ජාතක කථා අහලා පුළුවන්ද පෘතග්ජන භාවයෙන් මිදෙන්න. කවදාවත්ම බැහැ. කියන එක්කෙනා කොතන ද ඉන්නේ. ඉස්සර ඉතින් රසවාහිණිය තමයි සද්ධර්ම රත්නාවලිය. ඊ ලඟට සද්ධර්මාලංකාරය වගේ පොත්. මේ හැම එකකින් ම සිදු වුනේ කුමක් ද අවබෝධ කළ යුතු දෙයින් බැහැර වූ පිරිසක් බිහි වුණා. ඉතින් අවබෝධ කිරීමෙන් බැහැර වෙව්ව පිරිසක් ධර්මය ඉගෙන ගන්නේ ධර්මය අවබෝධ කරන්න නෙවෙයි. මොකක්

සඳහා ද? බණ කියන්නයි ඉගෙන ගන්නේ. අවබෝධ කිරීම පිණිස නො වෙයි. මොකද වෙන්නෙ බණ හැටියට කියන්නේ මොනවාද ? බුදු රජාණන් වහන්සේ ගැන කථාන්දර. ජාතක කථා ටික. අවබෝධ කරන්න නෙවෙයි කියන්නේ. ගාථාව කියන්න මූලික වූ කථන්දරේ. කථන්දර අහ අහ හිටපු සමාජයක් තමයි දැන් තියෙන්නේ. ඉතින් දැන් සමාජයේ ධර්මය කියලා බලාපොරොත්තු වෙන්නේ කථන්දරයක්. කථන්දර රසවත් නේ. ලස්සනට අහගෙන ඉන්නවා. එක එකකෙනාගෙ ශෛලයෙන් බණ කියනවා. අරයා වගේ කියනවා. හමුදුරුවෝ ධර්මය ඉගෙන ගන්නේ කවි හදුන්න. ඊට පස්සේ තාල තමයි පුරුදු වෙන්නේ. මොකද මිනිස්සු ඉල්ලන්නේ තාල ටික. මිනිස්සුන්ට ඕන පැයක් ඔහේ අහගෙන ඉදලා තෘප්තියක් ලබන්න. ඒ නිසා ධර්මය අවබෝධ කරන අවස්ථා හැම පැත්තෙන් ම වැහිලා ගියා. ධර්මය අවබෝධ කරන පිරිස, සාකච්ඡා කරන පිරිස, ධර්මය ගෞරව කරන පිරිස හැකි විමයි ඉන් සිදුවන්නේ.

භාවනාවත් වරද්දා ගන්නා...

මේ රටේ භාවිත කරන භාවනාත් ධර්මයට බාහිරවයි බිහි වුණේ. ඒ භාවනා වලට ධර්මය වැඩක් නැහැ. දැන් බලමු සතර කමටහන්. භාවනා කරන්න ඉස්සල්ලා විනාඩි පහ පහ කියනවා. බුද්ධානුස්සතිය, මෙත්තිය, අසුභය, මරණානුස්සතිය, මේක තියෙන්නේ ඒකට නෙවෙයි. දැන් ආරක්ෂාව සපයන්න පුළුවන් ද විනාඩි පහකින් ඕක කරලා. බුද්ධානුස්සතියෙන් මොකද වෙන්නේ අඟුද්ධාවෙන් වියා මුදුවලා ශුද්ධාවෙන් වියා ආරක්ෂා කරනවා. විභෙම හැත්තමී භාවනාව කරනකොට භූත කරදර වීයි. ඊට ඉස්සෙල්ලා ආරක්ෂා ව හදා ගන්න ඕන කියලා මිත්‍යා දෘෂ්ටියක් ගත්තොත් මොකද වෙන්නේ. අද ඉතින් ඒවා තමයි රටේ කරකෙන්නේ.

බුද්ධානුස්සතිය නිරන්තරයෙන් වඩන්න ඕන. මේකද වියාගේ ශුද්ධාව බුද්ධානුස්සතිය තුළින් රැකලා දෙනවා. මෙත්තියෙන් මොකද කරන්නේ, ද්වේෂයෙන් සිත ආරක්ෂා කරලා දෙනවා. ද්වේෂය සිතට එන්න නොදී. අසුභයෙන් මොකද කරන්නේ රාගයෙන් අසනනයට පත්වෙන්න නොදී සිත ආරක්ෂා කරලා දෙනවා. මරණානුස්සතියෙන් මොකද වෙන්නේ? අනේ මං දැන් මැරුණොත් මේකද වෙන්නේ කියලා ධර්මයේ හැසිරීමට අප්‍රමාදී කරලා දෙනවා. ඕකයි සතර කමටහන් වල මූලික අර්ථය. දන්නේ නැතිව ආරක්ෂාව ආරක්ෂාව කියලා කරනවා. මේවා භාවනා කරන තැන් වල තියන අඩුපාඩු මං කියන්නේ. මරණය මරණය කියලා සුළු වේලාවක් මෙනෙහි කරනවා. මෙනෙහි

කරලා හිතනවා දැන් ඉතින් ආරක්ෂා වුණා. භාවනා කරනකොට තුනගේ එන්නේ හැතැ. ඔන්න ඔය වගේ අදහස් තමයි ඔබවලට වැටෙන්නේ. මේක මේ භූතයාගේ එක්ක තියෙන අද්භූත වැඩපිළිවෙලක් නෙවෙයි. මේක ස්වභාව ධර්මය දැකින පිළිවෙලක්. මේක යථාර්ථය දැකින පිළිවෙලක්. බුද්ධානුස්සති, මෙහිත්‍රිය, අසුභය, මරණසති, නිරතුරුව වඩන්න ඕන භාවනා. ඒ නිසා හැම තිස්සේම හිත රැක දෙනවා. ඒකේ දී වැරදි උපදේශ වලින් ධර්මය පිළිබඳව වැරදි අර්ථය රටට යන්නේ. ඒ නිසා තමයි අද රටේ ධර්මය කොච්චර කපා කපුන් අවබෝධ කරන අය අඩුවෙන් බිහි වෙන්නේ. ධර්මය කපා කරන කොට වියා අහලා තියෙන්නේ වෙන දේවල් නම්, හිතට එන්නේ සැකය. වියා ඉගෙන ගෙන තියෙන්නේ වෙන දේවල්. ඔය ධර්මය හදාරලා වැඩක් නෑනේ. අවබෝධ කරන්නේ තියෙන්නේ. ඔහොම ඉගෙන ගෙන වැඩක් නෑනේ. ඕක තියෙන්නේ වඩන්නේ. ඇයි එහෙම කියාදෙන්නේ. භාවනා වශයෙන් වඩා ගෙන යනකොට අවබෝධ වන දෙයක් නේ. ඕක කියාගෙන යන එකක් නෙවෙයි නේ. ඔන්න ඕවා තමයි මිත්‍යා දෘෂ්ටි. ඒ ඔස්සේ කල්පනා කරලා ධර්ම දැනුම හීන පිරිසක් රටේ බිහි වෙනවා. ඒ නිසා අවබෝධ වෙන්න තියෙන හැම අවස්ථාවක් ම ගිලිහිලා යනවා.

ධර්මය තියෙන්නේ ජීවත් වෙලා ඉන්න කාලෙ අවබෝධ කරන්නයි...

අපට පින්වතුනි, මේවා කියන්න වෙන්නේ ධර්මයේ ඇත්ත තත්වය කපා කිරීමටයි. වෙන කිසිම දෙයක් සඳහා නො වෙයි. අප කාටත් උවමනා සත්‍ය අවබෝධ කරගන්නයි. මතක තියා ගන්න හරි ධර්මයක් කපා කරනවා නම් වියාට මේ ජීවිතයේ දී ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුළුවන්. මම හිතනවා අපි පැහැදිලි ලෙස පිරිසිදු ධර්මය කපා කරනවා නම් අනගෙන ඉන්න කෙනා අවබෝධ කළ යුතුයි. ඒක සිදු වෙන එකක්. අපි මේ කපා කරන ඒවා පරලොව ගිහින් අවබෝධ කරන එකක් ද? හේතුවල දහම තියෙන්නේ පරලොව ද? මේ ජීවිතයේ දී ද? ජීවත් වන ජීවිතයේ. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම තියෙන්නේ පරලොව ද? ජීවත් වන ජීවිතයේ. ඉතින් ජීවත් ව සිටිය දී නෙව අවබෝධ කරන්න තියෙන්නේ. මැරුණට පස්සේ නෙවෙයි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ එක් තැනක දී පෙන්වා දෙනවා ධර්මය ගැන කපා කරන විට දී හෝග සම්පත් ගැන කියද්දී ඥාති හෝග, ධන හෝග, පරිවාර හෝග, ඥාති ධන සම්පත් පිරිවර මේ වස්තුව

ඔක්කොම තියෙනවා. තව දෙකක් දේශනා කරනවා සීලය හා දෘෂ්ඨිය. එකේ කියනවා ඥාතීන් ඉන්නේ මෙලොවට විතරයි. ඥාතීන් කොච්චර හිටියත් වයා පරලොව සුගතිය කරා යන්නේ නැහැ. ධනය තියෙන්නේ මෙලොවට පමණයි. පිරිවර කොපමණ හිටියත් ඒ හේතුවෙන් වයා සුගතියට යන්නේ නැහැ. සීලයත් දෘෂ්ඨියත් වයා සුගතිය කරා ගෙන යනවා.

වැටහෙන්න නම් සිහිකරන්න ඕනෙ...

මේ ධර්ම මාර්ගයේ අපි තුළ මොනවද වැඩෙන්නේ ? සම්මා දිට්ඨිය, අපි අවබෝධය කරා තමයි යනනේ. ඒ නිසා මේ කතා කරන ධර්මය ඔබ සංසාරයේ අහන පළවෙනි ධර්මය වෙන්න පුළුවන්. ඒ නිසා ටිකක් හිතන්න. මමත් කාලාන්තරයක් ධර්මය කියනවා. ඒත් අවබෝධ කරන පිරිස අඩුයි. හේතුව තමයි මේ අය නිරන්තරයෙන් ධර්මය පුරුදු කරන්නේ නැහැ. අපි ඉගෙන ගන්න ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන අනිත්‍ය වශයෙන් බෙදා සිහි කරන්න කියලා. සිහි කරන කොට තමයි තේරෙන්නේ. සිහි කරන්නේ නැති කෙනා ඇහුවා, බොහෝම ගාමිහිරි කියලා සතුටු වුණා. ගියා වයාට තේරෙන්නේ නැහැ මේවා. නිරන්තරයෙන් සිහිකරන කෙනාටයි වැටහෙන්නේ.

අපිත් දහම් අස පහළ කර ගනිමු...

මේ සූත්‍ර දේශනාවෙන් අපි ගොඩක් දේවල් ඉගෙන ගන්නා. අවබෝධ කළ යුතු දේවල් අපි තේරුම් ගන්නා. අවබෝධයත් ධර්මයත් දෙක ම එකක් බව. දෙකක් නො වන බව. අපි ඉගෙන ගන්නා මේ සඳහා සමට විදුර්ශනා දෙක ම අවශ්‍ය බව. විදුර්ශනා කියලා මේකේ විස්තර කරන්නේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන යථාභූතයෙන් දැකින පිළිවෙලයි. සමුදය, අස්ථංගමය කිව්වේ දුකේ සමුදයත් දුකින් නිදහස් වීමත් කියලා ඉගෙන ගන්නා.

ඉතින් මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරලා ඒ ධර්මය පුරුදු කිරීම තුළින් අපට ද දුක හට ගන්නා හැටි යථාර්ථයෙන් දැකීම පිණිසත්, දුකෙන් මිදෙන හැටි දුකේ නිරෝධය යථාර්ථයෙන් අවබෝධ කර ගැනීම පිණිසත් මේ කුසල ධර්මයෝ ඒකාන්තයෙන් ම උපකාරී වේවා.

ආයු ! ආයු !! ආයු !!!

ධාතුමනසිකාර භාවනාවෙන් නිවන කරා....

දැන් අපි සුදානම් වෙන්නේ භාවනා කොටස දියුණු කරන්නයි. කලක් මුලුල්ලේ අප විසින් කරගෙන ආපු දෙයක් තමයි, හිතට වසඟ වෙලා දාසයෙක් වගේ කටයුතු කිරීම. ඒක හේද අපි සංසාරේ පුරා ම කරගෙන ආවේ? හිතට වසඟ වෙලා, හිත කියන දේ පස්සේ දුවල දුවල, සිතට රැවටිලා, මේ ජීවිතයේ මේ දක්වා ම අපි ආවේ. **අපි අනාගතයේ දී හිතට වසඟ වෙලා, යන තාක් කල් ම අපට යන්නේ තියෙන්නේ සැපක් කරා ද? දුකක් කරා ද? දුකක් කරා ම යි.**

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලේ නුවණැති මිනිසුන් කල්පනා කළා, වඩු බාසුන්තැනේලා ලී බඩු තමන්ට ඕනේ විදිනට හදනවා වගේ, හී වඩුවො ඊ තල කෙලින් කරලා ඕනේ විදිනට හදනවා වගේ, කානු කපල තමන්ට ඕනේ තැනට වතුර අරන් චීනව වගේ, නුවණැත්තෝ මේ සිත දමනය කරනවා. හිතට ඕනේ ඕනේ හැටියට නටන්න දෙන්නේ නෑ. **බොහෝ කලක් තිස්සේ අපිව නො මඟ යවන මේ හිත දමනය කරලා අවබෝධ කරන ක්‍රමයට තමයි සමථ විදර්ශනා කියන්නේ.** දැන් අපි හදන්නේ ඒ හිත දමනය කරන්න.

ඒ නිසා මේ වෙලාව සුළු වෙලාවක් වුනත්, මේ සුළු වෙලාවකට හරි, මේ සංසාරයට වැටීවි ව හිත ඒ ඒ විදිනට දුවන්නට ඉඩ නො දී, උත්සාහයෙන්, චිරයෙන් පැහැදිලි අරමුණක තියාගන්න අපි දක්ෂ වෙන්න ඕනේ. අන්න එතකොට අපිට පුළුවන් වෙනව ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික මේ හිත දමනය කරන්න. හිතට ඕනේ හැටියට කරන්න දීපු නිසා, අපි කෙලවරක් හැතිව තිරිසන් ලෝකේ ඉපදනා. දුක් වින්දා. හිතට ඕනේ ඕනේ දේවල් කරන්න දීපු නිසා, අපි තිරයේ දුක් වින්දා. ප්‍රේත ලෝකයේ දුක් වින්දා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා දීලා තියෙනවා මිත්‍යා දෘෂ්ඨිකයාට උපදින්න තැන් දෙකයි තියෙන්නෙ. එකක් තිරිසන් ලෝකය. අනිත් එක හිරිය. මේක බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ අවබෝධයෙන්. භය කරන්න නෙවෙයි. භය කරන්න කරුණු කියන එක කෙලෙස් සහිත පුද්ගලයන්ගෙ වැඩක්. කෙලෙස් රහිත හිකෙලෙස් උත්තමයන් භය කරන්න කරුණු කියන්නෙ නැහැ. **ඉතින් යළි යළි සතර අපායට වැටෙන ස්වභාවයට අපේ ජීවිත අරගෙන යන්නෙ, මේ නො මග ගිය හිත නේ ද?** සක්කාය දිට්ඨියට බැඳිවිච හිත නේ ද? අන්න ඒ නිසා මේ හිත දුමනය කරල මේ මාර්ගය වෙනස් කරන්නයි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයෙන් පණිවිඩය ලැබෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ **(අත්තාය අත්තනෝ නත්ථී)** තමාට තමාවත් නැහැ කියලයි. මේ තත්වය මත තමාට පිහිට වෙන්නේ ධර්මය විතරයි. ඒ නිසා මේ ලැබුණු මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙන්, ලැබුණු දුර්ලභ අවස්ථාවෙන් ඉක්මන් කරල හිත පිහිටුවාගෙන ධර්මය අවබෝධ කරන්න මහන්සි ගන්න ඕනෙ.

ඒ නිසා දැන් අපි සුදානම් වන්නේ සමථ භාවනා කොටස සිදු කරන්නටයි. සමථ කියන්නෙ මොක ද? සංසිඳවනව. සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රශ්නයක් ඇති වුනා ම අපි කියන්නේ 'මේ ප්‍රශ්නය දැන් අපි සමථයකට පත් කරගමු' කියල. ඒ කියන්නෙ ඒ ප්‍රශ්නය සංසිඳවමු කියල. අන්න ඒ වගේ **නිවරණ ධර්ම සංසිඳවලා දාන වැඩපිළිවෙල තමයි සමථය. විදුර්ශනා කියල කියන්නෙ මොකද? අවබෝධය ඇති කරන දැක්ම.** ඒ කියන්නෙ අනිත්‍ය දේ අනිත්‍ය වශයෙන් ම දකිනව නම්, දුක් දේ දුක් වශයෙන් ම දකිනව නම්, අනාත්ම දේ අනාත්ම වශයෙන් ම දකිනව නම් අන්න ඒක තමයි විදුර්ශනාව.

මේ දෙකෙන් අමාරු මොකක් ද? දෙක ම අමාරුයි. ඇයි? සමථය වැඩෙන්නෙ නැති එක්කෙනාට සමථය අමාරු නැද්ද? අමාරුයි. විදුර්ශනාව වැඩෙන්නෙ නැති එක්කෙනාට විදුර්ශනාව අමාරු නැද්ද? අමාරුයි. සමහර අයට ඉක්මනට සමථය වැඩෙනව. සමහර අයට විදුර්ශනාව වැඩෙනව. සමහර අයට දෙක ම හොඳට වැඩෙනව. සමහර අයට දෙක ම වැඩෙන්නෙ නෑ. ඉතින් මේ නිසා මේ වෙනස්කම තේරුම් අරගෙන අපි ඒ දෙක ම කළ යුතුයි.

හැබැයි සමථයටත් වඩා අමාරු දේ තමයි විදුර්ශනාව. මොකද විදුර්ශනාව තුළ තමයි පටිච්ච සමුප්පාදය, පංච උපාදානස්කන්ධය, ආර්ය සත්‍යය ආදිය අවබෝධ කරන්න තියෙන්නෙ. ඒ අවබෝධය

සම්පූර්ණයෙන් ම රුකුල් දෙන එකක් තමයි සමථය. ඉතින් සමථ කොටස් දෙකක් දැන් අපි කියල දෙනවා. ධාතුමනසිකාරය යි, ආනාපානසතිය යි.

සමහරු කියනවා ආනාපානසතිය ගෙදර ඉඳගෙන කරන්න හොඳ නෑ කියල. මේක ඇත්තක් ද? මේක ඇත්තක් නම්, හුස්ම ගන්නත් හොඳ නෑ. ඇයි හුස්ම දිහා නෙ බලාගෙන ඉන්න තියෙන්නෙ. ඒ නිසා හුස්ම නවත්වන්න වෙනව. හුස්ම දිහා බලාගෙන ඉන්න කොට බුතයෝ ඇවිස්සෙනව ද? එහෙම නම් එයා හුස්ම දිහා නෙවෙයි බලාගෙන ඉඳල තියෙන්නෙ බුතයෝ දිහා. හුස්ම දිහා බලාගෙන ඉන්න කොට පිස්සු හැදෙනව ද? එහෙම නම් එයා එයාට හැදිල තියෙන පිස්සුවක් දිහා බලාගෙන ඉඳල. **ඒ ඔක්කොම අදහස් ධර්මයට කරන නින්දා අපහාස.** ධර්මයට නින්දා අපහාස කරල ධර්මය කරා යයි ද? ශ්‍රද්ධානුසාරී වෙන්න ඕනෙ නෙ ඉස්සෙල්ලා ම. ශ්‍රද්ධානුසාරී වෙච්ච එක්කෙනා කරන දේවල් තමයි දැන් කරන්න තියෙන්නෙ. ධර්මානුසාරී වෙන්නෙ මේ වැඩපිළිවෙලින්.

ඉතින් ඒකෙදි ධාතුමනසිකාරය, ධාතු වශයෙන් බලන්න අපි ඉගෙන ගන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකෙදි ලස්සන උපමාවක් පෙන්නුවා. මස් විකුණන ළමයෙක් හංදියක මස් විකුණන්න තියාගෙන ඉන්න විදිහට බලන්න කිව්වා. හංදියක මස් තියාගෙන ඉන්නෙ එයා හරකා පිටින් ද? කෑලි විදිහට ද? කෑලි විදිහට. එයාගෙ අදහසක් නෑ මේ හරකා කියල. අන්න ඒ විදිහට බලන්න කිව්වා. **මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ** ඒ උපමාව සඳහන් වෙන්නෙ.

ධාතුමනසිකාරය විදර්ශනාවටත් ගොඩක් බලපාන එකක්. ඉතින් ධාතුමනසිකාරය පුරුදු කරල ඊට පස්සෙ ආනාපානසතියට හිත ගන්න ඕනෙ. අපි දන්නෙ නෑ අපි සංසාරෙ පුරුදු කරපු පිළිවෙල කොහොමද කියල. මේ ධර්මය අපේ ජීවිත වලට ලැබෙන පිළිවෙල කියන්නෙ හරි පුදුම එකක්. හරියට ම හිතට ගත්තොත් මොහොතකින් එයාගෙ හිත ධර්මය කරා යනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලෙ එක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ගියා අමුසොහොනකට. අමුසොහොනට යන්නෙ මොකටද? අසුන නිමිත්තක් ගන්න. එතකොට කාන්තා මළ සිරුරක් තිබුනා. මුළු මළසිරුරෙ ම වහගෙන ඉන්නෙ පණුවො. දැන් පණුවො උතුරනවා. ඇස් වලිනුත් පණුවො එනව. කන් වලිනුත් පණුවො එනව. නාසයෙනුත් පණුවො එනව. කටත් ඇරල. මැස්සො වහල. ඒත් රාගය ඇතිවුණා.

දැක්ක ද මේ හිතේ තත්වය?

චිතකොට බලන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ සිටින කාලයක, රහතන් වහන්සේලා සිටින කාලයක, තමන් මේ ධර්මය දියුණු කරගන්න සොහොනට ගිහින්, කමටහනක් දියුණු කරගන්න හිතාගෙන ළඟට ගියා. හිතෙකින්වත් හිතපු දෙයක් ද මේ සිද්ධ වුනේ? කොච්චර හිතට කම්පනයක් වෙන්න ඇත් ද? ථේර ගාථා වල මේ සිදුවීම තියෙනවා. උන්වහන්සේට මුළු ජීවිතය ම චපා වෙලා යන්න ඇති, මේ හිතේ තත්වය මේක නම්.

ඊට පස්සේ විශාල සංවේගයකින් පැත්තකට ගියා. භාවනා කළා. පැය දෙකක් ගියෙ නෑ ඇරහත්වයට පත්වුනා. චිතකොට බලන්න මේ හිතේ ඒ ලක්ෂණයත් තිබුන හේද? **චිතකොට හිතේ කලින් තිබුන තත්වය අතින් පැත්තට හරවන්න නම් චපා කොයි තරම් විරියක් ගන්න ඇත් ද?** අන්න ඒ නිසා හරිම පුදුම විශ්මිත හිතක් අපිට තියෙන්නෙ. අදහගන්න බැරි හිතක් අපට තියෙන්නෙ. බැරි වෙලාවෙන් ඒ සිදුවීමෙදි ඒ ස්වාමීන් වහන්සේට නුවණ තිබුනෙ නැත්නම්? 'මට හරියන්නෙ නෑ' කියල සිවුරු හැරල යයි යන්න. **නුවණ තිබුන නිසා මේ හිත දියුණුව කරා ගෙහිවිවා.**

ධාතු මහසිකාරය කියල කියන්නෙ ධාතු හතරක් නුවණින් විමසීම. ඒ තමයි **පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ.** පඨවි ධාතුව කියන්නේ මේ ශරීරයේ තියෙන ගොරෝසු ස්වභාවයට අයත් දේ පොළොවට පස්වෙලා යන ආකාරය නුවණින් විමසීම. ආපෝ ධාතුව කියන්නේ මේ ශරීරයේ තියෙන දියවෙලා යන ස්වභාවයට අයත් දේ ගැන නුවණින් විමසීම. තේජෝ ධාතුව කියලා කියන්නේ මේ ශරීරයේ තියෙන උණුසුම් කොටස් නුවණින් විමසීම. වායෝ ධාතුව කියල කියන්නෙ නුලඟෙ ගහගෙන යන දේවල් ඒ විදිහට නුවණින් විමසීම.

බුදුරජාණන් වහන්සේ බලන්න කිව්වෙ තමන්ගේ ශරීරය ගැන. ඊට පස්සෙ බලන්න කිව්වා අනුන්ගේ ශරීරයටත් ඒ විදිහට ම වෙනවා කියල. ඒ මොකද රාගය ඇතිවෙනවනෙ දෙපැත්තට ම. ඒකයි ඒ විදිහට පෙන්නල තියෙන්නෙ බලන්න කියල. **ඉතින් සුළු වෙලාවක් ඕක කළා කියල අපේ මුළු ජීවිතය ම චපා වෙලා අතඇරෙන්න ද?** විනෙම වෙන්නෙ නෑ. විනෙම වෙනව නම්, අපි සංසාරෙ කොච්චර නම් මලමිනි චක්ක ඉන්න ඇත්ද? මලකුණු ගොඩේ වැටිල ඉන්න ඇති සංසාරෙ. මලමිනි අස්සේ පණුවො වෙලා ඉන්න ඇති. ඒ නිසා **නුවණ මෙහෙයවලා වින්තනය හසුරුවන කම් ම මේ ප්‍රශ්නය විසඳෙන්නෙ නෑ.** ඒකට අපට

අවශ්‍ය වෙනවා වීරිය, අධිජයානය, ඒ ඉලක්කය කරා යන්න තියෙන ඕනෙ කම.

දැන් අපි උදාරහණයකට ගනිමු කොණ්ඩෙ ගැන. දැන් පනාවෙන් පිරන පිරන ගානෙ පනාවට ගැලවීලා එන්නෙ මොනවද? කෙස්. ඔය කෙස් ගුලියක් තිබ්බොත් ඔත් පිඟානක 'ආ... බොහොම අගෙයි' කියනවද? කෑමත් එපා වෙනවා. එක කෙස් ගහක් තිබ්බොත් අපි ඒක පැත්තකින් තියන්නෙවත් නෑනෙ. ඒක ඒසි කරනවනෙ. දැන් සාමාන්‍යයෙන් කරපිංචි හැට්ටක්, කුරුඳු පොතු කෑල්ලක් වගේ නම් පැත්තකින් තියනව. කෙස් ගුලියක් ඒ වගේ පැත්තකින් තියනවද? ඒසි කරනව. එතකොට බලන්න කොච්චර වෙනසක් ද? **අපි අසුහය නො වැඩුවට මේ හිතේ පිළිගැනීමක් තියෙනව හේද ඒවා අසුහයි කියල.**

ඉතින් පනාවට එන එන කෙස් අපි විසිකළා. ඒවා වැටුණු වැටුණු තැන පස්වුණා. ඒ වගේ මේ ශරීරය ම කවදාහරි දවසක පොළොවට පස් වෙලා යයි.

ඊළඟට අපි දත් ගනිමු. අපි දත්මදිනවා. ඒ වගේ හරි ම මහත්සියක් ගන්නවා ඒවා පවත්වන්න. දතක් ගැලවුනා කියමු. ළඟ තියාගන්නව ද? බැරවෙලාවත් කන ඔත්පිඟානට දතක් වැටුනොත් කුරුඳු පොතු කෑල්ලක් වගේ පැත්තකින් තියනව ද? ඒ කියන්නෙ අපට ම එපා වෙනවා.

දැන් බලන්න හිත දියුණු කරපු කෙනෙකුගෙ ලක්ෂණය. ධාතු මනසිකාරය ඉහලට ම වඩපු කෙනෙක් තමයි **මහා කාශ්‍යප මහ රහතන් වහන්සේ**. දවසක් පාත්තරයත් අරගෙන පිණ්ඩපාතෙ වැඩියා. ප්‍රාදුරු රෝගියෙක් පිඟානක පිට්ටුවක් තියාගෙන ඇවිත්, අතින් ම අරගෙන අතින් ම පාත්තරය දැමීමා. දාහකොට ඇඟිල්ලක් වැටුනා පාත්තරයට. බලන්න හිතේ දියුණුව දිනා. අපට නම් අහන කොටත් ඇඟ හිරිවැටෙනවා. උන්වහන්සේ ඇඟිල්ල පැත්තකින් තිබ්බා. කරපිංචා හැට්ටක් අයිත් කරනව වගේ. දාහෙ වැළඳුවා.

අපට නම් විෂ බීජ කියයි. මුළු ඇඟ ම ස්කෑන් කරයි. අන්න බලන්න අපේ ආකල්පය. කය සාරවත් වශයෙන් ගත්තම වෙන වැඩේ. දැක්ක ද මහ රහතන් වහන්සේගේ මානසිකත්වය. **අසුහය, ධාතුමනසිකාරය වඩල, අනිත්‍ය සඤ්ඤාව වඩලා තමයි ඒ තත්වයට ඇවිල්ල තියෙන්නේ. වෙන කරුණක් නිසා නෙවෙයි. අපිත් කවදාහරි දියුණු වෙන්නේ ඒ ධර්මයන් වැඩීමෙන් ම යි. ඉතින් ඒ නිසා පොළොවට**

පස් වෙලා යන දේ පස්වෙලා යන දේ විදිහට ම දැකින්න මොහොතක් හරි අපි කල්පනා කරනවා ඒක අපේ ජීවිතයේ ලොකු ජයග්‍රහණයක්. ඉතින් එහෙමනම් අපි ඊක වෙලාවක් ධාතුමනසිකාර භාවනාවේ යෙදෙමු.

හොඳට බලන්න තමන් ඉන්න ඉරියව්ව දිහා. දැන් සිත යොමු කරගන්න තමන්ගේ කොණ්ඩේ දිහා. දැන් හිතන්න මේ කොණ්ඩේ ඔක්කොම ගැලවුනා කියල. දැන් හිතන්න ගැලවුණු කොණ්ඩේ තමන්ගේ අතේ තියෙන්නේ කියල. දැන් තමන් ඒක මෙහෙහි කරනව. දැන් ඔහින පොළොවට වැටුණා. මේක හරියට ගස් වලින් කොළ වැටුණා වගේ. කොළේ ගැලව්වා වැටුණාට පස්සේ ආයෙ ගහට හයි කරන්න බැහැ. පොළොවට වැටුණාට පස්සේ පොළොවේ ම ඒක දිර දිරා යනවා. දිර දිරා ගිහින් පොළොවට ම පස් වෙලා ඉවර වෙලා යනවා. එහෙම නම් කෙස් කියන්නේ පොළොවට පස් වෙලා යන ස්වභාවයට අයිති එකක්.

ඊළඟට ලොමි. මේ ශරීරයේ තියෙන සෑම රෝමයක් ම කෙස් වගේ ම ගැලවෙන, ඉදෙන දේවල්. ඒ සෑම රෝමයක් ම පොළොවට වැටීම, පොළොවේ පස් බවට පත්වෙනව.

මේ ශරීරයේ තියෙන නියපොතු වැවෙන වැවෙන ගානෙ අපි කපලා වීසි කරලා දැමීමා තමයි. ඒවා ඔක්කොම පොළොවේ පස් වෙලා වෙලා ගියා. මේ අත් වල ඇඟිලි වල තියෙන, පයේ ඇඟිලි වල තියෙන මේ නියපොතුත් පොළොවට පස් වෙලා අවසන් වෙලා යන ඒවා.

මේ ශරීරයේ තියෙන දැනුම් එහෙම තමයි. මේ දුන් සේරමත් පොළොව වැටීම, පොළොවේ ම දිරල, පොළොවට ම පස් වෙලා යනවා. දුන් කියන්නේ පධවී ධාතුව.

ඒ වගේ ම මේ ශරීරයේ තියෙන හමත් එහෙමයි. මේ හම කොයිතරම් පෙනුමට තිබුනත්, කාලයාගේ ඇවෑමෙන් මේ හම ඇකිලෙනවා. මේ හමේ තුවාල හටගන්නවා, සීරෙනවා, හම ගැලවෙනවා. මේ හම දිරලා ගිහින්, කුණු වෙලා ගිහින්, පොළොවට පස් වෙලා අවසන් වෙලා යනවා.

ඊළඟට මේ ශරීරයේ තියෙන මසුන් එහෙමයි. සාමාන්‍යයෙන් සතෙකුගේ මසක්, බල්ලෙක් බළලෙකුගේ මසක් කුණුවෙලා පොළොවේ

පස් බවට පත්වෙලා යනව වගේ, ඕනෙම සතෙකුගේ මසක් පොළොවට කුණු වෙලා යනව වගේ, මේ ශරීරයේ තියෙන හුස්ම ටික ගිය ගමන් ඇයිතිකාරයෙක් නැති නිසා කුණු වෙලා කුණු වෙලා ගිහිල්ලා පස් බවට පත්වෙනව. පඨවි ධාතුව.

නහර වැල් ඔක්කොම කුණු වෙලා ගිහින් පොළොවට පස් වෙලා යනවා. පඨවි ධාතුව.

ඇටත් එහෙමයි. අපි ඉපදෙන්න ඉස්සර වෙලා මේ ලෝකයේ කෝටි ගණනක් ජනතාව හිටියා. පොළොන්නරු යුගයේ ලංකාවෙ කෝටි පහක් හිටියා. මොනතරම් ජනකායක් හිටිය ද? කෝ ඒ අයගෙ ඇට සැකිලි? වෙච්ච දෙයක් නෑනෙ. පස් ගොඩ විතරයි ජේන්න තියෙන්නෙ. එහෙම නම් ඒ ඇට සැකිලි ඔක්කොම පස් වෙලා ගියා. අපේ මේ ශරීරයේ තියෙන ඇටත් පස් වෙලා අවසන් වෙලා යනවා. එහෙනම් ඇට කියන්නේ පස් වෙලා යන දෙයක්.

ඇට ඇතුළෙ තියෙනව මස්. ඒවාට කියන්නෙ ඇට ලොඳ. ඒවත් ඇටත් එක්කම කුණු වෙලා ගිහිල්ලා, පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරය ඇතුළෙ තියෙනවා වකුගඩු. ඒකත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරය ඇතුළෙ තියෙනවා හෘද මාංශය. ඒකත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරය ඇතුළෙ තියෙනවා අක්මාව. ඒකත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරය ඇතුළෙ තියෙනවා පෙණහළු. හුස්ම ගන්න කොට පිම්බෙනවා. හුස්ම හෙලන කොට ඇතිලෙනවා. ඒවත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරයේ තියෙනවා කුඩා බඩවැල. එක ගොඩේ තියෙන කඹයක් දරණ ගහල තියෙනව වගේ මේ බඩවැල තියෙනවා. ඒකත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරය ඇතුළේ තියෙනවා මහා බඩවැල. ඒකත් පස් වෙලා යනවා.

මේ ශරීරයේ අපි ගත්තු කෑම බීම දිරවලා එකතු වෙනවා. අසුවී. ච්චිචත් පස් වෙලා යනවා. පස් වෙලා යන දේවල් ගොඩක් මෙතන තියෙන්නෙ. ඒවාට කියන්නේ පඨවි ධාතුව.

ඊළඟට මේ ශරීරයේ තියෙනවා දිය වෙලා යන දේවල්. මේ ශරීරය ඇතුළේ තියෙනවා පිත කියල දියරයක්. කහපාට වතුරක්. ඒක දියවෙලා යනවා. ආපෝ ධාතුව.

මේ ශරීරයේ තියෙනවා සෙම කියල ජාතියක්. පෙණා පෙණා වගේ තියෙන වතුරක්. ඒක දියවෙලා යනවා. ආපෝ ධාතුව.

මේ ශරීරයේ හැඳෙනවා සැරව කියල ජාතියක්. සැරව කියන්නේ ලේ කුණු වුනහම. කහ පාට ට ගලන එකක්. ඒකත් දියවෙලා යනවා. ආපෝ ධාතුව.

මේ ශරීරයේ තියෙනවා ලේ කියල ජාතියක්. ඒක රතු පාට යි. ඒකත් දිය වෙලා යන එකක්. ලේ කියන්නෙ ආපෝ ධාතුව. වතුරේ දිය වෙලා යන ජාතියක්.

මේ ශරීරයේ හිස් මුදුනෙ ඉඳලා යටි පතුළ දක්වා ම දහඩිය කියල ජාතියක් ගලනවා. ඒවා වතුර වගේ. ඒ ගලන දහඩිය දිය වෙලා යන දෙයක්. වතුරේ දියකරලා දාන්න පුළුවන්. ආපෝ ධාතුව.

මේ ශරීරයේ දහඩියත් එක්කම ගලනවා තෙල් ගතියක්. තෙල්මන්ද. ඒකත් ආපෝ ධාතුව.

මේ ශරීරයේ මුඛයෙන් ගලනවා කෙළ. මේ ගලන කෙළ ආපෝ ධාතුව. අපේ කට වැහෙන්නෙ නැතිව ගියොත් මේ කෙළ කටෙන් චිලියට ගලන්න පටන් ගන්නවා.

මේ ශරීරයේ ඇස් වලින් ගලනවා කඳුලු. ඒවත් දියවෙලා යනවා. ආපෝ ධාතුව.

නාසයෙන් ගලනවා සොටු. ඒවත් වතුරේ දියවෙලා යනවා. හෙමීබිරිස්සාව වැඩි වෙච්ච කාලෙට වතුර වැක්කෙරෙනවා වගේ නහයෙන් සොටු ගලනවා. ආපෝ ධාතුව.

ඒ වගේ ම මේ ශරීරයෙන් ගලනවා මුත්‍රා. ඒවත් වතුරේ දිය වෙලා යනවා. ආපෝ ධාතුව. මේවා ඔක්කොම ආපෝ ධාතුව.

ඒ වගේ ම මේ ශරීරයේ තියෙනවා රස්නෙ දෙයක්. ඒ රස්වෙ වැඩි වුනා ම ඇඟ තවනවා. රත් කරනවා. ඒ රස්නය තේපෝ ධාතුව.

ඒ රස්නය ගොඩක් වැඩි වුනාම දැවිල්ල හැඳෙනවා. ඒත් තේපෝ

ධාතු.

ඒ රස්නයෙන් තමයි කන බොන දේවල් ඔක්කොම ශරීරය ඇතුළට ගියාට පස්සේ දිරවන්නෙ. තේපෝ ධාතු.

දිරවන ශරීරයෙන් තමයි මේ ඕපාවන් ශරීරයට ගන්නෙ. තේපෝ ධාතුව. ඒක නැතිවෙලා යන එකක්.

ඊළඟට මේ ශරීරයේ තියෙනවා හුළඟෙ ගහගෙන යන දේවල්. උගුරට එනව වායුව. වායෝ ධාතු. ඒක හුළඟෙ යනවා.

ශරීරයේ පිටුපසින් යනවා වායුව. ඒක වායෝ ධාතුව. හුළඟෙ යනවා.

ශරීරය ඇතුළේ එහා මෙහා ගමන් කරන වාතය. වායෝ ධාතුව.

ඊළඟට හුස්ම හැටියට අපි ගන්නවා ඉහළට. වායෝ ධාතුව. ඒකත් හුළඟට අයිතියි. හුස්ම පිටකරනවා. ඒකත් වායෝ ධාතුව. මෙන්න මේවායින් තමයි හැදිල තියෙන්නෙ. නිත්‍ය දේවල් මොකුත් නෑ. කැඩිලා බිඳිල වැනසිලා යන දේවල් තමයි තියෙන්නෙ.

මෙත් සිත සැම සතුහට පතුරන්නේ...

1. සැප විඳින්නට තමන් - කැමති බව දැකින්නේ
ච්ලෙසින් ම ලෝ සතුන් - සැපයමයි පතන්නේ
තමා උපමා කරන් - හැම සතුන් දැකින්නේ
සියලු ලෝ සතුන් වෙත - මෙත් සිතයි වඩන්නේ
2. මා හිතර සැප ලබා - හිදුකින් ම වෙසේවා
සෝක දුක් තැවුල් හැති - සැහසීම ලැබේවා
මා අතින් කිසිවෙකුට - කිසි දුකක් නො වේවා
සැමට සෙත සදන්නට - ගුණ නුවණ වැඩේවා
3. මගේ හිතවත් පිරිස - හිදුකින් ම වෙසෙත්වා
දුක් වීපත් වලින් තොර - යහපත ම ලබත්වා
දුරු වෙමින් බාධක ද - හිතර සැප ලබත්වා
හැම දෙනා තුළ සතුට - සැහසීම වැඩෙත්වා
4. මැදහත්ව සිටින අය - මෙත් සිත ම වඩත්වා
දුක් තැවුල් හැති සිතින් - තුටින් කල් ගෙවත්වා
ලබා යහපත ලොවේ - සැහසීම ලබත්වා
ලොවට සෙත සදන්නට - ගුණ නුවණ වැඩෙත්වා
5. මට වෙර කරන අය - සිහි නුවණ ලබත්වා
වෙර සිත් බැහැර කොට - මෙත් සිත ම වඩත්වා
ඉරිසියාවෙන් පෙළෙන - දුක් තැවුල් නො වෙත්වා
ඒ සියලු දෙනා ලොව - සැප සතුට ලබත්වා

6. මා අවට සිටින අය - මෙත් සිත ම වඩත්වා
සෝක දුක් තැවුල් නැති - සැනසීම ලබත්වා
ගුණ නුවණ හා සිල් ද - සැදැහැ සිත් වඩත්වා
සැමට සෙත සදන්නට - නුවණ යොමු කෙරෙත්වා
7. මේ ගමේ සිටින අය - නගරයේ සිටින අය
මේ පළාතේ සිටින - රටේ පැතිරී සිටින
හැම දෙනා තුළ නිතර - මෙත් සිත ම වැඩෙත්වා
කරුණාව පැතිර ගිය - ගුණ නුවණ ලබත්වා
8. ජාති කුල හේද හැම - සිතින් දුරු වී ගොසින්
සිටිත්වා සියලු දෙන - මවගෙ දුරු කැල ලෙසින්
අකමැතිව කිසි දුකක් - කිසිවෙකුට කිසි ලෙසින්
ලබත්වා සියලු දෙන - මෙත් සිත ම මේ ලෙසින්
9. දෙපා ඇති නැති සතුන් - ලොවේ සිටුපා සතුන්
පෙනෙන නො පෙනෙනා ලොව - කල් ගෙවන හැම සතුන්
දුරින් හා ප්‍රභ සිටින - දෙවි මිනිස් හැම සතුන්
වඩත්වා මෙත් සිත ම - මේ සියලු ලෝ සතුන්
10. උතුරු හා නැගෙනහිර - දකුණු බටහිර දෙසේ
ලොව පුරා පැතිර සිටී - සතුන් වෙති හැම දෙසේ
මේ සියලු ලෝ සතුන් - ලබා සැප නිසි ලෙසේ
වැඩෙත්වා මෙත් සිතින් - සැප සතුට ලැබෙන සේ
11. චිකිතසා තුළ නිතර - මෙත් සිත ම වැඩෙත්වා
නිහඟමානී සිතින් - සමඟියෙන් සිටිත්වා
අනුන්ගේ වැරදි හොඳ - හොඳ දෙය ම දකිත්වා
ගුණෙන් නුවණින් වැඩී - සියලු සැප ලබත්වා
12. කයින් කරනා දෙයින් - හොඳ දෙය ම කරත්වා
වචනයෙන් කියන දෙය - සමඟිය ම වඩත්වා
සිතින් සිතනා දෙයින් - යහපත ම සිතත්වා
ලොවේ සියලුම සතුන් - සැප සතුට ලබත්වා

13. ගුරුවරුන් මා පියන් - නා ලොවේ ගුණාතිශයන්
වෙසෙත්වා සියලු කල - නිවී සැනසුන සිතින්
දූ පුතුන් හා සොයුරු - සිසුන් හා සිසුවියන්
වෙසෙත්වා කීකරුව - නිහතමානී සිතින්
14. අහසෙ පොළොවේ සිටින - පිනැති දෙවියන් බඹුන්
වෙසෙත්වා සියලු කල - දියුණු කළ මෙන් සිතින්
ඒ සියලු දෙවි බඹුන් - යොමා කරුණා නෙතින්
රකිත්වා හැම ලෙසින් - සිල්වතුන් ගුණවතුන්
15. ලොවේ වෙසෙනා සියලු - ලෝ සතුන් දෙවි බඹුන්
ලබත්වා සැප සතුට - රැස් කරන හැම පිනෙන්
සමාධිය හා නුවණ - සිල් ගුණය යුතු සිතින්
ලබත්වා අම නිවන - නිවී සැනසුන සිතින්